EMEK

AYLIK SOSYALİST DERGİ

8

OCAK 1971

EMEK

AYLIK DERGİ

Ocak 1971
Sayı : 8

Sahibi : Şaban ERİK

Sorumlu Müdür : Nurettin PİRİM

Yönetim Yeri : Süleyman Sırrı Sokak 2/8
Yenişehir - ANKARA

Dizgi ve Baskı : **Baylan Basım ve Ciltevi**

İÇİNDEKİLER **Sayfa**

Yalçın Kamalet

TİP MERKEZ YÜRÜTME KURULUNUN SON OLAYLARLA İLGİLİ BİLDİRİLERİ

politik buhrana kestirme yoldan çözüm bulunamaz

«Türkiye'nin içinde bulunduğu politik buhrana çözüm aranır, çözüm yolları tartışılırken, bugün için hangi düzeyde çözümün söz konusu olduğu açık seçik ortaya konulmalıdır.

Biliyoruz ki, yüzeydeki politik buhran temeldeki yapısal bozukluğun, Türkiye'nin içine sokulduğu kapitalist yoldan kalkınma çıkmazının bir sonucudur. Buhranın geçerli ve gerçekçi çözümü iktidarın sınıfsal özünün, niteliğinin değişmesidir. 36 milyon içinde küçük bir azınlık olan egemen sınıflar iktidarı yerine işçi ve emekçi sınıfların iktidarının gerçekleşmesidir. Ancak böyle bir iktidar temel çözümleri getirebilir. Ne var ki, işçi ve emekçi sınıflarımızın henüz almaları gereken bir mesafe vardır. Bu nedenle bugün için sorun işçi ve emekçi sınıfların politik hareketinin gelişip güçlenmesi ve giderek iktidara gelebilmesi için, bütün anti-emperyalist ve demokratik kitle hareketlerinin gelişebilmesi için hangi ortamın, üst yüzeyde hangi çözümün elverişli olacağı sorunuddr.

Sorun böyle konulunca, açık ve kesindir ki, Anayasal düzen içinde demokratik hak ve özgürlüklerin genişletilmesi mücadelesini mümkün kılacak yönde bir çözüm aranması geçerlidir. İşçi ve emekçi sınıflar iktidara gelecek güçte ve düzeyde olmadıkça, Türkiye'nin içinde bulunduğu buhrana herhangi bir kestirme yoldan, üniformalı veya üniformasız herhangi bir Anayasa dışı iktidar formülüyle çözüm bulunamaz.

Bugün için buhrana temel yapısal düzeyde bir çözüm getirmek mümkün olmadığına göre, sorunu daha üst düzeyde ele almak ve bu üst düzeyde bir çözüm aramak gerekir. Üst düzeydeki politik buhran, en kısa zamanda ge-

nel seçimlere gidilerek geçici de olsa bir çözüme bağlanabilir. Üst düzeydeki buhranın üst düzeydeki sebebi, bugünkü parlâmentonun kompozisyonunun Türkiye'deki temel toplumsal güçleri, politik akımları sınırlı ölçüler içinde bile yansıtmaması, temsil etmemesidir. AP'nin içindeki buhran ve bunun Demirel üzerinde toplanması dahi, egemen sınıflar içindeki güç dengesi değişmelerinin sonucudur ve AP'nin Meclise girmiş kanadının bu değişmeleri yansıtmamasındandır. Bütün bu nedenlerle, önce, toplumdaki oluşların parlâmentoda yansımasını sağlayacak şekilde seçim kanunu değiştirilmeli, millî bakiye sistemi geri getirilmeli, ön seçim aksaklıkları giderilmelidir. Toplumdaki temel güçleri ve oluşumları bugüne kıyasla biraz daha temsil eden bir parlâmento bileşimi meydana geldikten sonra, emperyalizme ve faşizme karşı, bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm için mücadeleye hız vererek devam etmek, işçi ve emekçi sınıfları bu maksatla bilinçlendirip örgütlemek, bütün ilerici ve devrimci güçlerin böyle genel bir mücadele çizgisinde birleşmesini sağlamak bütün sosyalistlerin, ilerici ve devrimci güçlerin görevidir.»

içinde bulunduğumuz siyasî buhrana anayasal demokratik ortamı geriye götürerek çözüm aramak çıkar yol değildir.

Son olaylarla ilgili olarak TİP Merkez Yürütme Kurulunun ikinci bildirisi de halka dağıtılmak için hazırlandı. Bildiri bütün Türkiye'de Parti teşkilatları tarafından dağıtıldı. Ancak bu dağıtım sırasında TİP'ten ve gerçeklerin açıklanmasından korkan burjuvazinin emrindeki güçler engelleme çabalarına giriştiler. Hacettepe Üniversitesinde DEV-GENÇ üyesi bazı kişiler bildiriyi dağıtmak için üniversiteye giden Sosyalist Gençlik Örgütü üyelerine mani olmaya kalkıştılar. Aynı oyun İstanbulda da tekrarlanmış Dev-Genç'in forum yaptığı Çapa Yüksek Öğretmen Okulunda Partinin bildirisini dağıtan işçilere engel olunmak istenmiştir.

Ancak bildiri bütün Türkiye'de başarıyla dağıtılmıştır. Bildiri şöyledir:

Son siyasal gelişmelerin Anayasal demokratik hak ve özgürlükleri tehdit eder duruma gelmesi karşısında olağanüstü bir toplantı yapan Merkez Yürütme Kurulumuz, siyasi partilerimizin Anayasa dışı tertiplere karşı olduklarını ilân ederken, Anayasal düzeni sadece Parlâmentodan ibaret saymalarını da kasıtlı bir eksiklik olarak görmektedir. Anayasa dışı heveslere karşı çıkarken, çağdaş demokrasinin asgari müştereklerini teşkil eden demokratik hak ve özgürlüklerden bahsetmemek ve üstelik politik amaçlarla bunların kısılmasını öngören bir ortam yaratmaya çalışmak, hakim sınıf partilerinin içinde olduğumuz buhranın temel niteliğini gözlerden uzak tutma çabasından başka birşey değildir. Demokratik hak ve özgürlüklere yönelecek Anayasa

dışı niyetlere karşı olduğumuz kadar, parlâmenter tertiplerle maskelenerek getirilmek istenen sivil faşizme de karşıyız.

İktidar partisinin faşizan kanun tasarıları ve bazı muhalefet partilerinin toplumsal olayları anti-demokratik çözümlere dayanarak edinme niyetleri, demokrasinin yalnızca korumak çabalarıdır.

Bugünkü işçi, köylü ve gençlik eylemlerinin temel sebebi yapısal bozukluklar ve iktidardaki hakim sınıfın yürüttüğü Anayasa dışı baskılardır. Her seferinde belirttiğimiz gibi bu sorunların tek çözüm şekli işçi ve emekçi sınıfların iktidara gelmesidir. Ancak, bu iktidar mücadelesi süresinde doğacak buhranların çözümlenmesinin tek yolu, bu mücadeleyi düzenliyen temel ilkelerin uygulanması, diğer bir deyişle Anayasal düzenin gerisine düşülmemesidir.

Bu sebeplerle Anayasal özgürlüklerini ve sendika seçme haklarını kullanan işçilerimiz üzerinde terörün kaldırılması, Anayasamızda öngörülen hakları tanınmıyan köylülerimize uygulanan baskılara son verilmesi gerekmektedir.

Zaman zaman hedefinden sapmakla beraber, ilerici gençlik hareketleri emperyalizme ve bozuk düzene yönelen devrimci eylemlerdir. Endişe veren silâhlı vuruşmaların durdurulması ters yorumlar ve maksatlı tahriklerle değil, fakat ilerici gençliğe karşı polis himayesinde yürütülen saldırılardan vazgeçilmesiyle sağlanabilir. İlerici gençliğin emperyalizme ve bozuk düzene karşı çıkışı ise, şerefli bir mücadele olarak devam edecektir. Hakim sınıf partileri bunun asıl nedenini, dayandıkları sınıfın gerici niteliğinde aramayı artık öğrenmelidirler.

Diğer bir sorun, varlıkları bir sosyolojik gerçek olarak devletin resmî istatistiklerinde de ifadesini bulan ve etnik bir grup olarak Kürt halkını oluşturan vatandaşlarımıza bu niteliklerinden ötürü baskı yapılmaması ve bu konuda Anayasamızın 2, 3 ve 12. maddelerinin titizlikle uygulanmasıdır. Ulusal bütünlüğümüzün Anayasal düzenin ve hakların uygulanmasiyle sağlanıp korunabileceği ve bu konuda yapılacak politik amaçlı tahrik ve abartmaların bir taraftan Anayasamıza aykırı düşerken, diğer yandan da bütünlüğün korunması bakımından tersine sonuçlar vereceği açıktır.

Bütün bunların ışığında Anayasal düzenin, demokratik hak ve özgürlüklerin başlıca savunucusu durumunda bulunan Partimiz:

1 — Bu ortamı geriye götürecek parlâmento içi veya dışı bütün tertiplere karşı olduğunu,

2 — İşçi sınıfımızın emekçi sınıfların, demokratik mücadele veren bütün kuruluşların ve kitlelerin Anayasal düzen dışı tertiplere, Anayasal direnme haklarını kullanarak karşı çıkması gerektiğini;

3 — Baskılar ve şartlar ne olursa olsun, Türkiye İşçi Partisinin tarihsel haklılığından ve işçi ve emekçi sınıflardan aldığı güçle bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm için mücadelesine devam edeceğini bir kere daha beyan eder.

son siyasal bunalım ve faşizm özlemleri

Türkiye, uzun bir zamandanberi «siyasal bunalım» diye adlandırılan bir ortam içinde bulunmaktadır. Bunalım, hakim sınıfların; gelişen yığın hareketleri karşısında duyduğu tedirginlik, parlamentonun işgöremez hale gelişi, hakim sınıf partilerinin kendi bünyeleri içinde dönüşümlere uğramaları, çeşitli yasa değişiklikleri ve bu değişikliklerin gerekliliği ve uygulama imkânları üzerinde açılan tartışmalarla derinleşmiş ve bütün bunların sonucu olarak «rejim buhranı»na dönüşmüştür.

Türkiye'de birşeylerin olmakta olduğunun ya da olması gerektiğinin herkes farkındadır. Hakim sınıflar, bunu kendi sınıfları açısından, ellerindeki her türlü aracı kullanarak propaganda etmeye ve suçu, hakim sınıflara karşı mücadele yürütenlere, emperyalizme karşı çıkanlara, halkların demokrasi ve özgürlük mücadelelerine yüklemeye çalışmaktadırlar. Bu çevreler, Türkiye'de, sosyal güçler arasındaki ilişkileri ve bu ilişkilerdeki gelişmeleri, somut olarak açıkça tartışmaktan kesinlikle kaçınarak, meseleyi kim vurduya getirmek istemektedirler.

Bu nedenle, bugün varolan siyasal bunalımın kaynaklarını bir kere daha ortaya koymak, sorunun iyice anlaşılması için faydalı olacaktır.

EMEK'in daha önceki sayılarında da belirtildiği gibi, Türkiye kapitalist üretim ilişkilerinin egemen olduğu bir ülkedir. Kapitalist ilişkiler, özellikle son

20 yıldır önemli gelişmeler göstermiş, toplumsal güç dengesinde büyük değişiklikler meydana getirmiştir. Türkiye, 1923 ten bu yana geçirdiği dönüşümlerle üretim güçlerinin seviyesi bakımından küçümsenmeyecek ve kendini geri kalmış ülkelerden ayıran nispeten ileri bir seviyeye ulaşmıştır. Çeşitli istatistikler, büyük sermayenin giderek yoğunlaştığını ve güç kazandığını ve toplumsal güç dengesinin büyük sermaye lehine dönüşümlere uğradığını açıkça göstermektedir. Ülke ekonomisi çeşitli aşamalardan geçerek; bugünkü seviyesine gelmiştir. Büyük sermaye açısından, Türkiye'de, ekonominin ve toplumsal gelişmenin bugünkü gereksinmesi; büyük sermayenin daha çok gelişebileceği, daha rasyonel çalışabileceği bir ortamı yaratacak dönüşümleri sağlamaktır. Plân, program ve diğer tedbirlerle sağlanmaya çalışılan şey, esas itibariyle, budur.

Bugün Türkiye'de, ekonomide, sanayi (ağır veya hafif) sektörünün ağırlığı gittikçe artmakta ve tüm ekonomik tedbirler bunu daha da artırıcı yönde alınmaktadır. Büyük sermayenin temel eğilimi bu yöndedir. Plânın, programların hedefleri ve stratejileri, ayrıca, şimdiye kadarki plân uygulamalarından alınan sonuçlar (sanayi kesiminde daha yüksek seviyeye ulaşan büyüme), hep bu olgunun kanıtlarıdır. Yani, bugün, Türkiye'de ticari ve malî sermaye hareketi kesinlikle sanayie doğru yönelmekte ve aynı olgu giderek tarımda bile gözlenmektedir.

Nitekim, son 2 yıllık plan uygulamalarında plan hedefleri sanayi kesiminde tahminlere daha yaklaşık olarak gerçekleşmiştir. 1971 yılı ihracatında sanayi ürünlerinin payının % 30 olacağı açıklanmıştır. Şüphesiz, bu Türkiye'nin gerçek bir sanayileşme, sağlıklı bir kalkınma içine girmiş olması demek değildir. Ama, büyük sermaye, Türkiye'de sanayi kesimine doğru yönelmekte ve orada yoğunlaşmaktadır. Çünkü, sermaye diğer alanlarda massedilemeyecek bir boyuta ulaşmıştır. İşte, kaynakların en önemli kısmının sanayiin geliştirilmesi doğrultusunda kullanılmak istenmesinin ve bununla ilgili çeşitli tedbirler alınmasının nedeni budur.

Üretim güçlerindeki ve toplumsal alt yapıdaki bu değişikliklere uygun olarak, toplumun üst yapı örgütlenmesinde yani burjuva devlet mekanizmasının sosyal tabanında da gerekli değişikliklerin olması gerekir. Ekonomide bu dönüşümlerin yapılabilmesi için, siyasal iktidara sahip olanların, uygun toplumsal dönüşümleri gerçekleştirecek güce ve otoriteye sahip olmaları zorunludur. Biliyoruz ki, 1908 burjuva devriminden sonra, siyasal iktidar, çeşitli uğraklardan geçmiş, çeşitli ittifaklardan oluşmuş ama, her defasında büyük sermaye sahiplerinin egemenliği biraz daha artmıştır ve iktidar, giderek artan ölçülerde büyük burjuvazi tarafından kullanılmıştır.

Önceleri toprak, ticaret ve sanayi burjuvazisinin sıkı işbirliği ve küçük burjuvazinin çeşitli kesimlerinin katılmasıyla oluşan ittifaklar, tek partili ve çok partili uygulamalarla, amaca hizmet edecek güçte iktidarları oluşturmuşlardır.

1960'lara kadar büyük burjuvazinin iç içe geçmiş unsurları arasındaki birlik sıkı bir şekilde sürmüş, burjuvazinin gelişmesi için gerekli ortamı oluşturmakta küçük burjuvazinin her defasında değişebilen çeşitli kesimleriyle uzlaşmalara ya da çatışmalara düşülmüştür. Ama, 1960'dan sonra, artık büyük burjuvazinin kendi unsurları arasında da gittikçe belirginleşen çekişmeler baş göstermiş ve sanayi burjuvazisinin ortaklıktaki nisbi ağırlığı giderek artmıştır.

AP ve CHP içinde, zaman zaman başgösteren tartışmaların ve bölünmelerin somut kaynağını burada aramak gerekir. Siyasal iktidarın paylaşılması, yani hâkim sınıfların ittifaklarının gözden geçirilmesi ve yeniden düzenlenmesi sorunu, giderek, hakim sınıflar için çözülmesi güç fakat gerekli bir sorun halini almıştır. Çünkü önemli olan şey, burjuva devlet mekanizmasının güçlenmesidir. Ya da başka bir deyişle, kapitalist gelişmeye göre kendisini yenilemesidir. Bunun için, her türlü ameliye göze alınacaktır. Bir zamanlar, AP için en önemli oy desteği olan küçük burjuvazinin üst kesimi ile toprak sahiplerinin AP'den adeta kovulmaları ve aynı toprak ağalarının önemli kısmının CHP'den atılmaları bu gerçeği çok iyi yansıtmaktadır. Bu operasyonlarla, sözgelimi AP, önemli bir oy deposunun kaybını göze almıştır.

Gerçi, bütün bu girişilen işlerde, vazgeçilen bu unsurların sosyal güçler dengesindeki öneminin zayıflaması ve giderek etkilerinin azalması söz konusudur. Ama, yine de bugün için durum, bu kadar billurlaşmış değildir ve atılan unsurların oylar üzerindeki kontrolleri, bir ölçüde devam etmektedir. Demekki, üretim güçleri açısından toplumsal dönüşümlerin gerçekleştirilmesi zorunluluğu, hakim sınıfları, ayak bağı unsurların yavaşça tasfiyesi gibi daha çalkantısız bir yol yerine, bir çok riski (burada, özellikle, üzerinde çok titizlikle durulan «rejim» sorunu sözkonusudur) göze almak zorunda bırakmaktadır. Özetle, hakim sınıfların sınıf hakimiyetlerini sürdürmeye yarayan ittifaklar tabanı içinde bir revizyon, daha güçlü bir iktidar sağlayacak daha ileri düzeyde yeni ittifaklar sistemi zorunluğu, rejim buhranının temel bir nedenidir.

Toplumsal yapıdaki bu dönüşümler, kaçınılmaz olarak, sömürülen sınıfları da etkilemektedir. Türkiye'de üretim güçleri seviyesinin yükselmesi, kapitalist toplumun iki temel gücünden biri (Kapitalist gelişmenin seviyesi ne olursa olsun) olan işçi sınıfı hareketlerinin de genişlemesine ve giderek toplumsal hayatı etkinleyen en önemli unsurlardan biri olmasına yol açmıştır. İşçi sınıfının, ekonomik bilinç seviyesini süratle geliştirip, bu bilinç seviyesinde bile olsa, birliğini sağlaması, geliştirmesi ve giderek en önemli ve kararlı toplumsal güç haline gelmesi de 1960 lardan sonra, hızla gerçekleşmiştir. Sendikalarda toplanan işçi sayısı, işçi sınıfı düşmanı TÜRK-İŞ'in birçok bölgelerde ve iş kollarında süratle çökmesi ve DİSK'in ileri bir düzeyde bu hareketi yöneterek işçilerin birliğini sağlaması, bu alanda çok önemli bir gelişme olmuştur. TÜRK-İŞ'in bütün uzlaşma ve «sosyal barış» çabalarına rağmen, kendisine bağlı sendika ve işyerlerinde bile, girişilen grevleri, direnişleri önleyememesi, ve işçi sınıfının ardsız arasız yoğun eylemleri, toplumsal güç dengesinde yeni ve güçlü bir unsurun olanca ağırlığıyla ortaya çıktığını ve gelişmeleri etkilediğini göstermektedir. Nitekim, işçi sınıfının demokratik hakları için giriştiği eylemler, Türkiye'de tüm anti-demokratik uygulamalara karşı toplu bir direnişin de en parlak örneği olmuş ve bu sınıfın toplumsal hayattaki büyük gücünü gözler önüne sermiştir.

Türkiye'de, kapitalist gelişmenin ortaya çıkardığı bir başka olgu da, varlığı, çeşitli resmi veya gayri resmi birçok «muteber» yayınlarla ve anayasa ile tanınan Kürt halkının demokratik hak mücadelesinin gelişmesi olmuştur. Kürt halkının, bir etnik grup olarak, karşılaştığı baskılara ve şiddet politikasına karşı verilen mücadele, Türkiye'deki genel demokratik mücadele-

nin bir parçası haline gelmiştir ve bu da ülkemizdeki toplumsal güç dengesini etkileyen bir gelişmedir.

Ayrıca, geri toprak ilişkilerine karşı girişilen mücadeleler yapılan yürüyüşler, gösteriler ve toprak işgalleri ile, büyük sermayenin hoyrat baskısını her geçen gün daha açık bir şekilde hisseden ve kavrayan köylü kentli, küçük burjuvazinin alt kesimleri ile yarı-proleter unsurların direnişleri de toplumsal ilişkilere yeni etkenler olarak girmektedir. Bu arada, üniversite gençliğinin, ilerici eylemlerini de söz konusu etmek yerinde olacaktır.

Daha önce söylendiği gibi, bir yandan kendi içlerindeki çelişmeyi hallederek siyasal iktidarlarının etkenliğini artırmak, ihtiyacı, beri yandan gelişmekte olan devrimci hareketlerden duydukları tedirginlik, hakim sınıfları, siyasal iktidarlarının yapısını yeni baştan gözden geçirmeye zorlamaktadır. Bu, iktidarın sosyal ittifaklar tabanını yeniden oluşturmak, daha güçlü kılmak ve nüfuzunu artırmak çabasıdır. Bunun için, AP'den başlayarak hakim sınıf partileri ve örgütleri «siyasal buhran'a» çözüm bulmak için çeşitli önerilerde bulunuyorlar. Çeşitli askeri hareketler, yarı askeri (asker-sivil karışımı) operasyonlar, Yahya Han formülü, erken seçim yoluyla parlamentonun değiştirilmesi (yani büyük sermayenin daha doğrudan bir denetim sağlayabileceği bir parlamento), hep bu doğrultuda söylenmiş tedbirlerdir. Bütün hakim sınıf partileri ve örgütleri siyasal iktidarın kullanılış şeklinde anlaşamamalarına rağmen, nüfuzlu bir siyasal iktidarın kendileri tarafından nasıl gerçekleştirilebileceğini propaganda ediyorlar ve zaman zaman da «hep beraber toplanalım, şuna bir çare bulalım» diyorlar. Hepsinin programı da ortak tabii ve özü şu: Türkiye'de gelişen emekçi yığın hareketlerini ve Kürt halkının demokratik taleplerini, yani tümüyle devrimci hareketi önlemek ve bu işleri başarırken (!) de siyasal iktidarın yeni gücünü oluşturmak, pekiştirmek. Bütün bunları yapmak için gerekçe de hazır: Gençlik hareketleri.

Bugüne değin, gençlik hareketlerinin, olumsuz bir yola girmesi için elinden gelen bütün çabayı gösteren, gençlerin silahlı bir çatışma içine girmesine ortam ve imkân yaratan burjuvazi, dönüp bu hareketlerin silahlı çatışmalar halini almasını bahane ederek, Türkiye'deki devrimci hareketleri bastıracak faşist tedbirleri getirmek hesabı içindedir. «Hem suçlu hem güçlü» olmayı tasarlayan egemen çevreler baskı ve şiddet tedbirlerini, «rejim»in geleceği ve «demokrasi» adına yaptıklarını söylemeyi de ihmal etmiyorlar. Hakim sınıfların bu harekâtına, en sonunda CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'de katıldı. Son olaylar ve «siyasi buhran» la ilgili görüşlerini açıkladı. İnönü'nün görüşleri, aslında, CHP'nin bir süredir izlediği demokratik tutumla çelişiyordu. Anlaşılan Paşa bunda sakınca görmedi.

İnönü'ye göre, son bunalımın başlıca nedenlerinden biri, Türkiye'yi bölmeye, sınıf düşmanlıkları yaratmaya ve ülkeyi kana boğmaya çalışan kötü niyetli ve «vatan dışı»ndan etkilenen grupların varlığıdır. Bunlar, milli bütünlüğün ve rejimin düşmanıdırlar. Türkiye halkları demeleri, bunun bir göstergesidir.

Son demeciyle, Türkiye'nin «de Gaulle»ü olmaya heveslenen İsmet Paşa, öyle anlaşılıyor ki, son yirmibeş, özellikle son on yılda köprülerin altından geçen suların farkında değildir. Anayasayı anlamamıştır. Konuşmasında sorunları ele alış tarzı bunu göstermektedir.

İnönü'ye göre, demokrasi demek parlamento demektir. Eğer, baskı ve

anti-demokratik tedbirler de dahil olmak üzere, herhangi bir şekilde parlamento'nun varlığı korunursa, «demokrasi» kurtulmuş olur. Oysa, demokrasi, parlamento devam etse bile, yok edilmiş olabilir. Bu açıdan, parlamentonun çok partili veya tek partili olması önemli değildir. Nitekim, Türkiye, tek partili ve çok partili demokratik olmayan yönetimleri, Cumhuriyet'ten 1960'a kadar yaşamıştır. Ancak 1960 sonrası, Türkiye'de demokratik ortam, 1961 anayasası, Türkiye İşçi Partisinin ve diğer ilerici güçlerin verdikleri yoğun mücadeleler sayesinde hayata geçirildiği ölçüde gerçekleşmiştir. Demokrasinin çağımızdaki ölçütü, işçi ve diğer emekçi sınıflara tanınan haklardır. İşçi ve emekçi sınıflara, ideolojik, ekonomik, politik alanlarda örgütlü mücadele hakkı tanımayan, ya da bu hakkı sınırlayan düzenlere, parlamentosu ve çok partisi olsa da, olmasa da, demokrasi denemez. Çünkü, parlamento, çok parti, sadece egemen sınıfların tekelinde kaldıkça, onların kendi aralarındaki çıkar sürtüşmelerini, kuvvet ilişkilerine göre ve yumuşak bir şekilde çözmeye yarayan bir mekanizmanın araçları olmaktan öteye geçemezler.

İnönü, itinayla hazırlanmış demecinin en önemli bölümünde son zamanlarda, bütün hakim sınıf politikacılarının yaygaralarına konu ettikleri Kürt sorununa değinmektedir. Paşa'ya göre Türkiye'de «etnik sorun» yoktur. Bunu kendileri çok önceden çözmüşlerdir. Şimdi, «vatan dışı» bazı güçler bu konuda tahriklerde bulunmaktadırlar. Eğer Paşa'nın dediği doğruysa, yani Türkiye'de «etnik sorun» yoksa veya vakti zamanında halledilmişse, kaygulanmaya, mevhum tahriklerden korkmaya hiçbir neden yoktur. Toplumsal bakımdan, gerçek olmayan durumlara dayalı «tahrik»lerin hiçbir sonuç vermeyeceği, toplum biliminin en ilkel bulgularından biridir. Yok eğer, Türkiye'de böyle bir sorun varsa, gerçekçi bir politikacının bu sorunu ele alıp ciddiyetle incelemesi gerekirdi. Çünkü, ancak böylece, derde «deva» bulunabilirdi.

Ne var ki, Paşa'nın alışkanlığı, sorunlara, genellikle veya uzun bir zaman, yüzeyden bakmaktır. Nitekim, daha önceki uygulamaları da bu yoldadır. Paşa, cumhuriyet sonrası Kürt isyanlarını, sadece, şiddetle bastırmış ve fakat, nedenleri üzerinde durmak ve çözüm getirmek yoluna gitmeyi hiç düşünmemiştir; gerçek bir birliğin koşullarını araştırmayı aklına bile getirmeden, baskı ve şiddetle sağladığı zoraki suskunluğu «birlik» saymıştır. İşte paşa'nın «halletmek»ten kasdı budur. Paşa'nın «etnik sorun» üzerinde daha titizlikle durması, hiç değilse devletin resmi istatistiklerini, devletin yayınladığı İslâm ansiklopedisinde «Kürtler» maddesine ayrılan 25 sayfayı incelemesi ve diğer bazı ansiklopedilerin Kürt ve Kürtler maddelerine bakması, bazı anayasa maddelerini okuması doğru olacaktır. Çünkü, biz «yoktur» demekle bir gerçek ortadan kalkmaz. Hele, bölücülük, «Vatan dışı» lık gibi suçlamalarla, şimdiye kadar hiçbir sorunun halledildiği görülmemiştir. Bir de, Türkiye'de 30-40 yıl önceki uygulamaları hatırlatarak, gözdağı veya misal vermenin hiçbir geçerliliği yoktur. O günden beri, dünya değişmiştir. Türkiye değişmiştir. Kafalar değişmemişse bu, bir eksikliktir. Bu tür hatırlatmalarla, yahut alınması düşünülen baskı ve şiddet tedbirleriyle, ne Kürt halkı yok olur, ne de Kürt halkının demokratik haklarını ifade ve gerçekleştirme mücadelesi durur. Ayrıca, rejim buhranlarının gerçek sebeplerini arayıp bulmak yerine, halkın devrimci mücadelesini bastırmak için çabalamak da çıkar yol değildir. Çünkü rejim buhranının temelinde yatan gerçek, siyasi üst ya-

pının toplumdaki güç dengesinin ve sınıflar arası ilişkilerin değişmelerine ayak uyduramamış olmasıdır.

Son olaylar dolayısıyla hakim sınıf politikacılarının kopardıkları yaygaraların başlıca nedeni, işçi ve emekçi yığınların devrimci hareketlerinin gelişmesi ve egemen sınıfların çeşitli kesimleri arasındaki iç çelişilerin kuvvetlenmesiyle zayıflayan kendi siyasi iktidarlarını devrimci harekete baskı ve şiddet uygulayarak güçlendirmeye çalışmak amacıdır. Yahya Han formülleri, üniformalı-üniformasız faşist yönetim önerileri v.b. nin altında bu yatmaktadır. Kapitalist üretim ilişkilerinin gelişmesinin buhranın ve buhranların asıl nedeni olduğu saklanmak istenmektedir.

Buhrana çözüm yolu olarak, burjuva çevrelerinin öne sürdükleri çareler, parlamentolu veya parlamentosuz, demokratik hak ve özgürlükleri kısmak, anayasayı rafa kaldırmak noktalarında toplanmaktadır.

Demokrasiyi yok edecek ve faşizmi getirecek olan bu iki öneri arasındaki tartışmayı ise, demokrasinin yok olması veya korunması olarak öne sürmektedirler.

Açıktır ki, sömürülen sınıfların ve baskı altında tutulan diğer güçlerin, mücadele hakları tanındığı sürece bir burjuva demokrasisinden söz edilebilir.

İşçilerin, devrimci sendikaların yönetiminde greve gitmelerini yasaklayan kanunlar çıkararak, yürüyüş yapan işçiye karşı sıkı yönetim ilân ederek, faşist baskı ve şiddete karşı çıkan Kürt halkı üzerine komando birlikleri yollayarak, ilerici gençleri polise ve faşistlere vurdurtarak «demokrasi» yapılamaz. Bunlara karşı mücadele etmeden demokrasiden yana olmaktan söz edilemez.

Türkiye'de demokratik düzenin devam edebilmesinin ilk koşulu ise, işçi ve emekçi sınıfların politika alanındaki ağırlıklarının artmasıdır. Bu gerçekleşmeden, ya da bunun gerçekleşmesini önlemeye kalkarak «demokrasi»yi sürdürmenin olanağı yoktur. Nitekim, bu gerçek her adımda yeniden kendini göstermektedir.

Açıkça bilinmeli ve kabul edilmelidir ki, sınıflı ve sömürüye dayanan bir toplumda, sınıfsal ve ulusal baskılara karşı, sosyalist düzen kurulup bu baskılar sona erinceye kadar, amansız bir mücadele sürecektir. Bu mücadelenin hak olarak tanındığı ülkelerde bir burjuva demokrasisinden söz edilebilir. Tersinin adı ise faşizmdir.

Özetle, ülkemizdeki kapitalist gelişmenin sınıflar arası güç dengesini değiştirmesinin bir sonucu olan son siyasal buhranı egemen sınıflar ve onların politikacıları, halkın devrimci mücadelesine karşı şiddet ve baskı kullanmak için vesile yapmak istemektedirler. Görevimiz bu oyunu bozmaktır.

Milli Emniyet Teşkilatının Anayasanın 15, 17, 22, 56 ve 57. maddelerini hiçe sayarak; kanuni görev ve yetkilerini çiğneyerek, Türkiye Cumhuriyeti yasalarına göre faaliyette bulunan Türkiye İşçi Partisinin teşkilatı ile yaptığı haberleşmeyi kontrol altında bulundurduğu, Türkiye İşçi Partisi yetkililerince belgelere dayanarak kamu oyuna açıklanmıştır. Bu konu ile ilgili olarak Türkiye İşçi Partisi Genel Sekreteri Sait Çiltaş'ın basın toplantısının tam metnini ve toplantıda açıkladığı belgeleri aynen yayınlıyoruz.

tip genel sekreteri sait çiltaş'ın basın toplantısı

«Partimizin 13.11.1970 gününde Kızılay postahanesinden İzmir İl örgütüne gönderdiği yazımızı taşıyan zarf, Millî Emniyet Teşkilatınca açılmıştır. Kontrol edildiği anlaşılan zarfın içine, tekrar kapatılması sırasında adı geçen yazımızdan başka, Millî Emniyet Çalışmalarına ait olan ve Millî Emniyet Hizmetleri Başkan Y. İzzettin Cebe'nin imzasını taşıyan resmî belge ve ekleri de karışmıştır.

Gerek Parti yazımızı taşıyan zarfın açılması ve gerekse Millî Emniyet Teşkilatına ait belge ve eklerle Anayasamızın haberleşme hürriyetini tanıyan 17. maddesi ve Siyasî Partilerle ilgili 56 ve 57. maddeleri çiğnenerek ağır bir Anayasa suçu işlenmiştir. Kanuni sınırlar dahilinde çalışması gereken Milli Emniyet Teşkilatının bu zorbalığı ile ortaya çok ibret verici sonuçlar da çıkmış ve bu kuruluşun Türkiye İşçi Partisine demokratik ve ilerici güçlere karşı bir gericilik tezgâhı gibi çalıştırıldığı, yine bu yolda hükümet adamlarının politik çıkarları yönünde faaliyet gösterdiği bir kere daha belgelerle tesbit edilmiştir.

Açılan zarfa karıştırılan eklerden biri, Söke'de bulunan bir hesap Uzmanının Doğan Avcıoğlu'na DEVRİM gazetesinde yayınlanmak üzere yolladığı haberin bir kopyasıdır. Bu haberde Başbakan Demirel'in kardeşlerinin Kuş-Tur tesislerindeki gasp ve yolsuzlukları ayrıca siyasî nüfuzlarını kullanarak yürüttükleri kanunsuz işlemlere dair iddialar yer almaktadır. «Çok gizli» ibaresini taşıyan resmî belge Millî Emniyet Müsteşarlığından İzmir ve Bölgesi Daire Başkanlığına gönderilmiş, burada Avcıoğlu'na yollanan haber ve mektubun ilişik olduğu belirtilerek ve pervasızca bunun Demirel'leri yıpratma amacına yönelik olduğu yazılarak, ilgili hesap uzmanının ideolojik durumuyla, temasları hakkında bilgi toplanması istenmiştir.

Böylece Partimiz bakımından Anayasanın 17, 56 ve 57. maddelerindeki haklar çiğnenirken, Avcıoğlu'nun ve adıgeçen uzmanın da haberleşme hürriyetinin ihlâl edildiği, basın hürriyetini düzenliyen 22. maddenin ve özel hayatın gizliliğini emreden 15. maddenin ayaklar altına alındığı anlaşılmaktadır. Millî Emniyet Teşkilatının Türkiye İşçi Partisine, bütün ilerici güçlere ve teker teker vatandaşlarımıza karşı kirli tertiplere giriştiği en somut örnekleri ile ortaya çıkmıştır.

Elimizdeki belgelerle niteliği somutlaşmış Millî Emniyet Teşkilatı görev ve kanuni yetkilerini aşmış, Partimizin siyasal güvenliğini, haberleşme özgür-

ÇOK GİZLİ

Çok GİZLİ

T. C.
MİT MÜSTEŞARLIĞI
MİLLİ EMNİYET HİZMETLERİ BAŞKANLIĞI

Ankara

IV.Mr.D.IX.Şb.3.Gr./343574 27 EKİM 1970

Konu : İBRAHİM UZUN Hk.

3. G. 2. 11. 1970

İZMİR VE BÖLGESİ DAİRE BAŞKANLIĞINA

Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı İBRAHİM UZUN/imzası ile Söke'den DOĞAN AVCIOĞLU'na gönderilen mektubun bir sureti ilişikte gönderilmiştir. K. 5. 6. 5

Mektupta Kuş Adası İzmir sahil yolu güzergâhının, Demirel ailesinin büyük hissesi bulunduğu ve ŞEVKET DEMİREL'in de Yönetim Kurulu Başkanı olduğu bildirilen KUŞ-TUR tatil köyü menfaatine değiştirildiği ve KUŞ-TUR plaj tesislerinin hazine arsası üzerine kurulmuş olduğu belirtilerek DOĞAN AVCIOĞLU'ndan bu haberlerin piyasaya sürülmesi, böylece Demirellerin yıpratılmasının sağlanması istenmektedir. Nitekim Devrim Gazetesinin 20 Ekim 1970 tarih ve 53 sayılı nüshasında bu meselde bir yazı neşredilmiştir.

Mezkur şahsa daha evvelde mektup yazdığı anlaşılan İBRAHİM UZUN hakkında gerekli incelemenin yapılarak ideolojik durumu, temas ve faaliyetleri hakkında derlenecek bilgilerin gönderilmesini rica ederim.

İZZETTİN CEBE
MİLLİ EMNİYET HİZMETLERİ BAŞKANI Y.

EKİ :
1 mektup sureti

DAĞITIM :
Gereği :
İzm.Blg.D.Bşk.

GİZLİ

ÇOK GİZLİ

Kayıt No: 13133
Geliş T: 2-11-1970

lüğünü, basın özgürlüğünü, kişilerin kanaat ve düşünce özgürlüğünü ve güvenliğini ardı ardına Anayasal suçlar işliyerek ihlâl etmiştir. Cüretkâr bir şekilde kanunsuzluğa yönelmiş bu kuruluştan hiç kuşku yok ki Başbakan Demirel sorumludur.

Bu tertipleri sergilemeyi demokratik mücadelesinin gereği sayan Türkiye İşçi Partisi ileri güçleri faşizan davranışlarla mücadeleye çağırırken, kamu oyunu bu açıklamamız üzerine ismi geçen hesap uzmanına yapılacak açık ve gizli bütün baskılara karşı uyarmayı da gerekli görmektedir»

bunları duymuş muydunuz?

(Doğan Avcıoğlu'na gönderilen mektubun tam metni)

Kuşadası'ndan İzmir'e giderken deniz kıyısını izleyen Devlet karayolunun yeri değiştirilerek dağları tırmanan yeni bir yol yapımının devam ettiğini görürsünüz. Yeni kara yolunun alt kısmında Demirel'lere ait olduğu söylenen Kuş-Tur Tatil Köyü bulunmaktadır. Halen Kuşadası-İzmir karayolu bu tatil köyünün önünden geçmektedir. Köyün üst kısmında yapılmakta olan yol tamamlandığında, tatil köyünün önünden geçen Karayolu Kuş-Tur'a ait olacak ve sadece bu köyün müşterileri bu yoldan yararlanabileceklerdir. Kuş-Tur'un önünden geçen bu yolun sırf Demirel'lerin yararına uygun düştüğü için Devlet karayolu olmaktan çıkarıldığı söylenmektedir.

Bu yazın başlarında Kuşadası Mal Müdürü Ankara'ya Maliye Bakanlığına, Millî Emlâk Genel Müdürlüğüne bir yazı yazarak, Kuş-Tur'un önündeki karayolu ile deniz arasındaki plaj arsası üzerinde yapılan plaj tesislerinin durumunun ne olacağını sordu. Bu plaj arsası Hazineye aitti. Kuş-Tur tarafından bu arsa kiralanmamıştı, satın da alınmamıştı. O halde bu arsa üzerinde Kuş-Tur'un plaj tesisleri yapması mümkün değildir. Üstelik bu yaz başlarında yayınlanan Hükûmet kararnamesine göre de Hazineye, belediyelere ve özel idarelere ait sahil arsalarının satışı, kiralanması, devredilmesi ve özel kişilerin yararına bırakılması yasaklanmıştı. Süleyman Demirel Başbakan olduğuna göre, acaba Demirel'lere ait Kuş-Tur'a hazine sahil arsaların bırakılması için Kararnameye özel bir hüküm mü konulmuştu? Kuş-Tur Mal Müdürlüğüne kira da ödememişti bu sahil arsası için. Bu arsa üzerine kurulan tesisleri Mal Müdürü ne yapabilirdi? Bunları Millî Emlâk Genel Müdürlüğünden sordu. Ankara'dan gelen yazıya göre, daha doğrusu ilgili Genel Müdürlüğün emrine göre, Hazine hukukunu korumak için, Kuş-Tur'un derhal bu tesisleri söktürmesi gerekiyordu. Mal Müdürü Ankara'dan aldığı yazıyı Kuş-Tur Yönetim Kurulu Başkanı Şevket Demirel'e tebliğ ettirdi. Fakat kızılca kıyamet o zaman koptu. Ankara'da verilen emrin uygulanmasını durdurmak için bir heyet Aydın Valiliğine, bir diğer Şevket Demirel başkanlığındaki heyet'te Ankara'ya gitti. Aydın Defterdarı Mal Müdürüne; sen böyle bir yazıyı bize haber vermeden nasıl yazarsın, bize niye sormuyorsun? diye çıkıştı. Her halde Ankara'ya giden heyet işini halletmiş olacak ki, bu yaz başlarından beri Kuş-Tur, Hazine arsası üzerine yaptırdığı sahil tesislerini söktürmedi ve kendi malıymış gibi, bir kuruş kira da vermeden bu hazine arsasından yaz boyunca yararlandı. Ankara'dan daha önce verilen emir de uygulanamadı.

Kuş-Tur aslında bir anonim şirkettir. 1965 yılından beri faaliyettedir. Ali De-

mirel'in, Şevket Demirel'in ve bunların bir çok akraba ve dostlarının şirkette hisseleri vardır. Nasıl ki, Ali Demirel, 1966 yılında M. Salih San'ın kurup kârlı olarak işletmekte olduğu Özel Yükseliş Kolejini ele geçirebilmek için, ortak olarak işletmeye girdiğinde, ilk kez işletmenin idaresini ve mühasebesine el koyduysa ve bu işlerden diğer ortağı uzak tuttuysa Kuş-Tur'u ele geçirebilmek için de Demir'el'ler aynı yolu izlemişlerdir. Şevket Demirel, Kuş-Tur Yönetim Kurulu başkanıdır, Şirketi o idare etmektedir, şirketin muhasebesini de, girdi çıktısını da o bilmektedir.

Şirket 1965 yılından beri devamlı zarar göstermekte ve ortaklarına hiçbir şey vermemektedir. Oysa ki Kuşadasında en çok yerli ve yabancı turist çeken tesisler Kuş-Tur tatil köyünündür. Şirketin yönetimi ve muhasebesi Demirel'lerin elinde olduğu için devamlı zarar göstermek ve ortaklara birşey vermemek her zaman için mümkündür. Devamlı zarar gösterilmesinin nedeni de şirketin diğer hisse senetlerini gayet düşük bedelle ele geçirebilmektir. Hissedarlardan pek çoğu şirket devamlı zarar ettiği için hisse senetlerini elden çıkarmaktalar ve bu hisse senetlerini de Demirel kardeşler nominal bedelleri üzerinden satın almaktadırlar. Böylece Demirel kardeşler, 300 hisseyi ellerinde toplamış bulunmaktadırlar. Her halde daha da hisse senedini ele geçirdikten sonra ya da tamamen Demirel kardeslerin eline şirket düştükten sonra, zarar göstermekten vazgeçecek ve kârlı duruma geçecektir. Ali Demirel'de Özel Yükseliş Kollejinden kurucu Salih San'ı uzaklaştırabilmek için ortaklık sözleşmesine iki-üç dönem ortaklık zarar ederse, işletmeyi satın alma hakkını saklı tutmuş ve idaresi ve muhasebesine el koyduğu okul kârlı durumda iken, birden zararlı duruma geçirmiş ve üst üste zarar göstermeğe başlamıştır. Okul ele geçirildikten sonra da işletme birden bir milyon lira kâra geçmiştir. Aynı oyun şimdi Kuş-Tur'da oynanmaktadır. Şirket hissedarları hisselerini, şirket devamlı olarak zarar ediyor diye elden çıkarmaktalar ve fakat bu hisseleri Şevket Demirel, diğer kardeşleri adına ve hesabına ele geçirmektedir.

Ali Demirel'in Devlet Demir Yolları arsasını ele geçirmek için Ankara şehrinin imar planını değiştirterek, yolsuzlukla D.D.Y. arsasını yok pahasına kapattığı duyulmuştu, hatta Ankara'nın ortasında İmar Kanununa aykırı olarak, Belediyeden yapı ruhsatları bile almadan okul binaları yaptırdığı ve yapı kullanma izin belgeleri almadan bu binaları kullanmakta olduğu tesbit olunmuştu, ama Hazine arsalarını Demirel kardeşlerin beş kuruş ödemeden ve kanunsuz olarak kullandığı, işlerine öyle geldiği için Devlet karayolunun yönünü değiştirdikleri her halde ilk kez duyuluyor olmalıdır.

---

sosyalist gençlik örgütü 1. kongresini yaptı

Sosyalist gençler tarafından bir yıl önce kurulan ve bu güne kadar sosyalist hareketimizin büyük kongre öncesi döneminde bir yan örgüt olarak görev alan S.G.Ö., I. Olağan Kongre'sini 28-29 Kasım tarihleri arasında yapmıştır. Hem TİP'in 4. Büyük Kongre ile girdiği yeni dönemin içinde, hem de gençlik hareketlerinin tam açmaza düştüğü bir ortamda S.G.Ö.'nün I. Kongre'si özel bir anlam taşımaktadır.

S.G.Ö. SOSYALİST HAREKETİMİZİN GENÇLİK ÖRGÜTÜDÜR

Bugün Türkiye'de «ilerici, devrimci» adı altında çeşitli gençlik örgütleri bulunmaktadır. 1966 yılında sosyalist gençler tarafından kurulan Fikir Kulüpleri Federasyonu 1968 yılına kadar Türkiye İşçi Partisi'nin yürüttüğü devrimci mücadeleyle sıkı bağlar kurarak ilerici üniversite gençliğini örgütleyip eyleme sokmakta başarılı adımlar atmıştır. Bir yandan sosyalist harekete yandaş örgüt olarak fiilen katılırken, öte yandan üniversite reformunun gerçekleştirilmesi, üniversitenin demokratikleşmesi, özerkliğin korunması yolunda da ilk etkin eylemi başlatmıştır. Bu iki yıllık mücadele sonunuda fakülte ve yüksek okul öğrenci dernekleri sosyalist gençler tarafından ele geçirilmiş ve üniversite gençliğinin sosyalist hareketimize katkısı yeni boyutlar kazanmıştır. Ankara, İstanbul, İzmir Erzurum ve Trabzon'da örgütlenmesini gerçekleştiren FKF anti-emperyalist ve demokratik eylemler içinde de fiilen görev almıştır. Fakat 1968 yılında, sosyalist hareketin girdiği bunalım ortamında ve üniversite gençliğinin küçük burjuvalığı temelinde, FKF yavaş yavaş yozlaşmağa ve gerçek fonksiyonunu unutmaya yüz tutmuştur. Keskin sloganların çekiciliğine her zaman açık olan gençlik ortamı giderek küçük burjuva devrimciliği demek olan Milli Demokratik Devrimci ideolojinin etkisine girmiştir. FKF yönetimini bu şartlar altında ele geçiren MDD'ciler, gençliğin sosyalist mücadele içindeki yeri ve rolü konusundaki ilkeleri çiğneyerek, sosyalist hareketten kopuk ve başı bozuk eylemlere başlamışlardır. Örgüt içerisinde sosyalist sloganlar yasaklanmış ve soyut bir milliyetçilik akımı gençlik kitlesini sarmıştır. TİP'in, örgüt üyeleri üzerindeki saygınlığı ve etkisi her fırsatta yokedilmeye çalışılmış, Sosyalist Fikir Klüplerinin yöneticilerine işten el çektirilmiş ve 1968 yılının ilk aylarından itibaren örgütün sosyalist üyeleri uydurma gerekçelerle ihraç edilmeye başlanmıştır. Böylece MDD kasırgasının etkisinden kurtulabilen sosyalist gençler yeniden biraraya gelerek sağlam ve doğru yolda bir gençlik örgütlenmesini başarmak üzere çalışmalara girişmiştir. Özellikle FKF'nin 1969 Ekiminde yapılan 4. Kongresinde resmen tesçil edilen MDD hakimiyeti ve anarşizmin FKF'yi sosyalistlikten çıkarması karşısında, bilimsel sosyalizmden taviz vermeyen gençler Sosyalist Gençlik Örgütünü kurmuşlardır. S.G.Ö. birinci döneminde, T.İ.P.nin sosyalist yönetime kavuşması ve parti içindeki anti-sosyalist unsurların tasfiyesi görevinde etkin bir şekilde ve yan örgüt olarak çalışmıştır. Öte yandan diğer sosyalist gençleri örgütte birleştirmek üzere çaba göstermiş, çeşitli ilerici yığın eylemlerine katılmıştır. S.G.Ö., gerek T.İ.P. tarafından temsil edilen doğru devrim stratejisini benimsemesi, gerekse yan örgüt olmanın bütün sorumluluklarını idrak etmesi bakımından Türkiye gençliğinin biricik sosyalist örgütü olmaya hak kazanmıştır.

Bugün Dev-Genç gençliğin doğal tepki ve eğilimleri önünde sürüklenen, örgüt olarak çürümüş bulunan, Türkiye sosyalist hareketi karşısında düşmanca tavır takınan ve giriştiği eylemlerle her gün daha derin açmazlara düşen bir küçük burjuva örgüttür. Dev-Genç sosyalist gençliğin değil anarşist ve terörist kabadayıların örgütüdür. Ortaya koyduğu eylemler burjuvazinin ekmeğine yağ sürmektedir. Gerek öğrenci kitlesi, gerekse ilerici kamuoyu nazarında Dev-Genç'in sahte devrimciliği ortaya çıkmakta ve bu durum her geçen gün daha çok anlaşılmaktadır.

S.G.Ö. I. KONGRESİYLE YENİ BİR DÖNEME GİRMİŞTİR.

Sosyalist Gençlik Örgütü ilk kongresinde somut şartları doğru bir şekilde değerlendirerek, önümüzdeki dönemde üzerine düşen görevleri derinden kavradığını göstermiştir. İşçi sınıfının bütün diğer yan örgütleri gibi gençlik örgütleri de sosyalist partinin kitleler içindeki kollarıdır. Tavırlarında işçi sınıfının öncü gücü olan partiye bağımlıdır. Onun koyduğu hedeflere ulaşmak için üzerine düşen görevleri yapar. Gençlik eylemlerinin yoğunluk kazandığı ve ülkenin politik ortamını önemli ölçüde etkilediği Türkiye'de de gençlik örgütlerinin ciddi ve tutarlı bir biçimde değerlendirilmesi gerekir. Sosyalist parti, yozlaştığı için sosyalizm aleyhtarı olan gençlik hareketleri karşısında sadece gözlemci olarak kalamaz. Onümüzdeki görevlerin yerine getirilebilmesi için olduğu kadar, partiye yeni üye kazandırabilmesi bakımından da gençlik örgütlerinin rezerv olma fonksiyonu gözden kaçırılamaz.

İşte Türkiye sosyalist hareketinin siyasi örgütü T.İ.P. de 4. Büyük Kongresinde bu meseleyi doğru bir şekilde ele almış, hem ilerici ve demokratik gençlik eylemleri karşısındaki tavrını ve hem de sosyalist bir gençlik hareketinin oluşturulması gerektiğini ayrı bir kararla tesbit etmiştir. Durumu doğru bir şekilde kavrayan sosyalist gençler de buna paralel olarak kongrelerinde kendi sorunlarını enine boyuna tartışmışlar; S.G.Ö.'nin gelişip güçlenmesi için Türkiye'nin somut şartları içerisinde, bu dönemde önce öğrenci gençliğin örgütlenmesi zorunluluğunu saptamışlar, bir yan örgüt olarak Partiye ve diğer yan örgütlere, özellikle sendikalara karşı görev ve sorumluluklarını doğru bir şekilde karar altına almışlardır. Örgüt üyelerinin disiplini ve ilgisi, alınan kararların Türkiye sosyalist hareketi açısından doğruluğu ve kongre sonuçları bakımından SGÖ, Birinci kongresinden daha güçlü bir şekilde çıkmıştır.

SGÖ GÖREVLERİNİ BAŞARACAKTIR

SGÖ bu dönemde bir yandan üniversite gençliği içinde sıkı bir örgütlenmeyi başaracak, öte yandan işçi ve köylü hareketlerine fiilen destek olacaktır. Bu arada hiç unutulmaması gereken bir görev olarakta T.İ.P.'nin başarısı için elinden gelen çabayı gösterecektir.

Bu görevlerin yerine getirilebilmesi için S.G.Ö. önce kendi iç örgütlenmesini daha sıkı bir şekilde tamamlamalı ve kitle içinde büyüyebilmenin ilk adımlarını atmalıdır. Kongreden hemen sonra, yeni seçilen Genel Yönetim Kurulu örgüt meselelerinide ele almış ve birinci dönemde sadece Ankara'da bulunan örgütü başta İstanbul olmak üzere diğer şehirlerde de kurmayı prensip olarak karara bağlamıştır. Bugünkü haliyle S.G.Ö.'nün Ankara ve İstanbul'da bölge sekreterlikleri resmen kurulmuştur. Ayrıca Eskişehir ve İzmirde de bu yolda çalışmalar yapılmaktadır.

S.G.Ö. liselerde örgütlenmeyi gerçekleştirmek üzere Liselerle İlişkiler Bürosu kurmuş ve ilerici liseli gençleri örgüt etrafına toplamaya başlamıştır. Taşradaki ilerici liseli gençlerle fiili ilişkiler kurulacaktır.

Genel Yönetim Kurulu, işçi sınıfının ekonomik mücadelesinde sendika yöneticilerine yardımcı olmak, kendi üyelerini bu alanda eğitmek ve işçi gençleri örgüte kazanmak görevlerini gerçekleştirmek üzere Sendika ve Fabrika Bürosu oluşturmuştur. Özellikle Ankara'da, az da olsa varolan fakat henüz

sosyalistlerin ciddi bir şekilde giremedikleri fabrikalardaki devrimci örgütlenme meselesinde S.Ö.Ö'ne önemli bir yardımcılık görevi düşmektedir. Çünkü Ankara'da sosyalist hareketin işçi sınıfıyla bağlantısı henüz sağlanamamıştır. Bu görevde gençlik örgütünün katkısı söz konusudur.

Sosyalist gençlik örgütünün I. kongresinde kabul edilen kararları ve yönetim görevi verilen arkadaşların isimlerini aşağıda yayınlıyoruz.

SGÖ'nün YENİ YÖNETİCİLERİ

Genel Başkan: Muharrem Kılıç, Genel Sekreter Gürhan Fişek, Genel Sayman İhsan Över Merkez Yönetim Kurulunun diğer üyeleri ise, Süleyman Coşkun Mehmet Ali Uğur, Peyami Arırk Umur Coşkun'dur.

SOSYALİST GENÇLİK ÖRGÜTÜ 1. KONGRE KARARI

Sosyalist Gençlik Örgütü 1. Kongresi

Sosyalist dünya sisteminin bugünkü gücüne kavuşmasına; kapitalizm-emperyalizmin gitgide gerilemesine; Milli Kurtuluş Hareket, savaş ve devrimcilerinin dünya sosyalist devriminin birer parçası olarak hızlanmasına ve yeni yeni zaferler kazanmasına bilgi ve eylemleriyle öncülük etmiş olan bütün dünya işçi sınıfı devrimcilerinin anılarını saygıyla anarak,

— Bilimsel sosyalizmi rehber edindiğini; buna göre Türkiye'deki sosyalist mücadelenin üç temel meselesinin Türkiye işçi sınıfını örgütlemek, işçi-köylü ittifakını sağlamak, halkların demokratik mücadelesini desteklemek olduğunu,

— Türkiye'de sömürülen emekçilere ve ezilen halklara kurtuluş yolunu gösteren, Türkiye proletaryasının öncüsü tek gerçek siyasi parti olarak Türkiye İşçi Partisi'ni tanıdığını kabul eder.

Sosyalist Gençlik Örgütü 1. Kongresi

Bilimsel sosyalizmin rehberliğinde ve TİP 4. Olağan Kongresi kararları ışığında, örgütümüzün,

— Öğrenci gençlikten başka, işçi ve emekçi gençleri de bünyesinde toplaması gerektiğini ve bu nedenle bir kitle örgütü olduğunu,

— Ancak, sosyalist devrime, proletaryanın zaferine çalıştığı için, sınıfsal özü bakımından bir işçi sınıfı örgütü olduğunu,

— Sosyalist hareketin bir yan gücü olarak, örgütlenmede bağımsız, fakat tavırlarda ana örgüte bağlı olduğunu kabul eder.

Sosyalist Gençlik Örgütü 1. Kongresi

Türkiye'deki gençlik hareketlerinin öğrencilere münhasır kaldığı için devrimci isim takınsa da, devrimci şiarlar kullansa da, sınıfsal yapısından ötürü yozlaştığını, anarşist-terörist hareketlere dönüştüğünü, provokasyonlara açık ve devrimci hareketi baltalayıcı, mahiyette olduğunu tesbit ederek; anti-emperyalist, de-

mokrat, ilerici üniversite gençliğini emperyalizmin ve egemen sınıfların, maceracıların ve ajan-provokatörlerin etkisinden kurtarmayı ve örgütlemeyi görev bildiğini kabul eder.

Sosyalist Gençlik Örgütü 1. Kongresi

— Örpütümüzün sosyalist harekete militan kazandıracak bir süzgeç olduğunu gczden kaçırmayarak,

— İlk ve en önemli görevimizin örgütlenme olduğunu, bu nedenle: işçi sınıfının sendikalar öncülüğündeki ekonomik mücadelesini desteklemek, kendi üyelerimizi eğitmek ve,

— Yeni üyeler kazanmak için sendikalardaki çalışmalarımızı çoğaltmamız ve sendikalar aracılığı ile işçi gençleri örgütlememiz gerektiğini,

— Devrimci birikimi ve örgütlenmeye uygun ortamı olan bölgelerde örgütlenmemiz gerektiğini,

— Yoksul köylüleri örgütleyebilmek üzere köylü gençlerle sıkı bağlar kurmak için çalışmayı görev bildiğini kabul eder.

Sosyalist Gençlik Örgütü 1. Kongresi

Sosyalist hareketin içinde bulunduğu sosyalist devrim için örgütlenmenin başarıyla gerçekleştirilebilmesi için eğitim ve örgütlenmenin birlikte yürütülmesi gerektiğini bilerek, tüzük esaslarından ayrılmaksızın,

— Sosyalist örgütlenmenin temel ilkelerinden olan demokratik merkeziyetçiliği, eleştiri-özeleştiri mekanizmasını, uzlaşmaz ortam yaratmaksızın meseleleri kurullarda tartışma ve alınan kararlarda azınlığın çoğunluğa uyma, disiplinli çalışma, zaman içinde ikna, birlik ve kaynaşma, her türlü sağ ve sol sapmalarla ideolojik mücadele sürdürme ilkelerini bir an bile aksatmadan uygulamayı,

— Küçük burjuva tavırlarla amansızca mücadele etmeyi bu nedenle, bireycilik, dalkavukluk, kariyerizm, pasifizm, oportünizm, şovenizm, ilkesizlik, acelecilik, sabırsızlık, külhanbeylik, tembellik, dedikoduculuk ve disiplinsizliğe karşı savaş açmayı bu hastalıkları içimizde yaşatmamak için azimle savaşmak gereğini kabul eder.

Sosyalist Gençlik Örgütü 1. Kongresi

— Örgüt üyelerinin örgüte bağlılığının en önemli ölçüsünün ödentileri zamanında aksatmadan ödemek olduğunu kabul eder.

Sosyalist Gençlik Örgütü 1. Kongresi

— Çevresinde ve aracılığı ile örgütlenme ve eğitim çalışmalarımızı yürütebileceğimiz, düzenli çıkan bir yayın organının gerekliliğini kabul eder.

Sosyalist Gençlik Örgütü 1. Kongresi

— Türkiye'de halklar meselesini, bilimsel sosyalizm açısından benimser ve üyelerini bu açıdan eğitmeyi amaç bilir.

HO Şİ MİNH'NİN 'MİLLÎ KURTULUŞ SAVAŞIMIZ' ADLI KİTABI TÜRKİYE'DE MAHKÛM EDİLDİ

● Vietnam Devlet Başkanı Ho Şi Minh'nin (1890-1969) **'Millî Kurtuluş Savaşımız'** adlı eserini dilimize çevirip yayınlamaktan sorumlu Toplum Yayınevi yönetmeni Remzi İnanç, 18 ay ağır hapis ve 6 ay sürgün cezasına mahkûm edildi. Bu cezayı Yargıtay 1. Ceza Dairesi 3/2 onayladı. Böylelikle ülkemizde ilk kez bir kitap yayımından ötürü kesinlikle mahkûmiyet kararı verilmiş oldu. Ayrıca kitap toplattırıldı.

● 1968 yılında Toplum Yayınevince yayınlanan ve gedikli bilirkişi Prof. Sulhi Dönmezer'in verdiği raporla açılan dava, Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesinde alışılmamış bir çabuklukla görüşülmüş ve sonuçlanmıştı. (Mahkeme Kurulu: Başkan M. Sabri Özbek, Fuat Eribol, M. Suphi Polat, savcı: Yüksel Yazıcı)

Bilirkişi, kitaptan aktardığı örneklerde, kitapta 'komünizmi övme' suçu gördüğünü ve bu hareketin de T.C.K. 142/4 ü ihlâl ettiğini bildirmişti. Sanık avukatı Rauf Çapan, mahkemeye verdiği dilekçede, bilirkişi Dönmezer'in, kitaptan aldığı cümlelerde tahrifat yaparak mahkemeyi yanılttığını, yer yer siyasi kanaatini raporda beyan ettiğini ve ayrıca yetersiz bir bilirkişi sayıldığının Yargıtayca da tescil edildiğini iddia ve ispat ederek, dosyanın yeni bir bilirkişi heyetine incelettirilmesini istedi. Mahkeme heyeti ve iddia makamı bu dileği reddettiler.

● 3 Haziran 1969'da, sanık Remzi İnanç'ın yaptığı savunmadan birkaç dakika sonra, mahkeme, bir sayfalık hazırlanmış kararını okudu. Mahkeme de, bilirkişi Sulhi Dönmezer'in kanaatini benimseyerek, sanığa 18 ay ağır ve 6 ay sürgün cezası verdi. Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesinin gerekçeli kararı okunduğunda sanık ve avukatları şaşırıp kaldılar. Çünkü, aldığı örneklerle tahrifat yaptığı için şikâyet edilen bilirkişi Dönmezer'den beterini mahkeme yapmıştı. Aldığı örnekleri eksik ve yanlış aktarmanın yanısıra, monte edilmiş bir cümleyi de, kitapta varmış gibi aynen karara geçirmişlerdi. Hele bir cümle çok ilginçti. Kitaptaki:

> **«Emperyalistlere ait olan bankalara ve öteki işletmelere el koymak ve bunları işçi-köylü, asker hükûmetinin kontrolü altına almak»**

cümlesi mahkeme kararına aynen şöyle yazılmıştı:

> **«Emperyalistlere ait bankaları, işletmeleri, (yani özel teşebbüsü kaldırıp) işçi-köylü hükûmetine devretmeliyiz.»**

Adı üzerinde 'Millî Kurtuluş Savaşımız' kitabını yargılayan mahkeme kurulu, emperyalistlerle özel teşebbüsü eşanlamlı sayıyordu...

● Yargıtay Başsavcılığı, dosyayı 1. Ceza Dairesine gönderirken eklediği Tebliğnamede, yerinde gerekçeler göstererek, verilmiş olan mahkûmiyet kararını yolsuz buluyor ve bozulmasını oybirliğiyle istiyordu.

● Yargıtay 1. Ceza Dairesinde (26.6.1970) müdafaa yapan sanık avukatı Halit Çelenk, kurul üyelerine kitabın özünü, yayınlanış amaçlarını ayrın-

tılarıyla anlatarak, gerek bilirkişi Dönmezer'in, gerekse Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesinin yaptığı tahrifatları örneklerle iddia ve ispat etti. Ayrıca üyelere ve savcıya dava konusu kitaptan birer adet dağıttı.

- 17 Temmuz 1970'de karar açıklandı. Üç üye (Abdullah Üner, Abdullah Pulat Gözübüyük, Ömer Könü) mahkûmiyetin onanması, iki üye de (Mithat Sungur ve Niyazi Gencer) bozulması yolunda oy kullanmışlardı. Bilirkişi Dönmezer'in ve başlangıçtaki mahkemenin örneklerini ve kanaatlerini benimseyen bu üç üyeye karşılık, sanık lehinde oy kullanan iki üye, çağdaş-aydın yargıç tipine örnek bir biçimde davranmışlar, sağlam gerekçeler ve Yargıtay'ın daha önce benzer davalarda vermiş olduğu kararları tanık göstermişlerdi.

- Dosya Başsavcılığa gönderildi. Davanın bu aşamasında Remzi İnanç vekili Prof. Dr. avukat Uğur Alacakaptan, usul ve esasa ilişkin çok kapsamlı bir dilekçe yazarak, Başsavcılığın, 3/2 çıkan bu 'mahkûmiyeti onama' kararına itiraz etmesini, davayı Ceza Daireleri Genel Kuruluna götürmesini, uygun görülüyorsa 'tashihi karar' yapılmasını istedi. Prof. Alacakaptan bu dilekçesine de, iki Anayasa Hukuku Profesörü Muammer Aksoy ile Mümtaz Soysal'dan özel olarak alınmış ve imzaları Fakültece onaylanmış bir rapor ekledi. Bu raporda özet olarak, dava konusu kitabın 'bilimsel' nitelikte olduğu, Siyasal Bilgiler'de yardımcı ders kitabı olarak kaynak gösterilip tavsiye edildiği belirtilmekte ve **«Vietnam'daki gelişmelerle ilgili olarak yapılmış herhangi bir seminer ya da ders çalışmasında bu temel eserin kullanılmamış olsını büyük bir eksiklik sayarız»** demekteydiler.

- Yargıtay Başsavcılığı 1. Bölümü, daha önce oybirliğiyle bozulmasını istediği mahkûmiyet kararının, bu kez 3/2 çoğunlukla onanmış olarak kendisine intikalinde tavır değiştirmiş ve çıkan kararı benimseyerek sanık vekilinin dileğini reddetmiş ve dosyayı infaz savcılığına göndermişti.

- En basit davalarda bile, isteğine aykırı kararlar çıktığında genel kurulu meşgul eden Başsavcılık 1. Bölümü, sözkonusu bir fikir suçu olduğu halde, dava dosyasını daha geniş ve yetkili bir kurula inceletme gibi salim bir yola başvurmamış; elli yıldan beri emperyalistlere karşı kurtuluş savaşı veren bir halkın ölümsüz lideri Ho Şi Minh'in **'Millî Kurtuluş Savaşımız'** adlı kitabını yayınladığı için, Toplum Yayınevi yönetmeni Remzi İnanç'ın 18 ay ağır hapis ve 6 ay sürgün cezası çekmesi için yeşil ışık yakmıştı.

gençlik olaylarını kanlı bir niteliğe büründüren burjuvazidir

Son gençlik olayları ile ilgili olarak Ankara televizyonunda yapılan açık oturumun kısa özetini veriyoruz.

Behice Boran- Bence bu son günlerde bilhassa kınanan ve hakkında tedbir alınması ısrarla istenen bu kanlı, döğüşmeli «gençlik olayları» denen ortam istenerek yaratılmıştır. Böyle olduğu için de şimdi böyle kınamalar, tedbir istemeler bana pek ciddi görünmüyor Gençlik hareketlerinin iki yanı var. Onları birbirinden ayırmak lâzım. Gençlik hareketleri Türkiye'nin bağımlı durumda olmasından, bozuk sosyal düzenden doğan huzursuzlukların sorunların neticesi olarak beliriyor. Ve bu durumların düzelmesini istiyor. Emperyalizme karşı çıktığı, bozuk düzene karşı çıktığı ölçüde desteklenir ve ben desteklerim. Ve bunlar devam edecektir. Ama, şimdi şikâyet konusu olan ve tedbir alınması istenen böyle baskınlar, vuruşlar kaçırmalar v.s. bu ortam kanaatimce -tekrar ediyorum- istenilerek yaratılmıştır. Ortada 17 tane genç ölüsü var. Onun kadar, belki daha da fazla yaralanmalar var. Ve bunların hiçbirinin faili bulunamıyor. Olmaz böyle şey! Güvenlik kuvvetleri ve örgütleri bu derece beceriksiz değildir. Ve adi vakalarda pek alâ faillerin bulunduğunu görüyoruz. Demek ki, bu adeta devam edilsin isteniyor. Diğer taraftan mütemadiyen burada sol gençlerin beyanlarından, örgüt ve hareketlerinden

bahsedildi. Ama, komando örgütleri ve kampları diye bir olgu var. Onun üzerinde durulmuyor. Kanunlara aykırı olarak kamplar kuruluyor, eğitimler yapılıyor ve 17 tane ölü listesine dikkat ederseniz, çoğu sol devrimci denen kanattandır. Ve halen, şu anda bugün hangi öğrenci yerleri işgal altındadır diye sorarsanız -yurt, fakülte, akademi olarak- ve kimlerin işgali altındadır diye sorarsanız bunlar komando denilen birliklerin, grupların işgali altındadır. Binaenaleyh böyle geceyarıları camlar kurşunlanarak sokaklarda dolaşılıyor. Yok Dil-Tarih'in önünde açlık grevi yapan gençlerin çadırı yakılıyor, kurşunlanıyor ve bütün bunlar bu komando denilen gruplar tarafından yapıldığı gazetelerde yazılıyor. Ve bunlar hiç takip edilmiyor, bu kamplar kapatılmıyor. Atatürk Öğrenci yurdu Mayıs'tan beri işgal altında. Atış talimleri yapıldığı gazetelerde çıkıyor. Hiçbir şey yapılmıyor. Ve bunların üzerinde durmadan, mütemadiyen sol denilen, devrimci kanat denilen gençlerin beyanları üzerinde durmak, en azından bir haksızlık oluyor. Ve bu ortam istenilerek yaratılmıştır. Ve iki amaç güdülmüştür. Birincisi, «efendim, ne yapalım demokrasi var, işte demokraside kanatlar olur, bunlar da icabında çarpışır, işte nümayişlerde ölen olur» gibi bir tavır takınan iktidar sol ve devrimci kanadı sağcı kanada kırdırma yoluna gitmiştir. İkinci bir amaç da -anladığım kadarıyla- birkaç seneden beri sözü edilen ve şimdi Meclislere getirileceği yeniden tazelenen baskı şiddet kanunlarını Anayasa özgürlüklerini kuşa çevirecek faşizan kanunlarını, kamuoyuna kabul ettirmek için uygun bir ortam yaratmak. Ortalığı velveleye yakmak, şu huzur bozuluyor, şu oluyor, bu oluyor bu kanunlar kabul edilsin demek. Böyle iki amaçla bu ortamın oluşmasına müsaade edilmiştir. Diğer taraftan öyle anlaşılıyor ki, iktidarın dışında da Demirel'siz ama aynı nitelikte demir ökçeli bir iktidarı oluşturmak isteyen üniformalı veya üniformasız bilmiyorum ne düşünülüyor, bazı çevrelerde gene bu ortamı istismar ederek kamuoyunu heyecanlandırmak ve böyle bir daha açık teröre dayanan, daha faşist nitelikte bir yönteme gitmek için bir ortam hazırlanmak isteniyor. İşte komünistlik, bölücülük falan bu iddialar da aynı gerekçedir. Bir memlekette gençlik hareketleriyle bilmem halk savaşlarına öncülük edildiği, oluşturulduğu, ihtilâller başlatıldığı görülmemiştir. Bu biçim olaylar büsbütün yapısal bir takım nedenlerden gelir ve daha yapısal güçlere dayanır. İşgal olaylarıyla olmaz bunlar. Müsaade ederseniz hemen bitiriyorum. Yani bu tarihin neticesinde bence tedbir nedir sorusu biraz havada kalan bir sorudur. Hiç olağanüstü tedbirlere gitmeden,yeni kanunlara filân başvurmadan bugünkü kanunlar çerçevesinde ve bugünkü teşkilât ile pekalâ bu katillerin kimler olduğu bulunup ortaya çıkarılabilir. Silah kaynakları nelerdir? Kimler temin ediyor, onun üzerinde durulmuyor. Ve silâh temin eden kaynaklar bulunup tesbit edilebilir. Ve bu anlamda bu önlenebilir, olağanüstü tedbirlere, kanunlara lüzum yoktur. Anayasa dışına zaten çıkmakta olan iktidarın ve politikasının bu yöne gitmesine hiç lüzum yoktur. Anti-emperyalist bir mücadele olaraktan emperyalizme karşı bir bağımsızlık mücadelesi olarak, bozuk düzene karşı bir mücadele olarak o devam edecektir. Onun devam etmemesi için bu durumların değişmesi lâzımdır. Son olarak şu noktaya da işaret etmek isterim. Şüphesiz, silahlı çatışmalara şiddetle karşı çıkarız. Ama hal, her hal ve şartta durum ne olursa olsun katiyen şiddet kullanılmaz. Silah kullanılmaz diye bir kural yoktur. Mesele insanları silah ve şiddete başvuracak durumda bırakmamaktır. O zorunlulukta bırak-

mamaktır. Öyle durumlarda zorunluluk hasıl olursa insanlar icabında silah ve şiddet de kullanır.

Yönetici Oktay Ekşi'nin, gençlik hareketlerinde Mao'cu bir nitelik bulunduğunu iddia eden Feyzioğlu, Taşer ve Yalçın'dan esinlenerek sorduğu soruya Behice Boran şöyle cevap vermiştir:

— Doğrusu, Mao'cu bir yanı olması bir dış bağlantısı olduğu anlamına gelmez. Hem demokrasi diyoruz, batı demokrasilerini örnek alacağız diyoruz. hem de Mao'cudur, Marksisttir filândır diye suçlamalara gidiyoruz. Bu olmaz. İrtibatı daha maddi ve delillere dayanarak isbat etmek gerek, yani sırf bir fikir benzerliği var diye bir irtibat iddia edilemez. Kaldı ki sağcı kanadın irtibatı hakkında basında daha çok delil çıkmıştır.

Turhan Feyzioğlu'nun, Anayasanın sınıf mücadelesini yasakladığını ve Ceza Kanununun 141 ve 142. maddelerinin Anayasaya aykırı olmadığını iddia etmesi üzerine, karşılıklı tartışmalar olmuştur. Behice Boran, Anayasa Mahkemesinin 141 ve 142. maddeleri, Anayasanın komünizmi yasakladığı gerekçeşine dayanarak değil, daha başka gerekçelere dayanarak iptal etmemiş olduğunu belirtmiştir. Feyzioğlu iğrenç kelime oyunlrıyla TİP'in komünist olduğunu ve komünizmi de Anayasanın yasakladığını iddia etmiş, fakat «hür demokratik rejimden yanayım» diye demagoji yapmasına rağmen, kendisinin dörtdörtlük bir faşist olduğunu ortaya koymuştur. Bunun üzerine Boran: yorsunuz. Sistemlerden bahsetmiyorsunuz, demiştir.

— Efendim hür demokratik diye söylediğiniz rejimin iktisadi temelini soruyorum. Kapitalizm dememek için demokrasi kelimesinin arkasına sığınıyorsunuz. Sistemlerden bahsetmiyorsunuz. demiştir.

BİZ İŞÇİ VE EMEKÇİ SINIFLARIN HÜRRİYETİNİ SAVUNUYORUZ

Feyzioğlu'nun sosyalist düzende işçi ve köylüler dahil herkesin esir olduğunu iddia etmesini, Boran:

— Sizin demagojiniz o. Ben işçi ve emekçi sınıfların hürriyetini diyorum. İşçi ve emekçi sınıfları ise milletin büyük çoğunluğudur. Sizse azınlığın.. *diyerek cevaplandırmıştır. Hürriyetin sadece kanunların menetmemesi demek olmadığını, ekonomik bakımdan imkân sahibi olmak anlamına geldiğini söylemiştir. Kapitalizmde işçinin ve köylünün maddi imkânı olmadığı için, kanunda tanınmış olmasına rağmen, eğitim ve seyahat hürriyetinden yararlanamadığını belirtmiştir.*

Oktay Ekşi'nin gençlik hareketlerinin milli bütünlüğü zedeleyip zedelemediği konusundaki soruya B. Boran şöyle karşılık vermiştir.

— Efendim, dolayısiyle buna cevap verdim. Bir memlekette olan halk savaşı, ihtilâl hareketi gençlik olaylarıyla başlamaz, gençlik olaylarından doğmaz. Yapısal sorunlardan, bozukluklardan gelir. Bu olmaz, dünyanın hiçbir yerinde bir ihtilâl harekketine, bir halk savaşına, bir anti-emperyalist mücadeleyi başarıya ulaştıracak bir harekete gençlik hareketinin, örgütlerinin öncülük ettiği, onların başardığı görülmemiştir.

— Memlekette zaten sınıf ayırımları var. Esasen sınıf mücadelesi var.

Deniliyor ki, Anayasa yasaklıyor. İhtilâlden sonra en büyük sınıf mücadelesi aracı grevdir ve grev hakkını Anayasa tanımıştır. Sınırsız tanımıştır grev hakkını.

demiş ve Anayasanın komünizmi yasakladığı yolunda hiçbir açıklığın olmadığını belirtmiştir. Bugün Türkiye'de mutlu bir azınlığın hakimiyeti olduğunu ve bunun Anayasaya aykırı olduğunu söylemiştir. Feyzioğlu'nun «Komünist değiliz demenizi bekliyoruz, siz komünist olduğunuzu söyliyemezsiniz, yolundaki demagojik iddiasına karşılık Behice Boran:

— Demiyeceğim.. Ben, kendimin, Partimin bu memlekete neler yapılmasını istediğimiz, neler yapacağımızı, iktidara gelirse, açık-seçik söylüyorum. Buna ne lâkap takarsanız takın, ne etiket takarsanız takın. Programımız açıktır, ortadadır, söylevlerimizde, radyoda yapılan konuşmalarda, bildirilerimizi her zaman açıklıyoruz. Siz ne ad takarsanız takın, biz bununla hiç alâkadar değiliz. Biz işçi ve emekçi sınıfları ağırlığını koymak için memleket politikasına, çalışıyoruz. İktidarı için çalışıyoruz. Ve biz iktidara geldiğimiz zaman milletin büyük çoğunluğunu teşkil eden işçi ve emekçi sınıfların demokrasisi, mutluluğu olacaktır.

Feyzioğlu liderliğindeki, faşist politikacılar açık otutum boyunca, Türkiye İşçi Partisi'ne karşı bir provokasyon hareketi yürütmüşlerdir. Genel Başkan Boran, açık oturumdaki tutumuyla, Türkiye İşçi Partili'lerin, burjuvazinin anti-komünizm korusuna ve faşist suçlamalarına, dün olduğu gibi bugün de, pabuç bırakmayacaklarını bir kere daha göstermiştir.

Nitekim, Aydın Yalçın'ın, «Bizim Radyo»nun bir yayınından bahsederken,

«— Yalnız, sayın Boran'ın arkadaşı olan Zezi Baştımar, Türk Komünist Partisi...»

Sözlerine; Boran:

— Ben kendisini tanırım. Arkadaşı filân diyerek neyi telmih etmek istiyorsunuz?

diye cevap vermiştir. Bunun üzerine, oyununun bozulduğunu anlayan Aydın Yalçın gerilemiş ve özür dilemek gereğini duymuştur.

Daha sonra diğer konuşmacılar arasında geçen tartışmalar yeniden Feyzioğlu'nun faşist iddia ve suçlamalarına dönüşmüştür. Feyzioğlu, Türkiye'de Marksistlerin Kürtçülük yaparak, kongrelerde, yayınlarda ve afişlerde Halkların özgürlüğünden bahsederek bölücülük yaptığını ileri sürmüştür. Bunun üzerine Behice Boran Türkiye'de halklar meselesini açıklamak için ısrarla söz istemişse de yönetici Oktay Ekşi «Sayın Boran'dan özür dilemeye mecburum, vaktimiz yok» diyerek söz vermemiştir.

ÖZLEM ÖZGÜR

toprak ve köylü sorunu

Kapitalist üretim biçiminin egemen olduğu bir toplumda, toprak ve buna ilişkin olarak köylü sorunu denildiğinde kavram, tarım kesimindeki sınıf ve tabakaların üretimdeki yerlerini, toprağın mülkiyet biçimini, üretimin üleşimini ve üretici güçlerin gelişme durumunu v.b. içerir. Sorunun önemi, insan toplumlarının yerleşik tarıma geçmesiyle başlamış ve günümüzedek öneminden fazla birşey yitirmeden gelmiştir. Devrimlerle çeşitli aşamalardan geçerek kapitalist üretime gelinceye kadar, insan toplumlarının üretimi büyük oranda tarıma dayalı kalmıştır. Bugün dünyamız, üretim biçimleri dikkate alınmadan yapılan bir ayırıma göre, sınaî ve tarımsal «gelişmiş ve geri kalmış» toplumlar olarak iki bölümde toplanmaktadır. Sanayi toplumlarında toprak ve köylü sorunu, tarım toplumlarına göre farklı bir anlam taşımakta, başka bir deyişle geri ülkelere oranla, gelişmiş ekonomilerde konunun önemi ağırlığını kaybetmiş bulunmaktadır. Sanayi toplumlarında ileri üretim tekniklerinin kullanılışı ile tarım, doğal koşullara bağlılıktan kurtulmuş ve giderek bu kesimdeki çalışan nüfus sayısının, toplam nüfus sayısına oranı, önemli derecede küçülmüştür. Öte yandan geri kalmış toplumlarda, tarımın doğal koşullara bağlılığı ve çalışan toplam nüfusun büyük bir bölümünün bu kesimde bulunması, soruna bu ekonomilerde özel bir ağırlık kazandırmaktadır.

Kapitalist üretim ilişkileri içindeki toplumlarda toprak ve köylü sorununu iyi kavrayabilmek ve sınıfsal açıdan konuyu gereğince değerlendirebilmek için, tarımda feodal üretim ile kapitalist üretimin farkını ve feodal üretim biçiminden kapitalist üretim biçimine geçişin yollarını kısaca gözden geçirmek ya-

rarlı olacaktır. Feodal üretimin özünü, doğrudan üreticiler «zanaatkârlar ve köylü çiftciler» ile onların feodal beyleri arasındaki ilişkilerde aramak gerekir. Bu ilişkiler, gerek bazı hizmetlerin görülmesi ve gerekse para veya mal olarak ödenecek vergiler biçiminde, bir feodal beyin belirli ekonomik isteklerini yerine getirmek için, zorla ve kendi iradesinin dışında üreticiye yüklenen yükümlülüklerdir. Feodal üretim biçimi ile kapitalist üretim biçimi arasındaki karşıtlık, tüketim için üretim ile pazar için üretim arasındaki karşıtlıktan öteye, feodal toprak mülkiyeti ve serflik ile endüstri kapitali ve ücretli emek sistemi arasındaki karşıtlıktır. Bu anlamda, feodalizmden kapitalizme geçişin temel süreçleri, üretim araçlarının doğrudan üreticilerden ayrılmasından doğan, işgücünün toplumda varoluş biçiminde değişiklik, doğrudan üreticilerin kutuplaşması, ya da köylülüğün farklılaşmasıdır.

Kapitalist ülkelerde tarımın gelişmesi ya da feodal üretim biçiminden kapitalist üretim biçimine geçiş iki şekilde olmuştur. Bunlardan birincisi, klasik biçim diye adlandırabileceğimiz ve tipik örneğini, Fransa'da 1789 burjuva devriminde gördüğümüz, feodal toprak mülkiyetinin ve işletme şeklinin kesin olarak tasfiyesi ile üretici güçlerin hızlı gelişiminin sağlanmasıdır. Fransa'da asillerin ve kilisenin kamulaştırılan toprakları, topraksız ya da az topraklı köylülere satılmış ve küçük köylü işletmeleri tarıma egemen olmuştur. Doğal olarak bu küçük işletmeler,zamanla, kapitalist tarım ilişkileri içinde temerküze uğrayarak büyük kapitalist tarım işletmelerine dönüşmüşlerdir.

İkincisi, **Junkers** denilen ve klasik örneğini Almanya'da gördüğümüz gelişme tipidir. Burada feodal işletme biçimleri esas olarak kalır, zamanla yavaş yavaş kapitalist işletmelere dönüşür. Almanya'da feodal sınıf, Fransa'da olduğu gibi, kesin ve köklü bir tasfiyeye uğramamış, fakat toprak bey ve ağaları kendileri farklılaşarak kapitalist üretime geçmişlerdir. Tarımda kapitalizmin bu tür gelişmesine ana hatlarıyla Çarlık Rusyası, İtalya, Japonya ve Türkiye örnek olarak gösterilebilir.

Aşağıda, verilerle Türkiye'nin toprak ve köylü sorununu inceleyeceğiz. Bu konuda aydınlığa çıkabilmek, sorunu teorik kavramların ışığında değerlendirebilmek için, işin elifba'sının bir defa daha tekrarlanması yaralı olacaktır.

Önce, toprakta kapitalistleşme sürecinin özgül biçimlerini ve özelliklerini görelim. Bu sürecin ortaya çıkışının iki nedeni vardır: 1) Meta üretimi, 2) Ürünün değil işgücünün meta oluşu. Bu iki unsur, Marksist teorinin tarıma uygulanmasında kuşkular uyandırabilir ve uyandırmıştır da. Kapitalizmin temel özelliklerini ve onun sanayi ve tarım kesimlerinde uygulanış biçimlerini birbirine karıştırmamak koşuluyla, teori, kuşkusuz, sanayi için olduğu kadar, tarım için de geçerlidir. Tarım kesiminde kapitalizmin gelişmesini iyi kavrayabilmek için iki soruyu cevaplandırmak gerekir: 1) Ticari tarım nasıl gelişir? 2) İşçi sınıfının doğuşu kendisini nasıl ortaya koyar? Birincisi, ticari tarımın gelişme sürecinin temel koşulları; sanayi nüfusunun hızla büyümesi, sözü geçen ülkede tahıl kıtlığı yaratır, yani tahıl üretiminde uygulanan teknoloji değişmeden kaldığı süreci, tahıl ithalatını zorunlu hale getirir. Toprağın özel mülkiyeti koşulları altında tahıl için artan gereksinim, tekel fiatlarının doğuşuna yol açar. Ticari tarımın ortaya çıkış süreci, endüstride olduğu gibi gelişmez, sanayi alanında basit ve dolaysız bir şekilde gelişir, öte yandan tarım kesiminde, ticari ve ticari olmayan bölümlerin karma biçimi farklı bir sistem ortaya getirir. İkincisi ücretli işçiler sınıfını doğuran süreç, köylünün iki sınıfa

ayrılması, yada farklılaşması olarak tanımlanır: 1) Tarımı endüstri olarak kabul eden çiftciler, 2) ücretli işçiler. Bu süreç dengesiz bir şekilde gelişir: Bir yanda ücretli işçiler sınıfının doğuşu diğer yanda ataerkil sistemin varlığını sürdürmesi, öte yandan gelişmekte olan kapitalizm.

Bir ülkede kapitalist tarımın egemen hale gelişini içeren, «toprak rantı» kavramını görelim: Çeşitli yörelerin kendine özgü niteliklerini gözden kaçırmamak koşulu ile, kapitalist bir ülkede nüfus, esas itibariyle, üç sınıfa ayrılır: 1) ücretli işçiler, 2) toprak sahipleri, 3) kapitalistler. Teoriye göre bir ürün özünde, gerekli ürüne ve artı ürüne bölünür. Artı ürünün belirli bir kısmı toprak rantını, yani sermayenin ortalama kârının çıkarılmasından sonra geriye kalan kısmını meydana getirir. Ayrıca teori iki rant biçimini birbirinden ayırır: difransiyel rant ve mutlak rant. Difransiyel rant, toprağın sınırlı olmasından toprağın mülkiyetine sahip olunup olunmadığına bakılmaksızın, toprağın kapitalist işletmeler tarafından kaplanmış olmasından doğar. Çeşitli işletmeler arasındaki toprağın verimliliğindeki farklardan, pazarlara olan uzaklık farklarından ve toprağa yatırılan ek sermaye yatırımlarının üretkenliğindeki farklardan doğar. Tarım ürünlerinin üretim fiatı, ortalama topraktaki üretim koşulları tarafından değil, en kötü topraktaki üretim koşulları tarafından belirlenir. Çünkü, en iyi topraklardan elde edilen ürünler tek başına, bütün talebi karşılamağa yetmez. Belirli bir üretim fiatı ile en yüksek üretim fiatı arasındaki fark difransiyel ranttır. «Üretim fiatı = ürünün üretimine harcanan sermaye + sermayenin ortalama kâr oranı».

Mutlak rant ise, toprağın kapitalist mülkiyetinden doğar. Bu rant, içinde bir tekel unsuru, bir tekel fiatı taşır. Toprak rantı, difransiyel rant şeklinde; bir rekabetten doğar; mutlak rant şeklinde ise tekelden doğar. Pratikte toprak rantı, kendisini kısımlara bölünmüş şekilde göstermez, hangi kısmın difransiyel rant, hangi kısmın mutlak rant olduğunu söylemek mümkün değildir. Hatta toprak rantı genellikle, toprak sahibi tarafından harcanan sermayenin faizi ile karıştırılır.

Üçüncü olarak toprağın millileştirilmesi ne anlama gelir onu görelim: Kapitalist üretim ilişkileri içinde, toprağın millileştirilmesi, rantın, devlete aktarılması demektir ve bu anlamda kapitalist toplumun bir kategorisidir. Millileştirme, difransiyel rantın sahibini değiştirir ve mutlak rantı ortadan kaldırır. Buna göre millileştirme, kapitalizmin sınırları içinde kısmi bir reformdur ve öte yandan genel olarak kapitalizmin tüm gelişmesini engelleyen toprak tekelini ortadan kaldırır. Giderek toprağın millileştirilmesi, yani toprakta özel mülkiyetin kaldırılması, sermayenin bu kesime kolayca girmesini sağlayabilecek ve bundan ötürü kapitalizmin ve dolayısiyle kırlarda sınıf mücadelesinin özgürce gelişmesine yardımcı olacaktır ve bu anlamda burjuvazinin yapabileceği en son fedakârlıktır. (Genç kapitalist toplumlar kastedilmektedir. Ö.Ö.) İşte teorik olarak kapitalist üretim ilişkileri içinde, toprağın millileştirilmesinin anlamı budur. Yalnız pratik olarak burjuvazi, iki nedenle toprağın millileştirilmesini istemez: birincisi, kendisi de toprak sahibi olduğu için; ikincisi, sosyalistlerin bütün üretim araçlarının kapitalist mülkiyetini hedef almaları korkusundan.

Toprak ve tarım reformu ne demektir? Toprak reformu denildiği zaman, kavram, teorik olarak, büyük toprak parçalarının kamulaştırılarak, topraksız ya da az topraklı köylülere küçük işletme birimleri biçiminde dağıtılma-

sını içerir. Yalnız sözü geçen uygulamanın burjuva demokratik devrim aşamasında söz konusu olduğunu akıldan çıkarmamak gerekir. Bu anlamda toprak reformu feodalizmin tarımda kesin tasfiyesi demektir. Tarım reformu kavramı ise, tarım işletmelerinin ileri metodları kullanmalarıyla tarımın doğal koşullara bağlılığının azaltılmasını içerir, yani sermayenin önemli oranda tarıma akışının sağlanması anlatılmak istenir. Bu iki tanım teorik kavramıyla birlikte yürütülmek istenirse birbiriyle çelişir, bilindiği gibi küçük tarım işletmelerinin sermaye unsurunu kullanabilme olanakları sınırlıdır. Aslında pratikte işleyişine baktığımız zaman, genellikle kapitalizme geçişle topraklar küçük parçalara bölünür, sonra temerküze uğrayarak, ileri metodların kullanılma olanağı sağlanmış olur.Günümüzde toprak ve tarım reformu kavramları, özellikle geri kalmış tarım ülkelerinde, özdeş anlamda bir istismar unsuru olarak, burjuva ideologları tarafından kullanılmaktadır.

Sözünü ettiğimiz toplumlar, kapitalist üretimin egemen olduğu, gelişmemiş tarım toplumlarıdır, ayrıca bu ülkelerde tarım küçük işletmelere dayalı olup, temerküzleşme süreci içine girmişler, ya da büyük işletmeler kendi bünyelerinde dönüşüme uğrayarak kapitalistleşmişlerdir. Bu ekonomilerde bu aşamada, mevcut büyük kapitalist çiftliklerin küçük parçalara bölünmesini savunmak, kapitalizmin gelişmesine, kırlardaki sınıf mücadelesinin gelişmesine karşı çıkmaktır ve giderek sosyal gelişmeyi gereksiz yere kösteklemektir.

OSMANLI TOPLUM YAPISI

Her toplumsal yapı, kendinden önceki yapının ve çevresinin izlerini taşıdığı gibi, her alt yapıda kendisinden önceki alt yapının üzerine kurulur. Bu açıdan, kalın çizgilerle de olsa, Osmanlı Devleti'nin toplum yapısını gözden geçirmemiz gerekir. Bunu yaparken Osmanlı toplumda temel üretimin tarıma dayalı olması nedeniyle, daha çok toplumun toprak rejimi incelenecektir. Osmanlı toplumunun toprak rejimini; birincisi kuruluştan 16 ıncı yüzyıla kadarki reaya-sipahi ilişkilerini, ikinci 16 ıncı yüzyıldan 1920 hareketine kadarki reaya-mültezim ilişkilerini kapsayan dönem olarak, iki bölüm incelemek zorunludur.

Birinci dönemde, Osmanlı toplumunun rejimi askeri bünyeye uygun olarak, dirlik sistemi denilen örgütlenmeye dayanıyordu. Osmanlılarda savaş sonrası bir yer egemenlik altına alınınca, buranın toprakları, ya nüfusu, kaç hane olduğu, ve verimi saptanarak, topraklar verim durumlarına göre tımarlara ayrılıyor ve askeri görev karşılığında Sipahilere bırakılıyordu. Ya da sözü edilen topraklar, daha büyük değerlerde iseler, gelirlerine göre Zeamet ve Has olarak ikiye ayrılıyor ve daha büyük kumandanlara bırakılıyordu. Bu usulün Osmanlılara Selçuklu Devletinden miras kaldığı anlaşılmaktadır. (Askeri ikta sistemi). Aynen Selçuklu askeri ikta sisteminde olduğu gibi, sipahiler artı ürünü çeşitli vergiler adı altında reaya'dan alıyor ve buna karşılık artı ürünün toplam değerine göre saptanan sayıda cebeli (silahlı asker) savaş sırasında göndermekle yükümlü kılınıyorlardı.

16 ıncı yüzyıla kadar uzanan birinci dönemde, Osmanlı toplumunda toprak rejimi, toprakları üç şekilde düzenlemektedir: **Öşriyye, Haraciye, Arz-ı Miri.** **Öşriyye** adı verilen topraklar, bir yerin egemenlik altına alınmasından önce yerli müslümanlara ait olan veya sonradan müslümanların yerleştiril

dikleri topraklardır. **Öşriyye**'nin özelliği, toprağı işleyenin müslüman olması ve toprağın özel mülkiyetine sahip olmasıdır. **Öşür** adı altında, toprağın verimine, bölgelere ve ürünün çeşidine göre % 10-20 arasında vergi alınan bu topraklar, istendiği şekilde tasarruf edilebilir: satılabilir, islam miras hukukuna göre parçalanabilirdi.

Haraciye adı verilen topraklar, bir yerin egemenlik altına alınmasından sonra, yerli gayri müslim halkın özel mülkiyetinde bırakılan topraklardır. İşleyenlerin her türlü tasarruf hakkına sahip olduğu bu topraklardan **Harac-ı Mukassem** adıyla **Öşür** ve **Harac-ı Muvazzaf** adıyla arazi vergisi alınıyordu.

Osmanlı toplumunda, toprakların önemli bir kısmını **Miri** topraklar oluşturuyordu. Bu toprakların çıplak mülkiyeti (rakabesi,) Beytül Male (Devlete) aitti. Osmanlı toprak rejiminin karakterini oluşturan **Miri Toprak Sistemi**, ya da **reaya-sipahi** ilişkileri, Osmanlı toprak kanunnamesi ile düzenlenmiştir. Topraktaki üretim ilişkilerini somut biçimde gösteren bu kanunnamenin önemli maddelerini gözden geçirmek yararlı olacaktır:*

Kanun - Sipahi, reayası nerede olursa olsun toprağın başına geri getirmekle görevlidir. Fakat yerini terkedipte reaya gittiği yerde yirmi yıldan fazla kalmışsa, tekrar geri getirmek yasaktır. Ancak reaya'dan yirmi beş akçe çift bozan resmi alınır.

Kanun - Bir sipahiye defterde iştirak hakkını haiz yerler kayıt edilmişse ve sipahi reayasına bu yer için yarı tohum ve öküz yardımı yaparsa, mahsulün yarısı kendisinin ve yarısıda ziraat yapanın olur.

Kanun - Sipahiler reayalarına bir iş gördürmek istedikleri zaman, reayanın bunu yapması zaruri ve kanun icabıdır. Eğer yapmakta itirazları varsa, mahkeme tarafından cezalandırılır.

Kanun - Reaya, sipahisine bir anbar yaparak, verecekleri öşrü oraya koymak veya en yakın pazara bunu taşımak vazifeleridir.

Kanun - Pazara, sipahi öşrünü götürdüğü zaman, kirasını reayanın vermesi veya bir padişah seferi vukuunda sipahinin davarı yoksa yardım etmek, ona satın almak veya sipahiye ödünç para vermek, kendisinde yoksa başkasından alarak vermek kanundur.

Kanun - Keza sipahilerin sık sık reayalarını teftiş ederek, namaz kılmayanlarını tetkik ve onların her türlü halleriyle meşgul olarak içlerinde şarap içenler ve sarhoş olanlar varsa, onları mahkeme kanalıyla cezalandırmaları kanundur.

Kanun - Sipahide, reaya kızlarını babalarının izni olmadan evlendiremez. Veya evli olanı boşalttıramaz. Kanuna aykırıdır. Buna mukabil reaya, kızlarını veya oğullarını evlendireceği zaman sipahiden izin alması lazımdır.

Kanun - Reaya, toprak hususunda sipahileri yararına şahitlik yapamaz. Keza reaya basit şeyler için sipahilerini dava edemezler. Bazı meselelerde sipahinin şeriata ve kanuna uygun sözlerine reaya muhalefet edemez. Kanun nezdinde sipahinin sözü makbuldür. Reaya inat ettiği takdirde mahkeme tarafından cezalandırılır.

16 ıncı yüzyılın ortalarına kadar bu ortamla gelen Osmanlı toplumu, giderek iç ve dış etkilerle sarsılmağa başlamıştır. İçte, iki yüz yılı aşkın merkezi bir feodalite oluşturma çabalarına, merkezdışı feodalların tepkileri şiddetlenirken, dışta önemli gelişmeler oluyor, batı feodalitesi içinde filizlenen kapita-

*** Kaynak: Doğan Avcıoğlu, Türkiye'nin Düzeni, Bilgi Yayınevi, Ankara**

list üretim ilişkileri feodaliteyi çözmeğe başlıyor, iki farklı sosyal yapıyı karşı karşıya getiriyordu. Osmanlı toplumunun yeni egemenlik altına aldığı yöreler, yerli feodalların eski haklarının aynen tanınması (tepki göstermemeleri gerekçesiyle) ve askeri harcamalar nedeniyle, bir gelir kaynağı olmaktan öteye, birer gider kapısı teşkil ediyordu. Öte yandan, batının yeni ticaret yolları bulması ile Osmanlı ticaret yolları önemini yitirmiş ve giderek kaçakcılığın artması merkezi feodaliteyi bu gelir kaynaklarından da yoksun bırakmıştı. Oysaki, merkezi feodalitenin gelirleri azalırken, gereksinimleri, aksine, bir okadar artıyordu.

Bu nedenlerle olacak, askeri görev karşılığı sipahilere bıraktığı artı ürünü, merkezi feodalite artık kendisi almak istemektedir. Toprakta artı ürün **mültezim** denen kişilere sunulurken, buna karşılık belirli miktar para merkezi feodal tarafından alınıyordu. Bu yeni tutumla Osmanlı Devleti'nin askeri bünyesi de alt üst oluyordu. Osmanlı Devleti'nin askeri rejimi, topraktaki mir sistemine sıkı sıkıya bağlı olup, temel gücü, sipahilerin savaş zamanları gönderdikleri köylüler oluşturuyordu. Toprakların, sipahilerden alınarak mültezimlere verilişi eski askeri yapıyı bozuyor ve paralı asker sistemi, yeni toprak sistemine uygun olarak Osmanlı Devleti'nin askeri yapısını meydana getiriyordu.

1274 (1858) tarihinde ilk defa olarak toprak rejimini bütün ayrıntılarıyla içeren bir toprak kanunu meydana getirdi. Kanun tarihî bir zorunluk olarak ortaya çıkmıştı ve Osmanlı İmparatorluğunun toprak mülkiyet biçimini tesbit ediyordu. Adı geçen kanun'un ilk maddesi uyarınca ülke toprakları beşe ayrılıyordu: 1)**Arazi-i Memlüke** (Mülk topraklar), 2) **Arazi-i Emiriye** (Miri topraklar), 3) **Arazi-i Mevkufe** (Vakıf topraklar), 4) **Arazi-i Metruke** (Kâmu'nun kullanılmasına tahsis edilen topraklar), 5) **Arazi-i Mevat** (Ölü topraklar).

Yukarıda adı geçen toprak kanununa göre, miri toprakların kuru mülkiyeti gene devlete kalıyor. devlet **Tevriz** denilen özel bir sözleşme ile bu topraklar üzerindeki kullanım hakkını kişilere devrediyordu. Bu sözleşmede devleti temsil edenler, daha önceki dirlik sahipleri, mültezimler, muhassillerdi. Bundan sonra, bu yetkiyi tapu örgütü'nün 1290/1874 tarihinde kuruluşuna kadar memurlar kullanmışlardır.

Yararlanma hakkını verirken, hakkı olan kişi toprağın mülkiyet kıymetine yakın bir parayı devlete ödediği gibi, ayrıca toprağın ürünlerinden de her yıl Öşür veya Müeccele adı altında vergi öderdi. Ancak yararlanma hakkı sahibi, bu hakkını başkasına devredebilirdi. Bu hakkın devrine **Ferağ** adı verilir ve devlet bu işlemden de, **Ferağ Harcı** diye bir vergi alırdı. Yararlanma hakkı sahibi ölürse, kendisinin hakları bir kısım mirascılarına intikal eder ve bu işlemden de **İntikal Harcı** diye bir vergi alınırdı (Veraset vergisi). Görüldüğü gibi, 1274/1858 tarihli toprak kanunu ile miri toprakların özel mülkiyete evrimi yolunda önemli bir aşama gerçekleşmiştir.

Tablo 1 : 1913 yılında ekili toprakların dağılımı

	Aile sayısı	Çiftçi ailenin yüzdesi	Toplam toprak miktarı (Hektar)	Aileye düşen büyüklüğü (Dönüm)	Toprakların yüzdesi
Dere Beyi	10.000	% 1	3.000.000	3000	% 39
Toprak Ağası	40.000	% 4	2.000.000	500	% 26
Orta ve az köylü	870.000	% 87	2.700.000	31	% 35
Topraksız köylü	80.000	% 8	—	—	—
Toplam	**1.000.000**	**100**	**7.700.000**		**100**

Kaynak: Türkiye'nin düzeni Doğan Avcıoğlu s. 99

1913 yılında işlenebilir toprakların 9.3 milyon hektar olduğu tahmin edilmiş, araştırma bu toprakların 7,7 milyon hektarını kapsamıştır. Bu araştırmaya göre, sayıları 50 bini bulan derebeyi ve toprak ağalarının toprağın % 65 ini elinde tuttukları anlaşılmaktadır. Yalnız, bu kimselerin önemli bir kısmının toprağın özel mülkiyetine sahip olmayan, sadece artı ürünü alan mültezimler olduğunu akıldan çıkarmamak gerekir. Toprak ağası olan kesimde de, ücretli amele çalıştıran (genellikle Batı Anadolu ve Marmara bölgelerinde) kimselerin önemli bir yekûn tuttuğu gerçektir.

(Birinci cihan harbine girerken)

Tablo 2 : Toprakların işletme büyüklüğü açısından dağılımı (İllere göre)

İller	Ortalama işletme büyüklüğü (Dönüm)	İşletmelerin dağılımı % olarak: 10 dönümden az	11 - 50 dönüm	51 ve daha fazla dönüm
Doğu Anadolu				
Erzurum	15	45	40	15
Van	33	36	37	27
Mamüret-ül-Aziz	19	27	45	28
Bitlis	83	21	41	38
Doğu Karadeniz				
Trabzon (1)	16	38	46	16
Canik (Samsun)	17	19	60	21
Güney Doğu Anadolu				
Urfa (2)	31	18	53	27
Diyarbakır	40	17	36	47

(1) Canik mutasarrıflığı hariç
(2) (Urfa, Maraş, Antep) bir grup olarak Halep ilinin dışında alınmıştır.

Kuzey Doğu İç Anadolu				
Sivas	24	32	46	22
İç Anadolu				
Ankara	41	13	58	29
Konya	35	23	46	31
Akdeniz				
Adana	45	18	36	46
Orta Kuzey				
Kastamonu (3)	19	28	58	14
Bolu	20	19	66	15
Batı Anadolu				
Aydın (İzmir)	45	18	36	46
Bursa (4)	23	15	60	25
Karaşi	54	35	43	22
Biga	20	21	49	30
İzmit	27	—	67	32
İstanbul	11	43	35.	22

Kaynak: Tevfik Çavdar, Milli mücadele başlarken sayılarla vaziyet ve manzara-i umumiye, 1328 tarih özeti (Yayınlanmak üzere)

Birinci cihan harbine girerken, Osmanlı toplumunda toprakların oldukça küçük işletmelere bölündüğü 2 nolu tablodan anlaşılmaktadır. Bunun nedeni, Osmanlı toprak rejimini oluşturan, topraktaki mir sisteminden ileri gelmektedir. Yukarıda anlatıldığı gibi, 1858 tarihli kanuna göre, köylü ailelerin önemli bir kesimi, tevriz denilen sözleşme ile işledikleri toprakların büyük bir kısmının özel mülkiyetine sahip olmuşlardı. Öte yandan, Doğu Anadolu'daki toprak bey ve ağaları'nın toprakları yine elllerinde kalıyordu. Aslında, Osmanlı İmparatorluğu doğudaki Kürt bey ve ağalarının, topraktaki mülkiyet haklarına hiç bir zaman dokunmamıştır. Bu açıdan, sözü edilen topraklarda, tarımın küçük köylü işletmeleri evresinden geçmemiş olmasıyla, üretici güclerin gelişmesi oldukça yavaş olmuş ve giderek bu yörelerde kapitalistleşme oldukça uzun bir süreyi gerektirmiştir. Özetleyecek olursak, 1920 hareketi ile burjuvazinin toprak reformu diye bir konu ile ilgilenmemesi, (bunu gerçekleştirmeyişi) toprakların belli bir kesiminin önemli oranda küçük parçalara bölünmüş olması öte yandan büyük toprak sahiplerinin ayni zamanda tefeci, tüccar olmaları nedeniyle 20 hareketinin toplumsal tabanını oluşturan güçlerden olmasıyla açıklanabilir. Bir de, 20 hareketinin anti emperyalist yönünün, emekci sınıf ve tabakaları uyandırmamak amacı ile fazla abartılmasını, büyük toprak sahiplerine karşı emekci kitlelerin hoşnutsuzluğunu, törpüleyen bir neden olarak, vurgulamak gerekir.

(3) Bolu mutasarrıflığı hariç
(4) Karaşi mutasarrıflığı hariç

1920 hareketi ve Toprak Sorunu

Bugün Türkiye'de toprak ve köylü sorunları üzerindeki fikir kargaşasının, bu konuda yıllardır her kafadan farklı bir ses çıkmasının birinci ve en önemli nedeni, 1920 hareketinin, yerine doğru biçimde konmamasıdır. 1920 hareketi, ya da popüler adıyla söylemek gerekirse «Kurtuluş Savaşı» daima özünden saptırılarak ele alınmış ve bu nedenle Türkiye'nin bütün sorunları kasıtlı olarak, anlaşılması güç bir hale sokulmak istenmiştir. Aslında konuyu özüyle koymak ve tarihi zorunluk olarak varolan devrimi, anındaki biçimiyle değerlendirmek gerekir. 1920 hareketi, anti emperyalist ve anti feodal bir öz taşıyan, ticaret burjuvazisi, büyük toprak sahipleri, sivil-asker aydın kesimin toplumsal tabanını oluşturduğu, Fransız - İngiliz - İtalyan sömürgeciliğine ve eski feodal yapının iktidarına karşı yapılmış ve başarı kazanmış bir harekettir. Devrimin toplumsal tabanına bir takım feodal unsurların girmesi, hareketin anti feodal niteliğini değiştirmez. Çünkü, özünde o devrim, eski feodal kalıntılara yönelmiş ve onun çürümekte olan üst yapı kurumlarını söküp atmıştır. Ancak devrimin toplumsal tabanında feodal unsurların yeralışı, o unsurların bulunduğu yörelerde, feodal ilişki kalıntılarının kesin ve köklü tasfiyesini engellemiş ve kendi bünyelerinde dönüşüme uğramaları beklenmiştir.

Rus araştırıcı A. Snurov 1920 devrimini şöyle anlatmaktadır: «... İşçi sınıfı ile köylü kitleleri o zamanlar henüz zayıftı. Sınıf menfaatini henüz kavramış değillerdi. Üstelikte hiç bir şekilde örgütlenmemişlerdi. Bunun için devrimde başlıbaşına bir rol oynayamadılar. Devrimin başına Türk ticaret burjuvazisi geçti. Türkiye tarım memleketi olduğu için, tüccarların başlıca alış verişi, tarım ürünleri üzerine idi. Böylece ticaret burjuvazisi, ağalar ve büyük toprak sahipleri ile sıkı bağlar kurdu. Her Türk köyünde ağa ve büyük toprak sahibi, ayni zamanda tefeci ve köylü ürünlerinin belli başlı alıcısı ve satıcısı idi...»(1)

«... Köylü, işçi ve küçük esnafın kapitalistler ve toprak ağalarına karşı duyduğu hoşnutsuzluk, ustalıkla yabancı kapitalistlerle mücadeleye dönüştürüldü. Bunun için devrim bütün yurda yayılarak milli bir karakter aldı. Ne olursa olsun yinede, burjuvazi, burjuvazidir. Burjuvazi için baş düşman sömürenler değil, sömürülenlerdir; ister kendi halkından olsun, ister yabancı uyruktan olsun...»(2)

TOPRAKLARIN AİLELER ARASINDAKİ DAĞILIMI

Tablo 3 1938 Tarım Anketi Sonuçları

Dekar (dönüm)	Aile sayısı	Ailelere oranı	İşlenen alan (Hek.)	Toplam işlenen alana oranı
500 den küçük	2.492.000	% 99.75	16.500.000	% 86
500 den büyük	6.182	% 0.25	2.600.000	% 14

(1) Türkiye'de Kapitalistleşme ve sınıf kavgaları, A. Snurov - Y. Rozaliyev. sf. 18

(2) A.g.e. sf. 19

Tablo 4 1950 Tarım Sayımı Sonuçları

Dekar (dönüm)	Aile sayısı	Ailelere oranı	İşlenen alan (Hek.)	Toplam işlenen alana oranı
1 - 100	2.122.000	% 83.5	7.650.000	% 39
100 - 500	367.000	% 65	6.980.000	% 35
500 +	33.840	% 1.5	4.826.000	% 25

Tablo 5 1963 Tarım Sayımı Sonuçları

Dekar (dönüm)	Aile sayısı	Ailelere oranı	İşlenen alan (Hek.)	Toplam işlenen alana oranı
Topraksız	309.000	% 9	—	—
1 - 100	2.694.000	% 79	10.756.056	% 56.8
100 - 200	291.693	% 8.5	3.546.351	% 18.7
200 - 500	99.785	% 3	2.533.225	% 13.4
500 +	15.352	% 0.5	2.100.654	% 11.1
Toplam	3.409.830		18.936.286	

Tablo 6 1963 Tarım Sayımına Göre Toprakların İşletme Büyüklüğüne Göre Dağılışı

Dönüm	İşletme Sayısı
1 - 100	2.694300
101 - 200	291.693
201 - 500	99.785
501 - 1000	11.029
1001 - 2500	2.851
2501 - 5000	981
5000 +	491

1938 - 1963 yıllarını kapsayan 25 yıllık dönemde, yapılan üç tarım sayımı sonuçlarına göre, Türk tarımına küçük tarım işletmelerinin egemen olduğunu söylemek mümkündür. 1938 yılı tarım anketi sonuçları ile 1950 tarım sayımı sonuçları karşılaştırıldığında, ilk sayımda 500 dönümden küçük işletme sahipleri, tüm ekilebilir toprakların % 86'sını ve 500 dönümden büyük işletme sahipleri ise % 14'nü elinde bulundurmaktadır. 1950 sonuçlarına göre ise, 500 dönümden küçük işletme sahipleri, tüm ekilebilir toprakların % 74'ne sahip çıkarken, önemli miktarda toprağı ellerinden çıkarmışlar, öte yandan, büyük toprak sahiplerinin topraklarında ayni oranda artma olmuştur. Başka bir deyişle, Türk miras sisteminin ters yönden etkisine rağmen, 1938 - 1950 arasında topraklarda gözle görülür bir temerküz olmuştur. Ayrıca, 1950 tarım sayımı sonuçlarına göre, 400.000 aile tarım işçiliği yapmaktadır, ve bunların 90.000'inin hiç toprağı yoktur.

1963 tarım sayımı sonuçlarına gelince, 1963 yılı istatistiklerine göre, Türkiye'de ekilebilir toprakların 27.156.000 hektar olmasına karşılık, sayım kapsamında 18.936.286 hektar ekilebilir toprak gözükmektedir. Başka bir de-

yimle, toprakların % 35 sayım sonuçları dışında kalmaktadır. Bu sayım sonuçlarına göre, 1950 de 1 - 100 dönüm büyüklükteki işletme sahipleri toplam toprakların % 39'na, 1963 yılında ise % 56.8'ne sahip olmaktadır. 100 - 500 dönüm büyüklükteki işletme sahipleri birinci sayımda bütün toprakların % 35'ne, 1963 yılında ise % 32'ne sahiptir. Büyük işletmeler 1950 yılında toplam toprakların % 25'ne sahipken, 1963 yılında büyük bir düşüşle % 11'ni ellerinde tutmaktadırlar. Küçük işletme birimlerinin ellerinde bulunan toprakların miktarındaki artış nedeni, 1951 - 1960 yılları arasında toprak komisyonunun 18.737.565 dönüm toprağı, ortalama 50 dönüm büyüklükteki işletmeler biçiminde 369.445 aileye dağıtmasıdır. İşin en ilginç yönü, dağıtılan toprak miktarını eklediğiniz zaman dahi, 1 - 100 dönüm büyüklükteki işletmelerin 1950 sayımından 1963 sayımına kadarki dönemde, topraklarında ortma olduğu görülmekte, yani topraklarda temerküz değil, aksine küçük parçalara bölünme olduğu ortaya çıkmaktadır. Kuşkusuz bu durumu ihtiyatla karşılamak gerekli olup, bu konuda sonuçların bir kaç nedenle tutarsız olduğu kanısı yaygındır: Birincisi, toprak reformu korkusuyla, büyük toprak sahiplerinin yanlış bilgi vermeleri, ikincisi yine aynı kuşkuyla, büyük toprak sahiplerinin yakınlarına tapu ile toprakları parçalayıp nakilleri, üçüncüsü sayımın kendi uygulanmasındaki aksaklıklar.

Tarım uzmanlarının, toprakta üretimin optimale yaklaşması için, çeşitli bölgelerde, işletme birimlerine koydukları asgari büyüklük şöyledir* :

Marmara ve Batı Anadolu Bölgesi	:	75 - 100 Dönüm
Güney ve Güneydoğu Bölgesi	:	120 »
Karadeniz Bölgesi	:	200 - 300 »
Orta Anadolu Bölgesi	:	120 »
Kuzey Doğu Bölgesi	:	600 »

Tarımsal üretimin rasyonel bir biçimde yapılabilmesi, topraktan gereğince yararlanılabilmesi ve toprağın verim gücünün kösteklenmemesi için, ortalama toprak 235 dönüm olmalıdır. Oysa istatistiklerin gösterdiğine göre, Türkiye'de ortalama işletme büyüklüğü 50 dönüm civarındadır. Bu sonuçlara göre işlenen toprakların % 70 - 80'ni, ileri metodların kullanılışına, yani sermaye unsurunun gereğince bu kesime girmesine engeldir. Bu konuyla ilgili, A. Ü. Ziraat Fakültesi Zirai Ekonomi ve İşletmecilik Kürsüsünce, 1963 yılında 578 küçük işletme biriminde yapılan bir araştırma bizi doğrular gözükmektedir.*

Sermaye Çeşitleri	**Ortalama değer (T.L.)**	**Toplam sermayeye oranı**
Toprak sermayesi	52.103.80	% 68.66
Toprak ıslahı sermayesi	32.23	% 0.04
Bina sermayesi	7.356.16	% 9.67
Nebat sermayesi	1.407.00	% 1.85
Hayvan sermayesi	4.049.37	% 5.35
Alet ve makina sermayesi	2.508.25	% 3.30
Ev eşyası sermayesi	4.574.85	% 6.03
Yardımcı maddeler sermayesi	3.365.88	% 4.43
Para mevcudu	508.67	% 0.67

* **100 soruda toprak meselesi, Doç. Dr. Suat Aksoy sf. 87**
* **Kaynak : İsmail Cem Geri Kalmışlığın Tarihi**

Bu ortamdaki tarım kesiminde, klasik bir toprak reformuyla sorunun çözümlenmesini önermek, bize göre havanda su dövmek olacaktır. Tüm büyük işletmelerin kamulaştırılıp dağıtılacağı düşünülürse, «optimal çerçevede» bundan yararlanacak aile sayısı 100.000'ni bulamayacaktır. Oysa 1963 tarım sayımına göre sadece topraksız aile sayısı 300.000 den fazladır. Öte yanda, toprağı kendisine yetmeyen aile sayısı 3.000.000 civarındadır. Kaldı ki, kapitalizmin belli bir aşamasına geldikten sonra, ileri metodları kullanan büyük tarım işletmelerinin bölünmesini istemek, hem teorik anlamıyla ve hem de pratik anlamıyla yanlıştır. Bilindiği gibi bir toplumda, toprak reformu söz konusu edildiği zaman, bunun anlamı üretici güçlerin gelişmesini sağlamak amacı ile toprakların küçük işletme birimleri biçiminde doğatılmasıdır, ama o ülkede demokratik devrim aşamasında ve feodalizmin kesin tasfiyesi anlamında. Konu, kapitalizmin başında, burjuvaziyi tarım kesimine sermayenin akışını kolaylaştırmak ve giderek köylünün kapitalist üretim içinde farklılaşmasını hızlandırmak için ilgilendirir; işçi sınıfını ise, yine bu anlamda ve fakat bu farklılaşmanın kaçınılmazlığı ve bu durumun kırlardaki sınıf mücadelesinin gelişmesinin ön şartı olduğu bilinci açısından ilgilendirir. Yalnız işçi sınıfı büyük işletmelerin, kapitalistleşmiş ya da kapitalistleşme aşamasındaki büyük işletmelerin küçük parçalara bölünmesi yolundaki küçük burjuva isteklerini desteklemez, bunu sözde devrimci geçinen küçük burjuva ideologları yapar ve yeterince yapmaktadır. İşçi sınıfı, eğer feodal üretim biçiminin egemen olduğu, burjuva demokratik devriminin başında ve ülkede topraklar küçük birimlere bölünmemiş olsaydı, işte o zaman, (işçi sınıfı) köylünün demokratik hakları, toprakların küçük işletmelere bölünmesi, doğal olarak kapitalizmin kırlarda gelişmesi ve giderek sınıf mücadelesinin gelişmesi için köylüleri destekler ve bu anlamda onlarla ittifak kurardı.

Örneğin, 1900'lerde Rus işçi sınıfı, köylülerle bu anlamda ittifak kurmuş ve köylünün toprak ve özgürlük istemini sonuna kadar desteklemişti. Ama o anda, Rusya'da, henüz bırakın küçük mülklere bölünmeyi, daha topraklarda özel mülkiyetin evrimi tamamlanmamıştı. Avrupa Rusya'sında 240 milyon desyatin (1 desyatin = 1.1 hektar) toprağın dağılımı şöyle idi: 109 milyon desyatin toprak feodal beylerin elinde olup, bunun 7 milyon desyatini baş feodal Çar'ın, 6 milyon desyatin kilisenin ve geri kalan 131 milyon desyatin köy komünlerinin (mir sitemi) elindedir.* Ayrıca aynı dönemde 30.000 ailenin elinde bulundurduğu, aile başına düşen toprak miktarı 25.663 dönümdür, öte yandan ise komünlerdeki topraklarda ailenin herbirine düşen toprak ortalaması 77 dönümdür.**

* **Kaynak . Lenin, Köylü Meseleleri ve Sosyalizm**

** **Kaynak : Kenan Somer, 100 Soruda Ekim İhtilâli sf. 47**

Tablo 7 : Tarım Bölgelerine Göre Köyün En Önemli Sorunu

Tarım Bölgeleri	Yol %	Su %	Elektrik %	Okul %	Toprak %	Başka %	Yok %	Cevapsız %
Ege	17.0	34.2	16.3	0.8	3.1	13.0	5.9	9.7
Marmara	14.9	17.9	11.2	0.7	7.4	20.3	6.1	21.5
Orta - Kuzey	25.9	24.1	10.3	4.9	5.7	13.2	3.4	12.5
Akdeniz	16.0	19.7	4.9	0.9	7.8	18.5	9.3	23.5
Karadeniz	29.8	26.3	3.3	1.5	2.0	24.3	7.8	5.0
Orta - Güney	10.3	28.9	5.6	2.9	5.9	20.1	6.1	20.2
Doğu - Kuzey	18.9	17.2	1.0	4.2	3.5	20.6	9.0	25.6
Doğu - Güney	28.3	30.7	1.4	8.1	17.7	9.2	1.8	2.8
Orta - Doğu	25.4	26.4	2.8	5.2	2.6	17.3	10.1	10.3
Toplam	21.9	25.6	6.7	3.2	5.9	17.3	6.4	12.9

Kaynak : Türk köyünde modernleşme eğilimleri D.P.T. 1970 sf. 20

Toplam cevaplandırıcılara göre, en önemli gereksinimler, su, yol, elektrik ve topraktır. Ancak diğer gereksinimler yanında toprak gereksinimi küçük bir değer taşımakta, yalnız Güney - Doğu bölgesi oldukça yüksek bir yüzdeyi bulmaktadır. Bunun nedeni, köylünün toprak gereksiniminin karşılandığı anlamından öteye, köylünün kapitalist üretim biçimi içinde bunun gerçekleşme olanağının olmadığını anlamasında, mevcut toprakların köylü nüfusu geçindirmesinin imkânsızlığını anlamasında aramak gerekir. Örneğin bu sorulara, «iş ister misiniz» şeklinde bir soru eklenseydi, kuşkusuz önemli bir yüzdeyi bulurdu. Tarım Bakanlığının Çalışma Bakanlığı ile anlaşması ile bazı kırsal yörelere Almanya'ya çalışma nedeniyle gideceklere öncelik tanınması sonucu, doğu illerinde köylünün talepleri sorulmuş ve alınan cevaplar ilgilileri şaşırtacak kadar yüksek olmuştur, yani eli ayağı tutan her köylü Almanya'ya çalışmağa gitmek ve bu rezillikten kurtulmak istemektedir. «Başka» cevaplar arasında (17.3) en sık belirtilmiş olan sorunlar, sel baskını, köprü, baraj, kanal ve sulama, toprağın verimsizliği, mahsulün para etmemesi, fakirlik v.b. unsurlar yer almaktadır. Köyün önemli sorunları tarım bölgelerine göre incelendiğinde Ege ve Marmara bölgelerinde yol sorununun daha düşük ve buna karşılık, elektrik sorununun daha yüksek olduğu görülecektir. Gelişmemiş bölgelerde ise yol, su ve okul sorununun oldukca yüksek ve fakat buna karşılık elektrik sorununun oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bunun anlamı, sözü edilen yörelerde elektrik gereksiniminin karşılandığı değil, böyle bir gereksinimin henüz duyulmadığıdır.

Tlbo 8 : Tarım Bölgelerine Göre Tarım Gelirinin Yeterliliği

Bölge	Yetmez %	Ancak yeter %	Artar %	Cevapsız %
Ege	42.3	52.6	4.7	0.4
Marmara	28.5	60.6	10.9	0.0
Orta - Kuzey	42.4	51.5	5.8	0.3
Akdeniz	44.2	52.4	3.4	0.0
Karadeniz	62.6	35.4	2.0	0.0
Orta - Güney	41.2	52.3	6.5	0.0
Doğu - Kuzey	72.7	26.3	1.1	0.0
Doğu - Güney	76.9	22.1	1.0	0.0
Orta - Doğu	53.6	42.8	3.6	0.0
Toplam	52.1	43.7	4.1	0.1

Kaynak : Türk köyünde modernleşme eğilimleri D.P.T. 1970 sf. 36

8 nolu tabloya göre Türkiye'de, tarım kesiminde yaşayan ailelerin % 52.1'i tarım gelirinin yetmediği, % 43.7'si ancak yettiği ve % 4.1'i arttığı şeklinde cevaplamışlardır. Gelir dengesizliğinin, ya da gelir düşüklüğünün en yoğun olduğu bölgeler, Kuzey - Güney - Orta Doğu Anadolu bölgeleri ile Karadeniz bölgesidir. Bölgelere göre tarım kesiminde yaşıyan ailelerin verdiği cevaplara göre; Doğu Kuzey'de % 72.7'si yetmez, % 1 si artar, Doğu - Güney'de % 76.9'u yetmez, % 1'i artar ve Karadeniz bölgesinde % 62.6'sı yetmez. % 2 si artar şeklindedir. Karadeniz bölgesindeki gelir yetersizliği ekilebilir toprakların sınırlılığından, diğer yörelerde ise, toprakların dengesiz dağılımı ve toprağın rantabl işletilememesinden ileri gelmektedir. Artan tarımsal gelire sahip çiftci ailelerin Türkiye ortalaması ise % 4.1 olup, bu ortalamanın üstündeki bölgeler sırası ile Marmara %10.9, Konya ve civarı %6.5, Orta Anadolu'nun Kuzeyi %5.9 ve Ege % 4.9 dur.

Kentleşme olayı ya da topraktan itilenler

Tablo 9 : Şehirli ve köylü nüfus

Yıllar	Köylü nüfus	Toplam nüfusa oranı %	Şehirli nüfus	Şehirli nüfus oranındaki artış
1927	10.347.224	75.8	3.301.046	100
1940	13.474.701	75.6	4.346.249	132
1950	15.702.851	75.0	5.244.337	159
1960	18.895.089	68.1	8.859.731	268
1965	20.585.604	65.6	10.805.817	327
1970	21.848.832	61.2	13.817.717	419

Kaynak : D.İ.E. adıgeçen yıllar nüfus sayımı sonuçları

Tablo 10 : Tarım bölgelerine göre bölge içi ve bölge dışı şehirleşme eğilimleri

Bölge	Şehre yerleşmek istemeyenler %	Şehre Yerleşmek İsteyenler Bölge içi %	Bölge dışı %	Kararsızlar %
Ege	19.8	67.3	9.8	3.1
Marmara	26.4	64.7	2.5	6.4
Orta - Kuzey	10.6	71.3	13.4	4.7
Akdeniz	14.0	71.9	5.4	8.7
Karadeniz	17.2	32.7	39.7	10.4
Orta - Güney	13.0	58.1	26.7	2.2
Doğu - Kuzey	10.7	33.3	41.1	14.9
Doğu - Güney	16.8	50.1	28.7	4.4
Orta - Doğu	9.5	46.9	35.8	7.8
Toplam	15.3	55.2	22.6	6.9

Kaynak : Türk köyünde madenleşme eğilimleri D.P.T. 1970 sf. 107

9 ve 10 nolu tablolar, birincisi kentleşme olayını, ikincisi ise, kırsal yörelerde oturanların kentlere gitme gereksinimlerini göstermektedir. 9 no.lu tabloya göre, Türkiye'de kentleşme olayı küçümsenmeyecek oranda hız kazanmış, örneğin 1927'de 100 olan kentleşme oranı, özellikle 1950'lerden sonra yivmesi artarak büyümüş ve 1970'te 419 olmuştur, başka türlü söylemek gerekirse, köylü nüfus 1927'de 10.347.224 den 1970'te 21.848.832'ye yükselirken % 111 lik bir artış olmuş, buna karşılık şehirli nüfus aynı dönemde % 319 bir artışla 3.301.046'dan 13.817.717'ye yükselmiştir. İşin ilginç yönü, kentleşme olayının, son nüfus sayımına göre, batı bölgelerine oranla doğu bölgelerinde daha yüksek olmasıdır: Son beş yılda, Türkiye'nin il merkezlerindeki şehirleşme oranındaki artış % 25 olmasına karşılık, Adıyaman'da %35, Bingöl'de % 39, Gümüşhane'de % 47, Maraş'ta % 51, Muş'ta % 40, Tunceli'de % 47 dir.

9 nolu tablo olayın gerçekleşmiş yönünü vermektedir. Oysa ki, 10 no.lu tabloya göre, kırsal yörelerde yerleşik ailelerin kentlere gitme istemleri çok daha yüksektir: Kentlere gitmek istemeyenlerin oranı % 15.3, kararsızların % 6.9 iken topraktan kaçmak isteyenlerin oranı % 77.8 dir. Bu gereksinimlerin gerçekleşememesinin nedeni, kırsal yörelerdeki bu «mülksüzleşme istemini» ya da işgücü arzını, kentsel yörelerdeki işgücü talebinin karşılamakta yetersiz kalışıdır. Başka bir deyişle, sanayi yatırımlarının ekonominin sürükleyici kesimleri yerine, kısa dönemde büyük çıkarlar sağlayan tüketim malları üretimine yapılması ve bir işsizler ordusunun devamıyla ücretlerin düşüklüğünün sağlanmasıdır.

V A R G I

Türkiye bugünkü yapısıyla kapitalist üretim biçiminin egemen olduğu, tarımsal milli gelirin toplam milli gelir içindeki payı % 31 ve 1970 nüfus sayımına göre, kırsal yörelerde oturan nüfusun toplam nüfusa oranı % 61.2 (1965 te %65.6) olan, geri kalmış bir toplumdur. Ekonomik yapı tarımdan endüstriye

hızla kayarken, şehirleşme oranı da aynı hızla artmakta, yani kırlı nüfus topraktan itilmektedir. 1963 yılı verilerine göre, Türkiye'de toprakların ve tarımsal milli gelirin sınıf ve tabakalar arasındaki dağılımı şöyledir: 1-50 dönüm büyüklükte 2 milyon tarım işletmesi, tarımsal milli gelirden kişi başına 485 T.L. pay alırken işlenen toprakların % 24.8 ne; 51-200 dönüm büyüklükte 850 bin tarımsal işletme, tarımsal gelirden kişi başına 1117 T.L. alırken işlenen toprakların % 41.7 ne sahip olmaktadır. 201-1000 dönüm büyüklükte 111 bin işletme, işlenen toprakların % 23,4 nü elinde tutarak, tarımsal gelirden kişi başına 7417 T.L. ele geçirmekte; öte yandan 1000 dönümden büyük topraklara sahip 4323 tarım işletmesi, ekili toprakların % 10.1 ni elinde bulundururken, kişi başına tarımsal gelirden 49.750 T.L. pay almaktadır.

Araştırma sonucu Türkiye'de toprakların önemli bir bölümü küçük tarım işletmeleri biçiminde olup, ileri tarım girdilerini kullanmak olanağından yoksundur. Aslında bir yandan topraklarda küçümsenmeyecek oranda temerküz olurken, diğer yandan, Türk miras sistemi toprağı parçalayan bir önemli etkendir. Ayrıca küçük topraklı, ya da topraksız köylünün, topraktan kaçma istemi (kentlere gitmeistemi) gerçekleşenden çok daha fazladır ve bu gereksinimin gerçekleşme olanağı daha hızlı bir sanayileşme ve giderek hizmet sektörlerindeki gelişmeye bağlı bir durumdur.

Türkiye'de ortalama işletme büyüklüğünün 50 dönüm olduğunu ve ileri tarımın yapılabilmesi için, işletme büyüklüğünün 235 dönüm olması gerektiğini söyledik. Buna göre, Türkiye'de tüm ekilebilir toprakların 27 milyon hektar olduğu ve bu kesimde 4 milyon ailenin yaşadığı düşünülür ve bir an için toprakların dengeli dağıldığı varsayılırsa, mevcut ekilebilir toprakların ancak, 1 milyon 148 bin aileye yeter durumda olduğu, ya da 3 milyon tarım ailesinin topraksız kaldığı görülmektedir. Burjuva partileri, özellikle, C.H.P topraktan dengeli üleştirilmesi ve ileri metodların kullanılmasıyla, bu sorunu, bu üretim biçimi içinde, çözümleyebileceğini ummaktadır. Bir defa gördük ki, ileri metotların kullanılabilmesinin alt sınırı 235 dönümden başlamaktadır, C.H.P.'nin dediği yapılırsa, aile başına ortalama 65 dönüm toprak düşmekte ve bu durum ileri metodların kullanılabilme olanağını ortadan kaldırmaktadır. Ayrıca, C.H.P. toprakların satışını «temerküzü» önleyerek, dünya'nın hiç bir yerinde görülmemiş bir şekilde, küçük işletme birimleriyle tarımsal üretimi artıracağını sanmaktadır. Sözü edilen partinin bu tutumunu fazla yadırgamamak gerekir, çünkü, C.H.P. bu yapısıyla küçük burjuva ideolojisini savunmakta, kapitalizmin ve dolayısiyle sınıf mücadelesinin gelişmesini kösteklemek ister durumlara düşmektedir.

A.P.'ye gelince, onun bugüne kadarki tutumu kendi sınıf çıkarları açısından tutarlı görülmektedir: Toprak reformu sloganına, A.P. şu nedenle karşı koymaktadır; «kimin toprağını kime vereceksiniz?» sözünde özetini bulan karşı çıkışın özünde, hem burjuvazinin topraklanmış oluşu ve hem de, kısmen de olsa, büyük toprakların kamulaştırılıp dağıtılması, sosyalist unsurların tüm üretim araçlarının kollektifleştirilmesi yönünde tazyiklerinin artacağı korkusu vardır. Buna göre, sınıfsal açıdan bakıldığı zaman, A.P.'nin toprak reformundan, yalnız toprağın rantabl işletilmesini anladığını, kendi toplumsal tabanının yararlarını iyi koruduğunu ve giderek kırlarda sınıf mücadelesinin gelişmesine yarayacak tedbirleri savunduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Kalın hatlarıyla öğrenebildiğimiz kadarıyla, Tarım Bakanlığının

hazırladığı toprak reformu kanun taslağı, A.P. nin bu konuda düşündüklerini açıkca ortaya koyuyor ve söylediklerimizi teyit ediyor. Taslağın özü, birinci olarak, küçük işletme birimlerini değil, aksine, büyük işletme birimlerini savunuyor, ikinci olarak, Türk miras sisteminin toprağın bölünmesini doğuran etkisini ortadan kaldırıyor, üçüncü olarak, toprakta ileri teknolojinin uygulanabilmesi koşullarını yaratan tedbirleri getiriyor. Doğal olarak, bunların gerçekleşebilmesinin ön şartı, tarımı diğer kesimlerden soyutlayarak değil, aksine tarım kesimindeki fazla işgücünün diğer kesimlere aktarılabilme olanağıyla birlikte düşünmektir. Önümüzdeki günlerde bu konuda neler olacağını göreceğiz, biraz beklemek gerek.

Sorunun asıl önemli yanı, işçi sınıfının bu konuda ne düşündüğü ya da nasıl düşünmesi gerektiğidir. Kuşkusuz köylü meselesi sosyalizmin temel meselesi değildir, onun temel meselesi, üretim araçlarının kollektifleştirilmesinin sağlanması amacıyla, işçi sınıfı iktidarını gerçekleştirmektir. Ama işçi sınıfı, sosyalist iktidara yaklaştıkça, onun sosyalist iktidarı kurabilmesi için müttefiklerinin saptanması gerekir. Yani köylü sorunu önem kazanır. İşçi sınıfı, toprak ve köylü sorununda tutarlı davranabilmek için, konuyu birbirinden farklı iki dönemde düşünmek ve buna göre davranmak durumundadır. Birincisi kapitalist üretim ilişkileri içindeki dönem, ikincisi, sosyalist üretim ya da devrim dönemi. Birinci dönemde, işçi sınıfı kırlarda kapitalizmin ve dolayısiyle sınıf mücadelesinin gelişmesini gerektiren burjuva tedbirlere karşı çıkmaz, bunun anlamı, küçük köylü işletmelerinin kaybolmasına mülksüzleşen kitleler önünde alkış tutmak değildir. İşçi sınıfı, küçük işletme birimlerinin kapitalizmin gelişmesiyle birlikte yok olacağını bilir ve kırlardaki yarı proleter ve küçük burjuva unsurlara bunu anlatır, onlara kurtuluşlarının ancak sosyalist iktidarla mümkün olacağını tekrar, tekrar anlatır. İşçi sınıfı, kapitalist gelişme ile yok olan küçük mülklerin kayboluşu karşısında hiç bir zaman küçük işletme birimlerini savunmaz ve üretim biçimi değişmeden burjuva iktidarına toprağı küçük birimlere bölmesi yolunda istekte bulunmaz, böyle bir isteğin anlamı, kapitalist üretim içinde, küçük mülk sahiplerine kurtuluşlarının mümkün olduğunu savunmak demektir.

Burada, işçi sınıfı, tokraksıza toprak sloganı atmalımıdır sorusu akla gelebilecektir. Bu soruya verilecek cevap olumlu olacaktır ve fakat hem baş sorun olmamak ve hemde sloganın anlamı iyi belirtilmek koşuluyla. Bir defa topraksıza toprak sloganı iki farklı anlama gelebilir: Birincisi klasik biçimiyle büyük toprakların topraksız ya da az topraklı köylülere dağıtılması anlamında, ikincisi kapitalist çiftliklerin bölünmeden kamulaştırılıp, topraksız köylülerin kullanımına sunulması anlamında. İşte sorunun bam teli buradadır. Hangi anlamı kastedilerek toprak sorunu işçi sınıfı tarafından ajite edilmelidir. Buna kesin karar verebilmek için, bir defa devrim anının; ikinci olarak da devrimde, topraklarda kapitalist gelişmenin hangi aşamada olacağının kestirilebilmesine bağlıdır. Eğer devrimde, tarımda kapitalistleşmenin önemli oranda gerçekleşeceği umuluyorsa, yani köylülerin homojen iki temel sınıf biçiminde somut olarak farklılaşacağı kestirilebiliyorsa, köylülere klasik anlamıyla toprak reformu sloganı etmek yanlış olacaktır. Yok bunun tam aksi kestiriliyorsa, o takdirde köylüye toprak reformu sloganı edilecek ve üretimin düşmesi pahasınada olsa köylüye toprak dağıtılacaktır.

NURİ YILDIRIM

türkiye toplumu ve «iki araştırma»

Bu yazıda, Türkiye seçmenlerinin oy verme eğilimleri üzerinde ekonomik faktörlerin etkisi (rolü) konusunda yapılmış iki araştırmayı özetlemeye çalışacak, sonunda da sonuçlarla ilgili olarak ek yorumlarda bulunacağız.

Sözkonusu araştırmalardan ilki «Türk seçmenlerinin oy verme eğilimlerinde iktisadi sebeplerin önemi üzerinde bir deneme» (Doç. Dr. Tuncer Bulutay-Nuri Yıldırım, SBF dergisi, Aralık 1968), ikincisi ise, «Türk Toplumsal Hayatında İktisadi ve Siyasal Gelişmeler» (Doç. Dr. Tuncer Bulutay, SBF dergisi, Eylül 1970) dir. Makalelerden birincisinde, 1950-1954-1957 seçimleri sonuçlarına göre Demokrat Partinin, 1961-1965 seçimleri sonuçlarına göre de Cumhuriyet Halk Partisinin seçimlerle «oy» ilişkileri incelenmeye çalışılmış, ikincisinde ise aynı ilişki 1965 ve 1969 seçimleri sonuçlarına göre Adalet Partisi için incelenmiş ve ayrıca Türkiye'nin toplumsal hayatındaki sınıfsal değişmeler araştırılmıştır. Her iki araştırmada da, başta Devlet İstatistik Enstitüsü olmak üzere, çeşitli kuruluşların mevcut istatistik verileri kullanılmıştır.

I — BİRİNCİ ARAŞTIRMA :

Bu araştırmada, seçmenlerin oy verme eğilimleri üzerinde iktisadi motiflerin büyük bir etkiye sahip olduğu yolundaki iddia, mevcut verilerle belli ölçüde doğrulanmış ve oy kullanımında, ne anlama gelmesi gerektiğini özetlerin sonunda belirteceğimiz, bir «rasyonellik»in mevcut bulunduğu gösterilmeye çalışılmıştır.

A — D.P. İktidarı Süresi :

1950 mayısında yapılan genel seçimle iktidara gelen DP'nin oylarında 13 Mayıs 1954 de yapılan müteakip genel seçimde tüm yurt çapında bir artış olmuş(sadece dört ilde azalma var), ekim 1957 seçimlerinde ise tam tersine bir durum olmuş ve dört il hariç tüm illerde düşme gözlenmiştir. Araştırmacılara göre, bu yükseliş ve düşüş'ü tüm ülke çapında etki yaratmış bir ortak nedenle açıklamak gerek. İktisat dışı etkenlere ağırlık veren görüşler bu **«ortak neden»**i izah edememektedirler. Araştırmacılar bu «etken»in **iktisadi** olduğu kanılarını isbatlamak için, 1954 ve 1957 seçimlerinde DP'nin, bir önceki seçime göre, oylarında **enfazla artış** (veya en az düşüş) ve **enfazla düşüş** (veya en az artış) gözlenen **on**'ar tane il ele almış ve bu illerin 1- Tarımsal ürün kompozisyonu ile bunların fiyatları ilişkileri, 2- Tarımsal ürün değerinin artışı bakımından durumları üzerinde durmuşlardır.

1 — **1950'den 1954 yılına:** 1950 ye göre 1954 seçimlerinde DP oylarında **en fazla artış** gözlenen on il 1. grup, **düşüş veya en az artış** gözlenen on il 2. grup olarak alınıyor.

Araştırmaya göre :

a — Ürün kompozisyonu bakımından durum :

1950-1953 yılları arasında fiyatı en fazla artış gösteren ürün et hayvanlarıdır. Buğday fiyatı azalış göstermiş, arpa ve süt fiyatı, aradaki azalışlara rağmen, 1953'de 1950'ye oranla yükselmiştir. Araştırma, yukarıda saydığımız, oylarında en fazla artış olan on ilin ürünleri içinde fiyatları artan ürünlerin nisbi payının, oyları azalan (veya en az artan) son grup on ilin ürünleri içindeki nisbi payından çok olduğu, fiyatları düşen ürünler için de ters bir durumun mevcut olduğu sonucuna varmıştır. Şöyle ki, 1. grup illerde et hayvanlarının üründeki katkısı (fiyatı artan ürün) ilk beş il için % 17, on il için % 18 dir. Oysa 2. grup illerde gene et hayvanlarının katkısı ilk beş il için % 12, on il için % 13 dür.

Buğdayın payı ise(fiyatı düşen ürün) 1. grupdaki ilk beş il için % 16, on il için %18 dir. Oysa 2. grup iller için, ilk beş il için %35, on il için % 29 dur.

Et hayvanı ile süt ve buğday ile arpa beraber alındıklarında; et ve sütün birlikte payı 1. grup on il için % 42, 2. grup on il için % 27 dir. Buğday ve arpanın brlikte payı gene 1. grup on il için % 23, 2. grup on il içinde % 37 dir. (Arpa fiyatının 1953 de artmış olduğu hatırlanarak son rakamlar dikkatle yorumlanmalıdır) Görüldüğü gibi, rakamlar «iktisadi motif»in önemini doğrular yöndedir.

b — Ürün değerinin artışı bakımından durum :

Oylarında en fazla artış gözlenen 1. grup on ilde ortalama tarımsal ürün değeri 1952=100 dersek 1953=119.07 olmuştur. Oysa oylarında en fazla düşüş veya en az artış gözlenen 2. grup on il için 1952=100, 1953=114.11 dir. Türkiye ortalaması 1952=100, 1953=116.8 dir. Çok açık fark olmamakla beraber 1.grup illerdeki ürün artışı Türkiye ortalamasının üstündedir ve 2. grup iller-

inkinin ortalama artışından yüksektir. Bu da aynı kanıyı destekler yönde bir sonuçtur tabî.

2 — 1954 den 1957 yılına :

1957 seçimlerinde 1954'e göre D.P. oylarında **en çok düşme** gözlenen on il ve **artış veya en az düşüş** gözlenen on il alınmış, yukardaki gibi **ürün kompozisyonu ve üretim değeri** artışı yönünden iller gruplarının ortalama durumları mukayese edilmiştir.

Söz konusu dönemde, et hayvanlarının fiyatlarında buğdayınkinden daha istikrarlı ve olumlu gelişme görülmekle beraber, süt ve arpa fiyatları da dikkate alındığında, fiyat seyirleri arasında, çok belirgin farklar gözlenememektedir. Nitekim il gruplarının ürün kompozisyonu da, yukarıdaki kadar açık fark göstermemektedir. Şöyle ki, 1. grup il için (oylarda en çok düşmenin olduğu) iller) tarımsal ürün değerleri içinde buğday % 19, arpa % 6, et hayvanları % 18, süt % 23 oranlarında yer tutmaktadır. Oylarında artış ya da en az düşüş gösteren 2. grup iller için ortalama, buğday % 14, arpa % 3, et hayvanları % 21, süt % 22 oranlarında yer tutmaktadır. Et hayvanları ve buğday fiyatındaki gelişme farkı yeterince yansımaktadır bu rakamlarda. Ayrıca, fiyatlardaki benzerliğe paralel olarak ürün kompozisyonunda da açık farkın bulunmaması «iktisadi motif»in önemini doğrular yöndedir.

Ürün değerinin artışı bakımından durum :

Bu bakımdan iki grup arasında büyük bir fark gözükmektedir (Genel kanıyı doğrulayan nitelikte). Şöyle ki, 1953 yılı 100 alındığında, 1. grup iller için ortalama tarımsal ürün değeri önce azalıp ve sonra artarak 1956 da 122.5 e çıkmıştır. Aynı dönem Türkiye için bu rakam 125.7 dir. Halbuki, 2. grup iler için 1953=100 alındığında ürün değeri devamlı bir artış göstererek 1956 da 156.7 ye çıkmıştır. Ki bu değer Türkiye ortalaması ve 1. grup iller ortalamasının çok üstündedir görüleceği gibi. Bu da «iktisadi etken»in önemini gösterir iyi bir kanıttır.

B — C.H.P. İktidarı Süresi :

Ekim 1961 de yapılan Milletvekili seçimlerinden sonra 14 Şubat 1965 e kadar koalisyon kabinelerinin başında CHP vardır. Birey başına gelir, 1950 ye 100 dersek 1957 de 126.49 a çıkarak yıllık % 3.78 ortalama bir artış göstermiştir. 1961-1964 dönemi için bu artış oranı % 3.79 olarak bulunmaktadır. D.P. nin oyları 1950 de % 53.3 iken 1957 de % 47.3 e, %6 puanlık bir azalış; CHP nin oyları ise, 1961 de % 36.7 den 1965 de % 28.7 e % 8 puanlık bir azalış göstererek düşmüştür. Buradan şu **sonuçlar** çıkar: 1- seçmenler; iktidarlar için kullandıkları oyları muhafaza etmek için, D.P. ve CHP nin sözkonusu dönemlerde gerçekleştirdiklerinden daha yüksek bir büyüme hızı beklemektedirler. 2- seçmenler iktisadi düşünceler bir tarafa bırakıldığında DP ye, CHP ye besledikleriden belirgin ölçüde daha fazla sempati duymamışlardır.

Bu sonuçları zikrettikten sonra, araştırma, yukarıda DP için anlattığımız yöntemi aynen CHP içinde uygulamıştır.

1961 den 1964'e et hayvanları fiyatlarındaki artış, çok büyük fark bulunmamakla beraber, buğday ve arpa fiyatlarındaki artıştan yüksektir. Fakat CHP ye verdikleri oylar bakımından 1961 e göre 1965 de oylarında **en fazla düşüş** gösteren on ilin, ürün kompozisyonu, oylarında **artış ya da en az düşüş** görülen on ilin tarımsal ürün kompozisyonuna göre gösterdiği fark daha belirgindir. Şöyle ki; **Oylarda en fazla düşme** gösteren 1. grup iller için toplam üretime katkı olarak ortalama, buğdayın payı % 21.73, arpanınki % 5.90, et hayvanlarının payı % 15.71, sütün payı % 19.79 dur. Oysa oylarda **artış ya da en az düşüş** gözlenen 2. grup on il için ortalama, buğday % 10.75,arpa% 2.59, et hayvanları % 23.19, süt % 26.37 ağırlıktadır.

Görüldüğü gibi fiyatlarındaki değişmeye paralel olarak tahılların büyük yer tuttuğu illerde iktidar partisine tepki büyük olmuş, aksine fiyatlarındaki değişmenin olumlu olduğu (nisbi olarak) et hayvanları üretimi daha yaygın olan illerde bu tepki daha az olmuştur. Ve «iktisadi etken»in önemini doğrulamıştır bu sonuç.

Ürün değerinin artışı bakımından iki grup iller arasındaki fark daha da belirgindir. En çok düşmenin olduğu 1. grup iller için tarımsal ürün değeri, 1963=100 kabul edilirse 1964 de 99.55'e düşmüştür. Oysa oylarında en az düşme ya da artma olan 2. grup illerde bu değer 1963=100 ise 1964 de 115,16 ya çıkmıştır. Fark çok belirgindir, görüldüğü gibi. Araştırma ayrıca 1965 iktidar değişikliği ile beraber yukardaki iki grup illerin tarımsal gelirinin 1965 yılında bunun tersi yönünde değiştiğini rakamlarla göstermiştir. Böylece ilerin oylarının değişimi yönü ile tarımsal gelirlerinin değişimi yönleri arasında bir paralellik bulunmuştur.

Araştırmada daha sonra, 1950-1957 arası gelir ve DP oyları değişmeleri arasındaki ilişkilerden yararlanarak iktidar partisinin oylarını muhafaza etmesi için yüzde kaç bir gelir artışı sağlaması gerektiği araştırılmaya çalışılıyor ve bu oran % 5 civarında bulunuyor (sabit fiyatlarla). Buradan Türkiye seçmeninin iktidardan iktisadi alanda beklediğinin oldukça yüksek bulunduğu kanısına varılıyor. Ancak bunu yorumlarken, gelir dağılımındaki eşitsizlik dolayısiyle ancak çok büyük gelir artışlarının ancak belli bir yüzdesinin geniş halk yığınlarına ulaşabileceği, küçük gelir artışlarının geniş kitlelerin gelirlerinde hissedilir bir etki yaratmayacağı olayını göz önünde tutmak lazım geldiği belirtiliyor.

Yukarıda özetlemeye çalıştığımız araştırma, bütün bunlardan şu **sonuçları** çıkarıyor :

1 — Oy vermede meydana gelen değişmeler genellikle tüm Türkiye'yi kapsar şekilde olmaktadır.

2 — Seçmenin oy verme eğiliminde iktisadi düşüncelerin birinci derecede, çok ve en önemli ölçüde pay taşıdığını gösteren özellikler, bulgular ağır basmaktadır.

3 — İktisadi motifin kaydedilen bu önemi ile ilgili olarak tarımsal üretimlerin içinde tahıl (buğday, arpa) üretiminin katkısının yüksek bulunduğu iller iktadara karşı daha haşin davranmaktadırlar.

4 — İktidarlar aldıkları oyları dönem sonunda da koruyabilmek için önemli ölçüde iktisadi büyüme sağlamak zorundadırlar (bu husus, belirtildiği gibi, eşitsiz gelir dağılımıyla ilgili olabilir).

II — İKİNCİ ARAŞTIRMA :

Bu araştırmada, önce «iktisadi etkenlerin önemi» tezi 1969 seçimlerine dayanarak AP oyları açısından inceleniyor, daha sonra Türkiye'nin sınıfsal yapısındaki yeni gelişmeler araştırılıyor ve 1969 seçim sonuçları bu amaç için de kullanılıyor ve nihayet varılan sonuçlar özetleniyor.

A — AP İktidarı Dönemi :

Gene 1. Araştırmadaki aynı yöntem kullanılıyor ve 1969 seçimlerinde, 1965 e göre AP oylarında **en çok artış** gösteren on il **ve en çok azalış** gösteren on il alınıyor. Artış ve azalış ölçüsü olarak iki farklı şey kullanılıyor: Birincisi 1969 daki rakamın 1965 değerine göre indeks değeri, ikincisi ise iki seçimdeki oy oranı değişmesidir.

Ürün Kompozisyonu Açısından durum :

Tarımsal ürün fiyatları en fazla artandan en az artan (ya da azalan)a doğru sıralandığında, et hayvanları ve hayvan ürünlerinin ve hububatın (buğday, arpa) fiyatlarının üst yarıda, yani çok artan kısımda kaldığı, buna karşılık sınai bitki ve meyvelerin fiyatlarının daha az arttığı ya da azaldığı ve ayrıca seyirlerinde iniş çıkışlar olduğu görülür. Araştırma; fiyatlarının daha hızlı arttığı yedi üründen beşinde, AP oylarının en çok arttığı on ilde bu ürünlerin paylarının AP oylarının en çok azaldığı on ildeki paylarından daha yüksek olduğunu bulmuştur. Aynı şekilde fiyatları en az artan ya da azalan 7 üründen beşinde de, tersine, AP oylarının en çok azaldığı grup illerde bu ürünlerin ortalama ağırlığının AP oylarının en çok arttığı 1. grup illerdeki ağırlığından yüksek bulunduğunu göstermektedir. Şöyle ki, oylarda **en çok artış** gösteren on ilde değerler 1964-1968 dönemi ortalaması olarak, hububat % 25.72, et hayvanları, % 26.04, hayvan ürünleri % 24.30 sınai bitkiler % 1.13, meyveler % 6.02 ağırlığa sahiptirler. Oysa oylarda **en çok azalış** gösteren 2. grup on il için aynı ortalama paylar; hububat % 21.57, et hayvanları, % 20.24, hayvan ürünleri % 21.40, sınai bitkiler % 3.39, meyveler % 13.53 dür.

Ürün Değerinin Artışı Açısından durum :

Araştırma çeşitli kriterler kullanarak AP oylarında **en çok artış**'ın olduğu iller grubunda ürün değerinin daha hızlı ve sürekli yükselişinin mevcut olduğu, buna karşılık **en çok azalış** gösteren iller grubunun tarımsal ürün değerinin ise tersine daha az hızlı arttığı ve ayrıca artışın sürekli değil dalgalı olduğunu göstermektedir. Biz sadece bu göstergelerden birini verelim:

Oylarda **ençok artış** gösteren on ilin ürün değerinin ortalaması 1964=100 iken 1968 de 164.0 olmuştur. Oysa **en çok azalış** gösteren grup için bu rakam 1968 için 133.1 dir. Aynı dönem için Türkiye tarımsal üretim değerinin genel büyüme endeksi ise 1964=100 iken, 1968=145.28 dir. Görüldüğü gibi iktidar partisine tepki (oy vermeme şeklinde) tarım geliri artışı Türkiye ortalamasının altında olan iller tarafından gösterilmiş, gene tarım geliri Türkiye ortalamasının çok üstünde artan illerde tepki değil, çok oy verme şeklinde bir

cevap söz konusu olmuştur. Böylece 1969 seçimleri de ondan evvelki seçimlerin doğruladığı «iktisadi etkenin önemi»ni doğrulamıştır.

Araştırma, 1. makalede (özetlediğimiz) sunulan ve isbatlanmaya çalışılan oy verme eğilimlerinde iktisadi etkenlerin birinci derecede önemli rol oynadıkları tezini 1969 seçim sonuçlarına göre de böylece sınadıktan sonra, aşağıda özetlemeye çalışacağımız şekilde son yıllarda Türkiye'nin sınıfsal yapısındaki değişmeler üzerinde duruyor.

AP iktidari döneminde, 1964-1969 arası, sabit fiyatlarla nüfus başına milli gelir 100 den 121.45 e yükselerek, yıllık ortalama % 3.982 lik bir büyüme hızı gerçekleştirilmiştir. AP oyları 1965 de % 52.9 oranında iken 1969 da % 46.5 e düşmüştür. Türkiye iktisadi ve sosyal yapısında önemli bir değişme olmadığında böyle bir büyüme hızıyla AP oylarında bu kadar bir düşme beklenemezdi. Bu düşüşün temel nedeni, «iktisadi ve toplumsal hayatta meydana gelen, belirtilerini seçmen oylarında ilk kez 1969 seçimlerinde ortaya koyan bir gelişme» dir.

1923 lerden beri sürdürülen ve en canlı dönemini 1950 lerde yaşayan burjuva yetiştirme çabası, zamanla büyük burjuvazinin ekonomik ve politik hayattaki egemen duruma gelme sürecini yarattı. 1960 larda özellikle 1960 ların son yarısında bu süreç tamamlanmış ya da tamamlanmak üzeredir. Büyük burjuvazinin bu gelişimi sınıfsal yapıda şu **değişiklikleri** getirmiştir, kendisi ile beraber :

a — Büyük burjuvazi-büyük bürokrasi işbirliği ve ittifakı,
b — Büyük burjuvazi-küçük burjuvazi çatışması,

1 — Büyük burjuvazinin egemenliğe yönelmesi:

1950-1969 dönemindeki kapitalistleşme süreci sonucu, milli gelir içinde tarımın payı % 49.9 dan % 32,8 e düşmüş, sanayiinin (Madencilik; imalat sanayii, elektrik, havagazı, su; inşaat sanayii) payı % 15,8 den % 26,4 e çıkmış, devlet hizmetleri payı sabit kalırken, ticaretin payı azalmış, ulaştırma, mali müesseseler, serbest meslek ve hizmetler ve mesken gelirleri payları ise artmıştır. Bu gelişme, açıkça burjuvazinin gelişimini göstermektedir. Gene bu kapitalistleşme hareketinde **büyük burjuvazinin katkısı gittikçe artmıştır.** Bu konuda şu **kanıtlar** ileri sürülebilir.

— İmalat sanayiinde büyük işyeri olarak nitelenebilen 10 kişiden fazla çalıştıran özel kesime ait kurumların imalat sanayii geliri içindeki katkıları yıllar boyunca artmıştır. Söz konusu özel kesim iş yerlerinde imalat sonucu yaratılan kıymetin Türkiye imalat sanayii gelirine oranı 1950 de 0.3200 iken, 1962 de 0,4397 ye ulaşmıştır. Gene özel kesimdeki büyük işyerleri katma değerinin Türkiye imalat sanayii gelirine oranı 1963 de 0.3766 iken 1967 de 0.4891 e çıkmıştır.

— Ayrıca söz konusu işyerleri içerisinde, daha büyük olanların katkısı zaman içerisinde artmıştır. 1963 den 1967 e, 10-19, 20-49 kişi çalıştıran işyerlerinin payında bir azalma meydana gelirken 50 kişiden fazla çalıştıran işyerlerinin katkısında bir artma olmuştur. Nisbi öneminde en fazla düşüş olan işyerleri 10-19, en çok artış olan işyerleri ise önce 200-499 sonra 1000 ya da daha fazla işçi çalıştıranlardır. (Her iki araştırmada da tüm bu bilgiler detaylı tablolarla verilmektedir)

— İmalat sanayiinde temerküzü şu oranlarda göstermektedir açıkça: işyeri başına imalat sonucu yaratılan kıymeti sabit fiyatlarla 100.000 TL. dan fazla olan sektörlerin imalat sonucu yaratılan kıymetlerinin, tüm sektörlerin imalat sonucu yaratılan kıymetleri toplamına oranı 1950 de 0.6946 iken 1962 de 0.9687 ye çıkmıştır. Gene aynı değerin Türkiye imalat sanayii gelirine oranı 1950 de 0.2223 iken 1962 de 0.4260 a çıkmıştır.

— İmalat sanayiinde firma başına katma değerde zaman içinde meydana gelen artış da firmaların zamanla büyüdüğü ve giderek büyük firmaların katkılarının arttığı konusunda ileriye sürülebilecek diğer bir kanıttır. 1950 de imalat sonucu yaratılan kıymet işyeri başına 121557 TL. iken 1961 de 452022 TL. olmuştur. (bu değer sabit kalsaydı 1961 de genel fiyat artışına göre 328326 TL. olacaktı) Gene 1963 de firma başına katma değer 1131298 TL. dan 1967 de 2272253 TL. na yükselmiştir. (oysa sabit kalsaydı genel fiyat seviyesi artışına göre 1396021 TL. olacaktı 1967 de)

— Bu konunun başında zikredilen, Türkiye ekonomisinin sektörel yapısında oluşan değişmeler de, ülke kapitalistlestikçe firmaların tekelleşeceği varsayımından hareket ederek Türkiye ekonomisinde tekelleşmeye işaret sayılabilir. İşte yukarıdaki kanıtlara dayanılarak büyük burjuvazinin Türkiye iktisadi ve toplumsal hayatında egemenlik yolunda olduğu (ve bu süreci tamamlamaya yaklaşmış bulunduğu) görüşü böylece savunulabilecektir.

2 — Büyük Burjuvazi-Küçük burjuvazi çatışması :

— Veriler 1963-1967 süresinde küçük imalat sanayiinde büyümenin çok az olduğu (hatta gerileme olduğu) yolundadır. Şöyle ki, 10 ve daha fazla kişi çalıştıran özel kesime ait imalat işyerlerinde katma değer, sözkonusu dönemde, indeks olarak 100 den 220.04 e çıkmıştır. Türkiye toplam olarak imalat sanayii gelirinin artışı ise aynı dönemde 100 den 169.39 a çıkmıştır. Bu son değeri tüm küçük ve büyük işyerlerinin ortalama artış ölçüsü olarak kabul edip ve büyük işyerlerinin büyümesini (220.04) de dikkate alırsak buradan küçük burjuvazinin (sanayi) büyümeden ne kadar az pay aldığı (hatta gerilediği) sonucuna varırız (araştırmada bu sonuç rakamla verilmektedir).

— Milli Nizam Partisi ve 41 ler hareketi küçük burjuvazinin Büyük burjuvaziye karşı (AP iktidarı) mücadelesidir. Erbakan'ın Ticaret ve Sanayi Odalarındaki mücadelesi de bunun bir parçasıdır.

— Küçük Tüccar ve Sanayicinin ve asnafın fazla miktarda bulunması normal olan en büyük 27 ilin Diyarbakır hariç hepsinde, ilçe merkezlerinde, AP oylarında düşme vardır. Bu, küçük burjuvazinin AP'den uzaklaştığı şeklinde bir eğilimin ifadesidir.

Bu kanıtlar büyük-küçük burjuvazi çatışmasının mevcudiyeti görüşünü doğrular yöndedir.

3— Büyük Burjuvazi-Büyük Bürokrasi İşbirliği :

— 1960 dan sonra bürokrasinin ülke idaresindeki ağırlığı ve milli gelirdeki payı artmıştır. Devlet hizmetleri geliri ölçü olarak kullanıldığında, bürokrasinin milli gelir içerisinde payı 1951-60 arası ortalaması % 8.33 iken, bu oran 1961-64 döneminde % 9.33, 1965-1969 döneminde % 9.94 e çıkmıştır. 1961-1969 ortalaması ise 9.67 dir.

— AP iktidarınca getirilen ve özellikle büyük memurların, yüksek rütbeli subayların maaşlarını artıran personel kanunu yukardaki oranı büyük ölçüde artıracaktır.

Büyük kapitalistlerin egemen olduğu görüşü ileri sürüldüğünde büyük bürokrasinin gelirinin artması, büyük burjuvazi-büyük bürokrasi işbirliği demek olacaktır açıkca.

— Ordu Yardımlaşma Kurumu ve yeni personel kanunu ile memurlar için kurulacak aynı nitelikteki sandık büyük sermaye ile büyük bürokrasi arasındaki bağı kuvvetlendirmektle ve çıkarbirliği yaratmaktadır.

— Büyük özel firmalar yüksek ücretli bürokratlar kullanmaktadırlar. Bu süreç işbirliği doğurur doğal olarak, (Kanımca makalede bu noktada zımmen özel firmaların gittikçe büyüyüp tekelleşmesi sonucu, bu ücretli idarecilerin söz konusu firmalarla, -büyük sermaye ile- ilişkilerinin sıkılaşacağı ve bir kaynaşmanın olacağı belirtilmek istenmektedir. N.Y.)

Bu kanıtlar büyük burjuvazi - büyük bürokrasi işbirliği görüşünü desteklemektedir.

Araştırma, Türkiye'nin sınıfsal yapısındaki değişmeleri yukarıda özetlemeye çalıştığımız şekilde araştırdıktan sonra, 1969 milletvekili seçim sonuçlarını kullanarak gene sınıfsal yapı ile ilgili bazı hususlar üzerinde duruyor. Şimdi bunları özetleyelim :

1 — Halk Kitlelerinin Seçimlere Karşı İlgisi :

Geniş halk kitlelerinin milletvekili seçimlerine karşı gösterdikleri ilgi zamanla devamlı bir şekilde azalmaktadır. Türkiye toplamı olarak **seçime katılma oranı** 1950 de % 89.3, 1954 % 88.6, 1956 % 76.6, 1961 % 81.0, 1965 % 71.3 ve 1969 da % 64.3 olmuştur. Görüldüğü gibi 1961 hariç oranlar gittikçe düşmüştür. İktidara aday iki parti **DP** (ya da **AP**) ve **CHP** nin **oy oranları toplamı** da devamlı bir şekilde ve hızlanarak düşmüştür: 1950 % 93.2, 1954 % 91.4, 1957 % 87.9, 1961 % 71.5, 1965 % 81.6, 1969 da da % 73.9 a düşmüştür. Bu, geniş halk kitlelerinin iktidar karşısında giderek daha çok yabancılaştığını (egemen sınıfların iktidardaki ağırlıkları belirginleştikçe) gösterir.

2 — Toprak Ağalarının seçimlerdeki etkililikleri :

Araştırmacı **«toprak ağalarının iktidara aday iki partide de bulundukları, iki partinin her hangi biriminin dayanağı olmaktan uzak oldukları»** görüşünde olduğunu ifade ettikten sonra, «Toprak ağalarının seçmenlerin oylarına etkili olduklarının kabul edilmesi, bizim seçimlerde en önemli etkenin iktisadi olması şeklindeki görüşümüzü çürütmez» demektedir. Çünkü, geniş anlamda ağa-köylü çıkar çatışması (kurulu düzenden yana olma olmama şeklinde), şimdiye kadar iktidara aday hiç bir siyasi parti tarafından «alternatif düzen» programı sunulmadığı için seçimlerde yansıyamamıştır. Ancak gerçekleşme şansı olan böyle bir alternatif söz konusu olduğunda köylünün kimden (kendinden mi, ağadan mı) yana oy kullanacağını sınayabileceğiz.

Böyle olunca, köylü «kendisine bırakılmış tek yolda günlük küçük çıkarlarına bakarak hareket ederse, bu davranış onun kendi yararı tersine, ağa çıkarları yönünde yöneldiği şeklinde yorumlanamaz» denmektedir.

Araştırma toprak ağalarının seçimlerdeki etkilerini verilerle gösteriyor: Ağa etkisinin olduğu iller daha çok doğu anadoluda özellikle güney doğu anadoluda bulunmaktadır. Nitekim 1969 seçimlerinde bağımsızların % 10 dan fazla oy aldıkları iller (Adıyaman, Artvin, Bingöl, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep, Giresun, Gümüşhane, Hatay, Maltya, Maraş, Mardin, Muş, Ordu, Siirt, Tokat, Tunceli, Urfa, Van) ve YTP nin % 10 dan fazla oy aldığı iller (Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Mardin, Muş, Siirt, Tunceli, Van) genellikle bu bölgelerde bulunmaktadırlar.

1969 seçim sonuçlarından **ağa etkisinin** kendisini daha çok **«protesto niteliğindeki oylar»** üzerinde gösterdiği çıkmaktadır. (seçime katılmama pasif protesto, iktidara aday iki parti dışındaki küçük partilere ya da bağımsızlara oy verme aktif protestodur).

Seçime katılma oranı(1969) **en yüksek** ve **en düşük** on'ar il alındığında, **en yüksek** katılma oranı olan ilk on ilden Zonguldak hariç 9'u ağa etkisinin yüksek olduğu beklenilen Doğu ve Güneydoğu'dadır. Katılma oranları ortalaması % 76.99 dur ve Türkiye Ortalamasından (% 64.3) bir hayli yüksektir. Aynı illerde AP, CHP oy oranları toplamı düşüktür (% 51.67) ve Türkiye ortalamasının (% 73.9) bir hayli altındadır. Aksine, katılma oranları **en düşük** on ilden sadece biri (Elazığ) doğudadır. Bu iller için katılma oranları ortalaması % 58.01 dir ve Türkiye ortalamasının (% 64.3) altındadır. AP, CHP oy oranları toplamı(ortalama) ise bu grup için yüksektir (% 76.66) ve Türkiye ortalamasının (% 73,9) üstündedir.

Oya katılsın katılmasın, AP, CHP nin birlikte seçmenlerin tümünden (seçmen listesindeki seçmen sayısı) aldıkları oy oranları 1. grup iller için ortalama % 39.63, ikinci grup iller için % 44.44 dür. Türkiye için ortalama ise % 47.52 dir.

Aynı nitelikte sonuçlar AP + CHP oy oranlarının **en yüksek** ve **en düşük** olduğu on'ar il alındığında da ortaya çıkmaktadır. **Ağa etkisinin yüksek beklendiği illerde katılma oranı yüksek fakat AP, CHP oy oranları toplamı düşüktür. Aksine ağa etkisinin beklenmediği illerde katılma oranları düşük fakat AP, CHP oy oranları toplamı yüksektir.** Yani ağa etkisinin yüksek beklendiği doğu illerinde aktif protesto, bu etkinin olmadığı illerde ise pasif protesto görülmekte, böylece ağa etkisi kendini **pasif protestoyu aktife dönüştürmekte** hissettirmektedir. (Her iki grup oy kullansın kullanmasın tüm seçmenlere oranı bakımından AP, CHP oy oranları toplamı birbirine yaklaşmaktadır, yani iktidara aday iki partiye giden oylarda ağa etkisinin az olduğu sonucu çıkmaktadır).

3 — Esnaf ve İşçi oyları :

Araştırma, esnaf ve işçilerin AP ye verdikleri oylarda 1969 seçimlerinde, önceki seçime göre bir azalma olduğunu, AP den uzaklaşan esnaf oylarının CHP'ye yönelmezken işçi oylarının CHP'ye gidebildiğini ortaya koymaktadır. Bunu özetliyelim :

Esnaf ve işçilerin büyük nüfuslu kentlerde yoğunlaşacağı gerekçesi ile 1965 sayımına göre 50.000 den yukarı nüfuslu illerin ilçe merkezleri alındığında, (27 il ediyor) bu ilçe merkezlerinin, Diyarbakır hariç, hepsinde AP oylarında 1965 den 1969 a bir düşme vardır. Esnaf ve işçi oylarının AP den kaçışını gösterir bu. Söz konusu 26 ilin (ki hepsinin ilçe merkezlerinde AP oyları düşüyor) 13 ünün ilçe merkezlerinde CHP oy oranları artıyor, 9 unda düşüyor, diğerlerinde sabit kalıyordur.

Sonra iller; her ilin sigortalı işçi sayısının o ilin seçmen sayısına oranı (işçi yoğunluğu) na göre sıralandığında 1965 den 1969 a AP oyları azalırken CHP oylarının (ilçe merkezlerinde) arttığı 13 il, işçi yoğunluğuna göre yapılan bu sıralamada ilk başlara rastlamaktadır. (12 si 1. ve 21. ci sıra arasında yayılmış bulunmakta sadece birisi (Urfa) ikinci yarıya düşmektedir.) Diğer yandan AP oyları azalırken CHP oylarınında azaldığı 9 il gene bu sıralamada nisbeten altlarda yer alıyor.

Demekki, AP oyları azalırken CHP oylarının arttığı illerde işçi yoğunluğu, AP ile beraber CHP oylarının da azaldığı illerdeki işçi yoğunluğundan daha fazladır. Bu durum, işçi oylarının AP den kaçarken CHP ye gidebildiğini, esnaf oylarının ise gitmediğini göstermektedir.

CHP oylarındaki artış TİP oylarındaki azalıştan da kaynaklanabilir, Nitekim CHP oylarının arttığı 13 ilden 12 sinde TİP oylarında düşme vardır. Fakat bu artışların tümünü açıklayacak büyüklükte değildir.

a — Esnaf oyları :

Küçük tüccar ve esnaf iktisaden güçlü olmadıklarından bağımsız sınıf, dolayısıyle iktidara aday bir güç olma yeteneğinden yoksundur. Bu yüzden aralarında çelişki olmadığı sürece büyük sermayenin peşinden giderler. Çelişki çıktığında da güçlü bağımsız siyasi bir hareket koyamazlar ve oyları protesto niteliğinde kalır, bölgesel liderlere bağlı olarak çok dağılır. Bu durum 1969 seçimlerinde açıkça gözükmektedir. Bu seçimde, esnaf oylarına, peşinden sürükleme gayesi ile büyük burjuva partisi AP nin yanında, GP, MP ve MHP yönelmişlerdir. - Aralığın (range) ortalamaya oranı şeklinde bir değişme ölçüsü kullanıldığında 1969 seçimlerinde MP, GP ve MHP nin oylarının AP ve CHP ye göre daha büyük bir dağınıklık gösterdiğini görmekteyiz- Bu ölçü AP için 1.2101, CHP için 1.0354, GP için 4.4348, MP için 8.2719 MHP için 3.0433 olarak bulunuyor. (TİP oylarında 1965 seçimleri için bu dağınıklık ölçüsünün küçük çıkması, dağınıklığın küçük parti olma niteliğinden geldiği görüşünü çürütebilmektedir).

b — İşçi oyları :

1950-1962 arası verilerine göre, imalat sanayiinde ücretin, yaratılan kıymet ya da katma değer içindeki payı zaman içerisinde geniş değişmelere uğramamaktadır. Özel kesimde bu pay 0.30 civarında kararlılık göstermektedir (en yüksek değer 0.3564, en düşük değer 0.2925 dir) Kamu kesiminde ise bu pay daha dalgalı bir durum göstermektedir (en yüksek 0.3445, en düşük 0.1878 dir)

Bu veriler, ücretin imalat sanayiinde yaratılan değer içindeki payının zaman içinde artmadığını göstermektedir.

Ortalama günlük kazançların ise, verilere bakıldığında, gelir artışını izleyemediğini görüyoruz- Şöyle ki,

İmalat sanayiinde sigortalı işçilerin ortalama günlük kazançları 1964-68 arasında 1964=100 iken 1968 8de 138.83 e çıkmıştır. Oysa sanayi geliri cari fiyatlarla 1964=100 iken 1968 de 168.69 a çıkmıştır. 1964-1969 dönemi içinse ücretler 1969 da 163.87 ye, sanayi geliri 195.68 e çıkmıştır. **Bu rakamlar ücretlerdeki artışların gelir artışlarının ne kadar altında kaldığını göstermektedir.** (1964-68 dönemi için tüm sektörlerde aynı durum var) Bu durum AP nin işçiler karşısındaki davranışını ve işçi oylarının AP den uzaklaşmasının nedenini belirtmektedir.

Araştırma en son, yukarıda varılan sonuçlara ek olarak kapitalistleşme sürecinin siyasi partilerin yapısında değişiklikler meydana getirdiğini, özellikle **CHP** nin batının **Sosyal Demokrat** Partilerine benzer bir hüviyet kazanmak çabasında olduğunu, **AP** nin ise gene batının **muhafazakâr** partilerine benzeme yolunda olduğunu, fakat uygulama alanına aksedecek politikaları arasında anlamlı farklar bulunmayacağını belirtmektedir.

Diğer bir vargı; Türkiye'de bugünkü mevcut **klasik demokrasinin «geleceği»**nin, görülemiyen dışsal, arızi etkenlerin yokluğunda, geniş ölçüde iktisadi alanda sağlanacak **büyüme hızına** bağlı bulunacağı kanısıdır. Her ne kadar Türkiye ekonomisinin bu büyüme haddini sağlama yeteneği zayıf ise de, iktisadi gelişme bu günkü ölçüde sağlandığında, klasik anlamda demokratik idare sürdürülebilecektir.

Özetlemeye çalıştığımız 2. araştırma burada bitiyor.

«ARAŞTIRMALAR» ÜZERİNE BAZI YORUMLAR:

— Her iki araştırma da mevcut **istatistiki verilerle** yapılmıştır. Türkiyedeki istatistiklerin sıhhat derecelerinin tartışmalı hali ileri sürülerek araştırmalarda ulaşılan neticelerin anlamsızlığı iddia edilemez kanımca. Çünkü, yukardaki özetlerden anlaşılabileceği gibi bir «kanı», ya birden çok dönemlerin istatistiklerine ya da çeşitli kriterlere dayanılarak isbatlanmaya çalışılmıştır. Örneğin, oy vermede iktisadi etkenin önemini 1950 den bu yanaki tüm seçim ve üretim istatistikleri doğrulamıştır. Artık bu kadarı «tesadüf»e maledilemez. Fakat bu, araştırmalarda diğer tüm ulaşılan tek tek sonuçların hepsinin tam «anlamlı» ve tesadüfe yer bırakmıyan cinsten olduğu anlamına gelmemeli.

— Önemli bir nokta, bu araştırmalarda kullanılan **«rasyonellik»** kavramı ile ilgilidir. Araştırmalarda seçmenlerin oy kullanma eğilimlerinde en fazla önemli olan etkenin «iktisadi etken» olduğu ve seçmenin iktisadi çıkarları doğrultusunda oy kullandığı için de rasyonel davrandığı tezi isbatlanmaya çalışılmıştır. Bu noktayı dikkatli yorumlamak gerek. Kanımca, bu rasyonellik, tüm seçmenlerin tam bir «sınıfsal bilinç» seviyesinde bulunduğu, ya da günlük çıkarları ötesinde hiç bir şeyin (sübjektif değer yargıları, propaganda v.s. gibi) etkisinde kalmadıkları anlamına gelmemelidir. Rasyonellik burada, halk kitlelerinin **bilinç seviyesi veri** iken onların siyasi tercihlerinde en fazla -somut anlamda- **«ekonomik çıkar»**ın belirleyici rol oynadığı anlamına gelmelidir bence. Örneğin bir «masonluk» ya da «berber nuh» meselesi gibi zayıflatma kampanyaları geçen dönem seçimlerinde iktidar partisi

aleyhine ne kadar kullanılabilmiştir, ve ne kaybettirmiştir. Kanımca hiç! Peki, 1969 sonbaharında kuraklık dolayısıyla hükümetin batıdan doğuya hayvan yemi nakli için demiryolu nakliyatını parasız yapması iktidara ne kadar oy kazandırmıştır? Kanımca çok! İşte bu «**dar**» anlamda rasyonelliktir bu. Uzun vadeli sınıfsal çıkarları gözeten, kısa dönemde lehine bir şey yapmasa bile ileride kendisini iktidara getirecek partiye oy verdirecek bir rasyonellik değildir. Fakat 1965 seçimlerinde TİP'in durumunu biraz istisna sayarsak Türkiye'de böyle bir «**alternatif**» zaten olmamıştır. Bu yüzden seçmen yığınların «rasyonellik»ini öyle çok «**dar**» da yorumlamak hakkımız değildir. Diğer yandan, halk yığınlarına, onların bilinç seviyelerinden (örgütlenme derecesi v.s.) bağımsız olarak, mutlak bir «rasyonellik» izafe etmek bizi «**ekonomizm**»e «**popülizm**»e götürür. Örgüt ve propaganda görevlerimizi, işçi sınıfının en bilinçli kesiminin ideolojik ve fiili öncülüğü, halk yığınlarına dışarıdan bilinç verme ilkesi v.s. gibi, marksist-leninist teorinin temel kurallarını küçümseme, uygulamama gibi, son derece yanlış yerlere götürür bizi.

Bu makalelerdeki **rasyonellik**, halkı bir sürü sayan ve çeşitli faşist teorilere temel teşkil eden görüşün mutlak yanlışlığını ve halk yığınlarında asgari bir sağduyunun varlığını göstermek anlamında ele alınmalıdır. Yoksa halk yığınlarının burjuvazinin ve onun bir halkasını oluşturduğu dünya emperyalist sisteminin her türlü propaganda ve kültürel baskısından muaf olduğu anlamına değil. Zira o zaman Alman işçilerinin Hitlerin generallerinin peşinden Moskova önlerine kadar yürüten «iktisadi motif»i bulmakta bir hayli güçlük çekeriz kanımca.

Araştırmalar, halk yığınlarındaki bilinçleşme sürecini (özellikle 1960 dan sonra sol hareketteki gelişme sonucu) oy verme eğilimlerinde yerine oturtmamaktadır. Bu anlamda statik analiz yapılmıştır. Yani 1950 seçmenleri ile 1969 seçmenleri aynı «**veri bilinç**»e sahip kişilerdir ve aralarında bu bakımdan fark yoktur. Fakat istatistiki verilerle çalışmak bu kadar bir sınırlamayı artık zorunlu kılacaktır ve hoş görülmelidir.

— Halk yığınlarını ajite etmek, eyleme sokmak yolundaki çalışmalarımızda, bu araştırmaların ortaya koyduğu «rasyonellik»den geniş dersler çıkarabiliriz.

Örneğin, şu anın Türkiye'sinde halk yığınlarının karşısına, somut sorunları dile getirmeyen, sınıfsal özden yoksun sloganlarla çıkmanın ne kadar az etkin ve verimsiz olacağını çıkarabiliriz buradan. Yani halk yığınlarına **somut sloganlarla** gitmek, ona **somut hedef** göstermek gerek mutlaka, fakat hiç bir zaman halkın iktisadi mücadelesini gözde aşırı büyüterek ve herşey bununla halledilecekmiş gibi bu mücadelenin kuyruğuna takılarak değil asla.

—2. araştırmanın büyük sanayi burjuvazisinin gelişimi ile, özellikle imalat sanayiinde **tekelleşme** ile ilgili kanıtları; «Türkiye'nin önündeki devrimci adım milli demokratik devrimdir» ya da «yarı-bağımlı, yarı-feodal Türkiye» diye sol harekete zaman kaybettirenlere ithaf olunmalı.

— 2. araştırmanın «**Büyük burjuva-küçük burjuva**» çatışması ve «**büyük burjuva-büyük bürokrat işbirliği**» vargıları beraber ele alınmalı bence. Bilindiği gibi bürokrasi, egemen sınıfın devlet işlerini yürütmekle görevli ve küçük burjuvazinin bir tabakasını oluşturan bir kategoridir. Ve her kategori gibi de bir üst ve alt kesimi vardır. İşte, burada, «büyük burjuvazi ile işbirliği» halinde olduğu gösterilen bürokrasinin bu üst tabakasıdır. Ve gene bü-

yük burjuvazi ile çelişkisi olduğu belirtilen küçük burjuvazinin içine sadece esnaf, tacir girmez, bürokrasinin bu alt tabakasıda girer. Gene köylü nüfusun çok büyük kısmı (az topraklı, orta topraklı köylüler) küçük burjuvaziye dahildir.

Araştırma büyük burjuvazi ile çelişkisi olan küçük burjuvazinin **«küçük imalat sanayii»** ve **«küçük tüccar»** kesimleri üzerinde duruyor. Küçük burjuvazinin diğer kesimleri (bürokrasinin egemen sınıflarıyla bütünleşmeyen tüm alt kesimi, küçük ve orta köylüler)nin büyük sermayeyle çelişki üzerinde de durulabilirdi- Sonra **41'ler hareketini** kanımca küçük burjuvazinin değil, sanayi sermayesine karşı tüccar sermayesinin (tarihsel olarak sanayi sermayesinden daha geri bir kategori) -özellikle taşra tüccarı- mücadelesi olarak almak daha uygun olur.

— Diğer bir nokta **«büyük burjuva-büyük bürokrat işbirliği»** terimi ile ilgilidir. Kanımca burada **«işbirliği»** terimi yerine başka bir terim kullanmak gerek. Çünkü bürokrasi tarifi icabı sermayenin emrinde olması gereken bir unsurdur. Osmanlı toplumundan kalma bir özellikle bizde bürokrasinin egemen sınıfların zayıf olduğu dönemlerde belirli bir **bağımsız gücü** var gibi ise de, araştırmanın ortaya koyduğu gibi 1950 lerden bu yana büyük burjuvazinin gelişmesine paralel olarak bu **«güç»** kaybolmuş ve artık büyük bürokrasi (bürokrasinin üst kesimi yani) egemen sınıfın hizmetine, onunla önemli bir çelişkisi olmayacak şekilde, girmiştir. Yani büyük burjuvazi ile «işbirliği» edecek şekilde ondan bağımsız mutlak bir güce sahip değildir ve tersine varlığını onunla beraber olmaktan almaktadır. Bir işbirliği değil **«tabi olma»** söz konusudur.

— Araştırmanın **«büyük burjuvazi-küçük burjuvazi»** çelişkisi tezini bence şöyle yorumlamalı. Kapitalizm geliştikçe sınıflar iyice **belirmeye** başlar. Bu belirme süreci sadece işçi sınıfı ve burjuvazi için değil «küçük burjuvazi» içinde geçerlidir. Zamanla küçük burjuvazi bir yandan burjuvaziden diğer yandan proletaryadan, objektif varlığını keskin çizgilerle ayırır ve bunu onun ideolojisi olan «**sosyal demokrasi**»nin gelişimi izler. Kendi partisini kurar ve geliştirir. İşte **ortanın solu** ve **Ecevit CHP**'si objektif olarak gitgide keskin çizgilerle beliren küçük burjuvazinin ideolojisi ve örgütü olma yolundadır. Bu anlamda «büyük burjuvazi-küçük burjuvazi» çelişmesinin varlığı gerçekten açıktır Türkiyede.

— 2. araştırmanın «toprak ağaları» ile ilgili kısmı çok ilginç, «yarıfeodal ülke» «yarı-feodal iktidar» «yarı-feodal meclis» sloganlarına iyi bir cevap olmuş bu kısım. Seçmenler üzerinde ağa etkisinin söz konusu olabileceği doğu ve güneydoğu illerinde AP ve CHP nin oy oranları toplamının batıdan çok düşük olması toprak ağalarının bu partilerden hiçbirine kesin bir şekilde taban teşkil etmediğini gösteriyor. Gene doğu illerinde bağımsızların, YTP, GP'nin blok oy almaları (ağaların desteğiyle) toprak ağalarının 1970 Türkiyesinde **«egemen sınıf»** olma ya da **«egemen sınıflardan biri olma»** gücünden bir hayli uzak olduklarını, hatta yeknesak bir politik partilerinin bile olmadığını gösteriyor. Toprak ağası-büyük burjuvazi çelişkisi Türkiyede sol çevrelerde hiç üzerinde durulmayan bir konu. Araştırmadaki veriler, **«kapitalizmin feodalizmin yaşamasından pek de memnunluk duymadığı»** yolundadır. Oysa emperyalizmin ve kapitalizmin feodalizmi muhafaza edeceği hatta yeniden yaratacağı «topraktan fışkırtacağı» konusunda ne kadar çok nutuk dinledik son iki yıldır.

Bakınız; 1969 da AP, CHP oy oranları toplamı en az olan 8 il: Bingöl, Muş, Van, Mardin, Tunceli, Diyarbakır, Siirt ve Maraş'tır (oranlar toplamı % 26,5 ile % 49,6 arasında değişiyor) aynı oranın en fazla olduğu 10 il: Isparta, Bursa, Aydın, İzmir, Bilecik, Samsun, Zonguldak, Muğla, Antalya ve Kocaeli'dir (Oranlar toplamı % 95,5 - % 85,3 arasında değişiyor)

Artık, kalkıp Demirel iktidarına (hatta meclisine) yarı-feodal demek bir hayli gülünç olur herhalde.

Tüm bunlardan, Türkiye sol hareketinin bu türlü araştırmalara ne kadar ihtiyacı olduğu sonucunu çıkarıyorum ben. Çoğu kimsenin tabu saydığı ya da yanlışlığının farkında olupta tersini söylemeye korktuğu kanıları ve fikirleri böyle rakamlarla teker teker çürütmeli, gerçekleri açığa çıkarmalı (son araştırma, en çok bu yönü ile ilginçtir). **bilimsel sosyalizm, ancak o zaman bir bilim ve bir eylem kılavuzu olacaktır. «Somut durumun somut tahlili» ilkesi o zaman uygulanmış olacaktır.**

ZEKİ KILIÇ

tip 4. büyük kongresinin önemi : yeni devrimci dönem

Değişik devrimci dönemler ve stratejik aşamalar, yürütülecek sınıf mücadelesinin yol ve yöntemlerinin, yeni somut durumların ışığında değiştirilmesini ve geliştirilmesini gerektirir. Sosyalist mücadele süreci içinde her yeni devrimci dönemde sosyalistlere düşen temel görev, sınıf mücadelesini yürütürken mevcut toplumsal şartlardan en büyük büyük ölçüde faydalanmayı sağlayacak mücadele araçlarını hazırlamak ve bunların en etkili bir biçimde kullanılmasını gerçekleştirmektir.

Yeni bir devrimci dönemin strateji ve taktikleri, «devrimci» duygusallıklara dayandırılarak tesbit edilemez. Bilimsel Sosyalizm bize, bu yeni strateji ve taktiklerin, devrimci mücadelenin deneylerine olduğu kadar, ülke içi ve ülke dışı bütün toplumsal güçler hakkında objektif bir değerlendirmeye dayandırılmasını emreder. Toplumsal güçlerin objektif değerlendirilmesine dayanan strateji ve taktiklerden amaç, soyut tezleri somut olaylara üstün tutmadan, burjuvaziye karşı yeni dönemin ihtiyaçlarına uygun araçlarla iktidar için mücadele etmektir.

Burjuva sızmalarına karşı dörtyıla yakın bir süredir sürdürülen parti içi savaşın sınavından geçerek bilenen yeni mücadeleleri göğüsleyebilecek yetenekler kazanan partililerin oluşturduğu Dördüncü Büyük Kongrenin, ışık tutucu kararlarıyla belirlediği yeni devrimci dönemin özelliklerine geçmeden önce yeni dönemin gerekli kıldığı görevleri kavrayabilmek için 1966 yılına kadarki yükselme döneminin bir değerlendirmesini yapmak gerekmektedir.

1966 yılına kadar süren birinci yükselme döneminde partimiz çabasını özellikle;

— Demokratik ortamı, diğer bir deyişle siyasal hürriyetleri geliştirmek bunun içinde esas olarak Anayasayı dinamik bir açıdan yorumlamak ve kabul ettirmek,

Varolan demokratik ortamdan ve olanaklardan yararlanarak seçimlere girebilmek, parlamentoda temsil edilmek ve kitleler içinde varlığını duyurabilmek için yaygın bir örgütlenme oluşturmak,

— Sosyalist düşünceyi, sınıf sorununu genel olarak kitlelere ulaştırmak ve propaganda etmek,

— Ülkemiz üzerindeki emperyalist etkileri, zedelenen ulusal bağımsızlığımızı ortaya koymak ve bağımsızlık için yeniden bir mücadeleyi başlatmak noktalarında toplamıştı. Bütün bunların içinde de siyasal özgürlükler için verilen mücadele diğerlerinin ön şartı olması bakımından bir düğüm noktası, o dönemde sürdürülen sosyalist mücadelenin mihveriydi.

Stratejik savunma aşaması denilebilecek bu devrimci dönemde partimiz, işçi sınıfı ve diğer emekci sınıf ve tabakaların kitle hareketlerinin başlatılması, yaygınlaştırılması ve giderek politik bir niteliğe dönüştürülebilmesinin temel şartı olarak, faşist kanun ve uygulamaların kaldırılmasını ve hukuken var olan fakat egemen sınıfların uygulamamakta direndiği demokratik hakların hayata geçirilmesini başlıca mücadele alanı olarak görmüştür.

Demokratik hakların kazanılması için burjuvaziye karşı girişilen mücadelenin sosyalist mücadelenin esasını oluşturduğu bu dönemde partimiz sosyalist hareketin ve devrimci mücadele yapan kitlelerin tartışmasız lideri durumundadır. Bu nasıl olmuştur. Başka bir deyişle nasıl olmuş da TİP 1966 ya kadarki dönemde anti-faşist, anti-kapitalist ve anti-emperyalist mücadele veren kitlelere liderlik yapabilmiştir?. Bunun nedeni o dönemde tespit edilen hedeflerin ve bu hedeflere ulaşmak için verilen mücadelenin sosyalist mücadelenin o dönemdeki ihtiyaçlarına olduğu kadar kitlelerin özlemlerine de çok iyi cevap vermesidir. Partimiz bu dönemde işçi sınıfı hareketinin önündeki engellere, en ön safta mücadele ederek darbeler indirmiş, kitle hareketleri için imkanlar hazırlamıştır. Gerçekten işçi sınıfı partisinin işçi sınıfı ve diğer emekci kitlelere liderlik edebilmesinde ilk şart tarihi gelişime uyan temel siyasal sloganları ve bu sloganları gerçekleştirmek için her gelişim aşaması ve önemli dönüm noktası sayılacak olaylara ilişkin eylem sloganlarını ortaya atmaktır. Partimiz sosyalist mücadeledeki liderliği için zorunlu olan bu şartı gerçekleştirmiştir. Şöyle ki: TİP, işçi sınıfının bütün direnişlerini desteklemiştir. Bunu yaparken işçi sınıfı eylemlerinin genel olarak ve özellikle yükselme dönemlerinde egemen sınıfların ve onların iktidarlarının aleyhine olduğu gerçeğinden yola çıkmıştır. Burjuvazinin işçi sınıfı hareketleri içinde tezgahlayabileceği provokasyonların bile mücadelenin anti-kapitalist anti-faşist özünü değiştiremeyeceğini bunların ancak hareketin etkinliğinde nisbi bir azalmaya yol açabileceğini gözönünde bulundurmuştur.

İşçi sınıfı ve diğer emekci kitelerin mücadelelerinin burjuvaziye karşı kalıcı başarılar elde edebilmesinin temel şartı; kitlelerin iyi yaşama mücadelelerinin politik mücadele ile bütünleşmesidir. Oysa ekonomik istekler için verilen mücadele karşısında bile tedirgin olan burjuvazi politik karakter taşıyan yığın hareketleri karşısında çileden çıkar. Her türlü baskı ve terör

yoluna başvurur. Böylece keskinleşen çelişkiyi değerlendirebilmenin ve mücadeleyi kitleler yararına bir adım ileri götürebilmenin tek yolu işçilerin somut hedefler karşısında bütünleşmelerini sağlamaktır. Burjuvaziye karşı kalıcı zaferler kazanmak ancak işçilerin sıkı bir dayanışması ve örgütlenerek bütünleşmesi ile mümkündür. Bunun temel şartı zorunlu ve yeterli ölçüde bir demokratik ortamın sağlanmasıdır.

İşte partimiz birinci yükselme döneminde bir yandan işçi sınıfı ve diğer emekci kitlelerin mücadelesinin önünde yerini alırken diğer yandan da bütün anti-faşist güçlerle birlikte burjuva iktdarının baskı ve terör hareketlerine karşı etkili bir anti-faşist kampanyayı sürdürmüştür. Ceza Kanununun faşizm kalıntısı 141-142. maddelerinin demokratik hayat üzerindeki «Demoklesin kılıcı» rolü bu etkili mücadele ile geniş ölçüde önlenmiştir. TİP'in bu demokratik hedeflere ulaşmak konusundaki, bütün imkanlarını seferber eden, sınırsız coşkunluğu ve sadakati birinci yükselme dönemindeki liderliğinin somut dayanağı olmuştur. Bu dönemde partimiz gettikçe genişleyen saflarında ideolojik birliği ve sağlam disiplin anlayışını sürdürmeyi başarmıştır.

Bu dönemin zorlu mücadelesi ile elde edilen demokratik haklara kitleler sahip çıktıkca, perde arkasında at oynatan burjuvazinin gerçek yüzü ve toplumsal düzenin sınıfsal niteliği açıkça gözler önüne serilmiştir. Burjuvazinin sınıf egemenliğine paravana olarak kullandığı önemli kalelerden biri şüphesiz parlamentodur. Bu parlamentoda yer almak, parlamentonun imkanlarını işçi sınıfının devrimci mücadelesi yararına kullanmak için bu parlamentoda yer almak, parlamentoda tezgahlanan oyunları parlamento kürsüsünden açıklamak, en devrimci sloganları yığınlara ulaştırmak için bu parlamentoda yer almak, demokratik haklar için verilen mücadelenin esas olduğu dönemin en ileri en devrimci adımıdır. TİP li milletvekilleri her türlü baskı ve zor karşısında yılmadan parlamentoda işçi sınıfının gür sesini duyurmuşlardır. Kendi varlıkları ile partinin varlığını, işçi sınıfının devrimci mücadelesinin varlığını parlamentoda fiilen kabul ettirmişlerdir. Devrimci (!) lafazanlıklarla parlamentoda verilen mücadeleyi küçümsemeye kalkanlar için bu dönemden alınacak çok dersler vardır. TİP i dün ve bugün yönetenler sosyalist mücadelede hiç bir mücadele yönteminin küçümsenmemesi gerektiğini hiç bir mücadele biçiminin tek mücadele biçimi olamıyacağını çok iyi bilmektedirler. Ancak şçi sınıfının düşmanları, ancak sosyalist mücadele içine sızmış burjuvazinin adamları devrimci (!) lafazanlıkların arkasına saklanarak herhangi bir mücadele biçimini tek mücadele biçimi olarak önerirler. Ancak onlar işçi sınıfının geniş devrimci mücadele imkanlarını bir tek mücadele biçiminin dar alanı içinde sınırlamaya kalkarlar.

Parlamento yoluyla mücadele, burjuvazi bu mücadele usulünün kurallarına uyduğu sürece, bu mücadele işçi sınıfının devrimci mücadelesine yarar sağladığı sürece yapılacaktır. Parlamento yoluyla mücadele ne devrimci(!) lafazanların göstermeye çalıştığı gibi küçümsenecek ne de her şart altında vazgeçilemeyecek bir mücadele yoludur. Parlamentonun imkanlarını işçi sınıfının mücadelesi için kullanmak nasıl demokratik hakkımız ise parlamento yolu kapanınca bunu kapayanlarla her usulle mücadele etmek kitlelerin en doğal demokratik hakları olacaktır.

Partimiz her yeni toplumsal durum içinde daima işçi sınıfının ve onun

müttefiki emekçi kitlelerin çıkarlarını tüm davranışlarının temeli olarak alacaktır.

TİP içinde bulunduğu demokrasi için savaş döneminin gereği olarak devrim zincirinin baş halkasını demokratik haklar için verilen mücadeleye ayırmıştır. Ve bu uğurda kalıcı sonuçlar veren bir mücadele yapmıştır. Sosyalist Partiler devrimi adım adım ilerletebilirler, ancak ülkedeki bütün faşist baskı ve zulüm yöntemlerinin biriktirdiği pislikleri bir anda temizliyemezler. Geçen uzun faşist yılların ülkemize miras bıraktığı pislikler ancak işçi sınıfı ve müttefiklerinin uzun çabalarıyla temizlenebilecektir. Kaldı ki demokratik haklar için verilen mücadelelerde ülkenin her yerinde ayni sonuçlar alınamamıştır. Bugün yurdumuzun bazı yerlerinde hâlâ anayasal demokratik haklar uygulanamamaktadır. Bu bölgelerde demokratik hakların uygulanmasını sağlamak için verilecek mücadele hala büyük önem taşımaktadır. Bu mücadelenin son savaşları bu bölgelerde verilmelidir. İşçilerin yoğun olduğu bölgelerde kitle hareketlerini mümkün kılan kazanılmış demokratik ortamın korunması ve geliştirilmesi için mücadeleye devam edilmelidir. TİP dört yıldır, dikkat ve enerjisini büyük ölçüde parti içindeki işçi sınıfının devrimci mücadelesine zararlı unsurlarla mücadeleye yöneltmiştir. Bu sürede dışa dönük görevler zaman zaman gerektiği biçimde sürdürülememiştir. Ancak bu arada parti birlik ve bütünlüğü yeniden sağlanmış. Önce alelade bir sosyal demokrat sapma olan Aybar hareketi tasfiye edilmiş bu unsurlar sosyalist mücadelemizde bir iz bile bırakmadan, tarih çarkının dişleri arasında eriyip gitmişlerdir. Bundan sonra Parti yıkıcısı unsurlara karşı kararlı bir mücadele verilmiştir. Sosyalist parti'nin parti yıkıcılarının zorbalıklarına pabuç bırakmıyacağı parti yıkıcısı MDD cilere ve onların ağababası «Milli Burjuvaziye» gösterilmiştir. Burjuvazinin bu oyunu da parti dışına sürülüp atılmış orada tabii ölümleriyle yok olmaya bırakılmıştır. Bütün bu dönemlerin zorlu döğüşlerinde yetişen, eğitilen, bilenen partililer kazandıkları deneyimlerle kararlı, her türlü oyuna karşı uyanık bir yapı kazanmışlardır.

TİP Dördüncü Büyük Kongrenin nirengi noktasını teşkil ettiği önümüzdeki devrimci dönemde önceki dönemin esas itibariyle tamamlanan devrimci görevlerinin yerini günümüzün somut devrimci ihtiyaçlarından doğan yeni görevler almıştır.

Bu dönemde Partimiz;

— İşçi sınıfının mücadelesinde devrimci kitle hareketlerine bizzat katılarak öncülük etmek böylece kitle hareketlerini en etkili bir biçimde sürdürürken diğer yandan da işçi sınıfı içinde etken bir biçimde örgütleşmek,

— Partinin tüm örgütünü, eğitim ve eylem ile, yeni ihtiyaçlara uygun yeni örgütlenme şemasına uygun olarak geliştirmek,

— Anti-emperyalist mücadeleyi sınıf mücadelesi temeline oturtmak,

— Halk yığınlarının bütün direnişlerini işçi sınıfının devrim mücadelesinin bir parçası olarak işçi sınıfı mücadelesi ile tek bir devrimci dalga halinde birleştirmek için,

— Kazanılmış demokratik hakların korunması, sağlamlaştırılması ve geliştirilmesi için mücadele edecektir.

Partimiz bu dönemin hepsi büyük önem taşıyan devrimci görevlerinin hiç birini ihmal etmeden hepsinin başarısının ön şartı olan kazanılmış demokra-

tik hakların perçinlenmesi, korunması görevine bütün dikkat ve gücü ile girişmelidir.

Bu yeni devrimci dönemde kazanılmış demokratik hakları perçinleyecek ve kapitalizmin özünü sarsacak yani anti-faşist, anti-kapitalist sloganları bizim temel sloganlarımız olmalıdır. Ülkemizde son gelişen olaylar demokratik hakların korunması ve sağlamlaştırılmasını tarihi bir görev olarak partimize yüklemiştir. Girişilen yeni terör ve baskı tedbirleri doğudaki komando mezalimi bu görevi geciktirmenin sancılarıdır. Öte yandan yeni demokratik haklar elde etmeye yönelik sloganlar önümüzdeki aşama için gerekli ve Türkiye sosyalist hareketinin bütünlüğü için zorunludur.

Bir süredir işçi sınıfı ve diğer emekçi sınıf ve tabakaları sınıfsal çıkarları için mücadelenin çeşitli örneklerini vermektedirler. Bu deneyimlerden geçmek bu kütleleri daha bir bütünleştirmiş güçlendirmiş, kitle hareketleri mevzii direnme eylemleri olmaktan çıkıp kapitalizmin özüne yönelik onu kökünden sarsan dayanışmalı bir mücadele halini almıştır. Bu mücadelenin dışında ve gerisinde kalmak sosyalist parti için sözkonusu olamaz.

Burda en önemli nokta demokratik haklar ve direnme iklisinin organik bütünlüğünü saptamaktır. Başka bir deyişle bir yandan demokratik haklar kitle eylemlerinin temel şartını oluştururken, diğer yandan kitle eylemlerinin kendisi demokratik hakların korunma ve geliştirilmesinin en önemli yoludur. Sosyalist mücadelenin değişmez bir ilkesi olan bu karşılıklı ilişkiyi görmek ve uygulamak, bu yöndeki çalışmayı bu aşamanın en önemli görevi kabul etmek gerekir.

Gerek partimizin on yıla yakın sosyalist mücadelesi gerekse dünya sosyalist mücadeleler tarihinin bize öğrettiği bir gerçek şudur; Bilimsel sosyalizmin ideolojik zaferi, burjuvaziyi ve onun hizmetindekileri sosyalizme karşı çıkarken Marksist bir kılığa bürünmek Marksist bir dil ile konuşmak zorunda bırakır. Bu gün sosyalist mücadele ortamına bakınca, bu tür sözde devrimci burjuva ideolojisini görmemek mümkün değildir. Bir yanda sosyalist mücadele ortamını küçük burjuva anarşizmi ile boğmaya kalkanlar, süslü laflarla asker-sivil-aydın «kurtarıcıların» özlemini yaymaya çalışanlar. Bir yanda anarşiyi önlemek huzur sağlamak, vatanı - milleti «kurtarmak» için sıraya girenler. Bunlar gelişen devrimci kitle eylemleri karşısında burjuvazinin birini bırakıp birine sarıldığı cankurtaran simitleridir. Sosyalist mücadelenin gelişmesini durdurmak, bunların ortak amaçlarıdır. Bu amaç için alelade baskı ve terörden başlıyarak, demokratik ortamı tamamen ortadan kaldırmak üzere burjuvazinin yedekte bekleyen kadrosunu iktidara getirmeye kadar her çare bu «vatan kurtarıcılarının» programında vardı.

Bu dönemde takdim biçimi ne olursa olsun işçi sınıfı ve diğer emekçi sınıf ve tabakaların hareket ortamını kısıtlayan demokratik ortamı daraltan, özünde burjuva iktidarlarının nöbet değiştirmesinden ibaret her hareketin karşısına çıkmak sosyalist hareket için bir zorunluluktur. Bunu anlamayanlar ancak burjuvaziye karşı verilen yoğun mücadeleyle kazanılmış demokratik halkları küçümseyenler yeni dönemin ihtiyaçlarını anlamıyanlar. şu yada bu şekilde burjuvazinin dümen suyuna girenlerdir.

Biz biliyoruz ki, burjuvazi ve onun iktidarı her dönemde sosyalist hareketi ve onun yöneticisi sosyalist partiyi yok etmek amacındadır. Bu egemen sınıfların iktidarda kalmalarının tek garantisidir. Ancak yok etmeyi iste-

mekle bunu başarabilmek çok farklı şeylerdir. Bu durumda bize düşen görev burjuvazinin sosyalist hareketi yok etmek için uyguladığı yöntemi iyi bir şekilde değerlendirip ona göre davranmaktır. Bu gün burjuvazinin, sosyalist hareketi yoketme yöntemi elbetteki demokratik hakların kazanılması aşamasındaki yöntem olmayacaktır. Bu gün sosyalist hareketin ve onun yöneticisi partimizin yok edilmesi için burjuvazinin kullanacağı yöntem, partimizin yeni dönemin gereklerini yerine getirmesini engellemeye yönelik olacaktır.

Yeni devrimci dönemde kitle eylemlerinin ortak bir hedefe kontrollu bir biçimde yöneltilmesi gerekir. Bu ancak partinin kitlelerle kuracağı organik bağlarla sağlanabilir. Bu bağları sağlayacak biçimde yeniden örgütlenilemezse, kitle hareketlerinin burjuvaziye karşı dayanışmalı bir biçimde sürdürülmesi sağlanamazsa, dağınık tek tek hareketler kolaylıkla burjuvazi tarafından kontrol altına alınır ve bastırılır. Böylece gücünü işçi ve emekçi kitlelerden alan partimizin gelişmesi durdurulur. Görülüyor ki, önümüzdeki dönemde kitle hareketlerini dağınık tutmak ve kolay ezebilmek için burjuvazi demokratik ortamı kısıtlama yoluna gidecektir. Böylece partinin kitlelerle ilişki kurma gibi bu dönemin en önemli ihtiyacı engellenmiş olacaktı. Oysa partimiz bu dönemde ilk defa gerçek anlamıyla her türlü grev boykot gibi kitle eylemlerini işçi ve diğer emekçi kitleleri arasındaki en bilinçli en cesur üyeleri ile yönetmek zorundadır.

Bütün parti üyeleri burjuvazinin yok etme metodlarını yakından izlemelidir. Unutulmamalıdır ki, burjuvazinin ve onun iktidarının sosyalist hareketi durdurma, yok etme yöntemleri savaş ve katliamdan reform ve aldatmaya, sert tedbirlerden yumuşak bir politikaya askeri yöntemlerden politik manevralara kadar büyük bir çeşitlilik gösterir. Bu yöntemleri zamanında değerlendirmek ve en uygun tedbirleri almak sosyalist parti için kaçınılmaz bir görevdir.

Önümüzdeki yeni devrimci dönemde Türkiye İşçi Partisinin Dördüncü Büyük Kongresinin yol gösterici kararlarının önderliğinde.

İşçi sınıfı ve müttefiklerinin kapitalizmin temellerini sarsıcı nitelikdeki bütün hareketlerini bütün gücümüzle desteklemek kitlelerle eylem içinde organik ilişkiler kurmak için .

Genel olarak demokratik isteklerin özel olarak Kürt halkının demokratik ve anayasal istekleri konusundaki mücadelesini desteklemek için.

Sendikalarla ve özellikle devrimci sendikalarla doğru çizgide sosyalist mücadelenin bütünlüğünü saptayacak bağların gerçekleştirilmesi için.

Burjuvazinin sosyalist hareketi yok etme, demokratik hakları kısıtlama ve ortadan kaldırma gayretlerine karşı bütün gücümüzü, kitlelerin bütün gücünü seferber edelim.

Devrimci mücadelemizi bilimsel sosyalizmi bilen çalışkan, yetenekli, fedakar, güçlüklerden yılmayan işçi sınıfına ve onun partisine sadık kadrolara dayandıralım.

Partimizin devrimci politikasını kitlelerin politikası durumuna getirmek için, hiç bir gayreti esirgemeden, ısrarla, sabırla, özenle, çalışmak üzere bütün gücümüzle, yeni devrimci dönemin devrimci yolu üzerinde buluşalım.

FEYZULLAH ERTUĞRUL

devrim için hangisi daha önemlidir?

İşçi sendikalarında olduğu gibi memur sendikalarında da, bu arada gençlik örgütlerinde de kendini dev aynasında gören yöneticiler vardır. Bunlar, örgütlerinin geniş olanaklarıyla övünürler. Örneğin yüksek rakamlı banka mevduatlarıyla, konforlu katları ve daireleriyle, yurdun dört bucağındaki şube ve temsilcilikleriyle.... şişinirler. Onbinleri, yüzbinleri bulan üye sayılarıyla böbürlenirler. Varsınlar böbürlensinler. Ama bu böbürlenmeler hem devrimcilik adına yapılır ve hem de işçi sınıfının siyasal örgütüne oranla üstünlük taslama biçiminde yürütülürse, işte buna seyirci kalınamaz.

BİRAZ DAHA AÇALIM

Sorunu biraz daha açalım: Bir işçi sınıfı partisi düşününüz. Bu, maddî-manevî olanakları yönünden elbette ki anadan doğma «mükemmel» bir örgüt olamayacaktır. Hele kendi ülkesinde ilk kez

ortaya çıkan ve uzunca bir geçmişi de olmayan bir örgütse bu, sapmalardan, burjuva kösteklemelerinden ileri gelen manevî güçlüklerin yanısıra maddî olanaksızlıklarla da karşı karşıya olacaktır. Örneğin il ve ilçelerde bir bakkal, bir berber dükkanından, ya da bir partilinin evinden yönetilmekte olabilecektir. Genel merkezinde bile doğru dürüst çalışmaya yetecek araç-gereç bulunmaya-
zinde bile doğru dürüst çalışmaya yetecek araç-gereç bulunmaya-
bilecektir. Şuradan şuraya gitmeye, kiminde telefon etmeye bile parası olmayabilecektir. Bu siyasal örgütün genel başkanlarını bile gezilerinde meydanlar, salonlar dolusu karşılayanlar olmayabilecektir.

Kendi örgütlerinin sayı ve araç-gereç üstünlüğüne bakarak, işte böyle bir siyasal örgütü küçümseyen sendika ve gençlik liderlerine, yalnız şimdi değil, tarih boyunca rastlanmıştır. Bunlar, üstelik devrimci de geçinirler, «o da kim oluyormuş» gibilerden devrimcilikte kendilerini işçi sınıfı partisinden üstün görürler.

DEVRİM NEDİR?

Devrim nedir, hangi koşullar altında devrim yapılır ve kim yapar devrimi?

Bir üretim biçimini tasfiye ederek daha ileri bir üretim biçimini kurmak, tek devrim tanımı değildir. Bu, üst düzeyde yeniden bir sınıflı toplum doğuracak olan bir devrim (burjuva demokratik devrimi) tanımı olabilir. Ama sınıfsal çelişkisi olmayan bir toplum düzeni yaratmağa yönelmiş bir **devrim** için siyasal iktidarın ele geçirilmesi, üretim biçimi değişikliğinden önce gelir ve bu tür devrimde, emperyalizmin de etkisiyle siyasal öge öncelik ve ağırlık kazanır. Bunun içindir ki, **sosyalist devrim** için Lenin, işçi sınıfının siyasal iktidarın fethinin ta kendisidir demiştir. Le Duan da **«Vietnam Sosyalist Devrimi»** kitabında şöyle der:

«Devrimimiz, milli tarihimizden daha derindir. Bütün devrim süreçlerinden ders alarak siyasal devrimimizi yaptık. Bunu, aynı zamanda teknik devrim demek olan üretim ilişkileri devrimini başlatmamız izledi.» (sayfa 11)

O halde, bugün, kim ki işçi sınıfının siyasal iktidarının söz konusu olduğu bir tarih aşamasında teknik devrim tanımlamalarını tutundurmaya, sosyalist devrim gerçeğini çürütmeye çalışıyorsa ve bunu **kasıtlı olarak yapıyorsa,** işçi sınıfına ihanet etmiş olmaktan kurtulamaz ve bu ihanetini marksist terim kalabalığı ile sürgit örtbas edemez.

Sosyalist iktidar mücadelesinde **devrim** denilince siyasal devrim

kastedilir. Ve bir daha belirtelim ki **devrim, siyasal iktidarın sınıfsal niteliğini değiştirmektir.** Bu ise, devrimci sınıfın siyasal iktidara geçmesi ve hegomonyasını kurmasıyla gerçekleşebilir. Devrimci sınıfın (müttefikleriyle birlikte tabii) siyasal iktidara geçmesi demek, pratikte onun siyasal örgütünün, yani partisinin iktidara geçmesi demektir. Bu duruma göre, örneğin işçi sınıfının ve onun siyasal örgütünün bulunduğu bir yerde, kişiler ya da meslek örgütleri besbelli ki işçi sınıfı partisinin iktidar mücadelesine omuz verdikleri ölçüde devrimcidirler. Bunun tersine, hele içinde bulunduğu maddî olanaksızlıklara bakarak işçi sınıfı partisini küçümsemek, «o da kim oluyormuş» havasına girmek, devrimcilikle bağdaşır şey değildir. Böyle bir tutumu kasıtlı olarak sürdürenler ve de bireyci tutkularda kulaç atanlar, ağzınızla kuş tutsanız bu tutumlarından vazgeçmezler. Ama iyiniyetliler için, zengin araç-gereçli meslek örgütlerinin yönetimsel rahatlık ve çekiciliğinde işçi sınıfı partisinin anlam ve önemini gözden kaçıran iyiniyetli meslek ve gençlik örgütleri yöneticileri için, bir kaç noktaya daha değinmek gerekiyor:

Bir işçi ya da memur sendikası bir gençlik örgütü, fonksiyon bakımından siyasal örgütle aynı şey değildirler. Birincilerin siyasal iktidar iddia ve olanakları yoktur. Ama siyasal örgüt için iktidar sorunu tam tersine bir varlık nedenidir.

EGEMENLİK DUVARINI AŞMAK

Gene kapitalist toplum örneğini esas alırsak, köylü ve gençlik örgütleri şöyle dursun, en etkili savaş aracı olan sendikalar bile taş çatlasa kapitalist sınıfın ve onun siyasal iktidarının egemenlik duvarını aşamazlar. Söz gelimi işçi sınıfı ve devlet personeli, sadece sendikal mücadele ile ezilmekten, imkânı yok, kurtulamazlar. Gerçi, grev ve benzer yollardan patronu istemediği ölçüde ücret zammına da zorlayabilir işçi ve emekçiler. Amma egemen durumda olan onlar değil patrondur, kapitalist sınıftır. Bu nedenle, hem razı olamıyacağı ücret artışına seyrek hallerde zorlanabilir ve hem de büyük ölçüde zam koparılmış olsa da, kapitalist düzenin ipleri kendi elinde olduğundan, iş hacmini daraltarak ya da enflâsyon yoluyla fiyatları arttırarak kârından zamlarla yitirdiği parayı yeniden ve mutlaka geri alır. Örneğin şimdi bizde memurlar, Personel Kanunu ile ceplerine giren maaş zamlarını fiyat artışlarıyla daha şimdiden yitirmişlerdir. Kapitalist sınıf, daha zam olmadan fiyatları arttırmış, memur maaşlarına zam çoktandır kuşa dönmüş-

tür. Personel Kanunu uygulamasıyla daha da belirgin olarak tezgâhlanacak enflâsyon, memur maaşlarından, kapitalist sınıfa, ödediğinden fazlasını götürecektir. Yani gerçekte, işçi ve tüm emekçi sınıflara, hiç bir yerde ve tarihin hiç bir döneminde kapitalist sınıfın ve onun siyasal iktidarının razı olduğundan fazla ücret zammı koparmak nasip olmamıştır ve bundan sonra da olmayacaktır. Onlar için kendi iktidarını, yani sosyalizmi kurmaktan başka bir tek kurtuluş yolu yoktur. Başka bir deyişle, işçi sınıfının, yoksul ve ortahalli köylülerin, esnaf ve zanaatkârlarla devlet memurlarının insanca yaşayabilecekleri bir düzen, ancak ve ancak siyasal iktidarın sınıfsal niteliğini değiştirmekle, yani kapitalist sınıfın iktidarına son vermekle, yerine işçi sınıfının iktidarını kurmakla gerçekleşebilir. (Burada, işçi sınıfı iktidarı derken onun hakim karakterini belirtiyoruz. Elbette ki, sosyalist iktidar, bir işçi ve diğer emekçi sınıflar iktidarı yani bir ittifakın iktidarı olacaktır. Nitekim, burjuva iktidarı da sadece burjuvazinin iktidarı değildir. Fakat ağırlık burjuvazidedir). (Türkiye koşullarında emperyalizmi kökünden söküp atmanın da yolu buradan geçer.) İşte bu düzenin kurulmasında öncülüğü en devrimci sınıf, yani işçi sınıfı (onun siyasal örgütü) yapacaktır.

POLİTİKA FOBİSİ

Bu gerçeği, yani başına geleceği çok iyi bilen kapitalist sınıf ve onun siyasal iktidarı, işçi ve öteki tüm emekçi sınıflar arasında bir **politika fobisi** yaratır, zihinleri partiler üstü sendikacılık zırvalarıyla uyuşturur. Akla hayale gelmedik daha nice tuzaklar kurar.

Düşünülsün ki, kapitalist sınıfın oyununa gelenler sadece sarı sendikalar ve sarı sendikacılar değildir. Kimi zaman, devrimci örgütlerin devrimci bilinen iyiniyetli yöneticiler arasında bile, pekalâ kapitalizmin dümensuyuna girenler olabilir. Bir işçi sınıfı partisi ile kendi örgütü arasındaki fonksiyon farkını gözden kaçıran, sözgelimi kendi örgütünün araç-gereç üstünlüğünü işçi sınıfı partisine oranla bir üstünlük nedeni sayan sendika ve dernek yöneticileri, işte bunlara bir örnektir.

Görülüyor ki, işçi sınıfının siyasal örgütüne yandaş olmak ve onun iktidar mücadelesine maddî-manevî katkılarda bulunmaktır devrimci sendika ve örgüt liderlerinin boynuna borç olan. Yoksa, işçi sınıfı partisine caka satmak ya da onun iktidar mücadelesini devrimcilik adına baltalayan örgütlerin dümensuyuna girmek, onlara destek olmak değil.